

EL POBLE DE LES SET TORRES

BEPES

Justifiquem-nos...?

Què s'ha pretès amb "EL POBLE DE LES SET TORRES"? Doncs trobar una nova excusa per a parlar una vegada més de la vila presentant, però, un escenari llunyà i uns conviktans que no s'ha provat que hagin existit més de sis segles enllà quan la vila feia poc que havia estrenat muralles, i es convocava al poble a toc d'una campana que hi havia a la Torre del Consell, una de les set torres de les muralles, per a discutir coses que sempre s'han discutit als pobles: cobrar i pagar. Hi havia poca gent a la vila, llavors, i sembla que a n'el cens hi figuraven pescadors i corallers. Els sards de Cap Roig eren molt estimats en aquell temps, i el corall de Cap de Begur es pagava molt bé. Per cert que és una mica extrany que si a la vila hi vivia gent de mar, a l'escut de la mateixa no hi figurés cap peix ni cap branca de corall, i això que en alguna finestra de "Dins la vila" s'hi veu un peix perfectament reproduït. S'ha de pensar que la finestra és posterior a l'escut. Es veu que l'autor d'aquest es decidí per a posar-hi dues garbes de blat per entendre que dominava l'estament pagès. I potser no hi posà a dretes la branca de corall que podia ser una invitació a visites inoportunes que llavors sovintejaven: pirates i corsaris. Les dues garbes de l'escut donà peu que algú traduí el modern Palafrugell en Palau de Fruits. El delegat del Prior de Santa Anna no en parla d'això en les converses que té amb el Bard Joan Fornells. Potser feia poc que l'escut estava en actiu, o potser se'n va descuidar de parlar-ne ja que segons s'ha vist el delegat es va descuidar de parlar de moltes coses que ara són de molt mal aclarir. Potser el posar les dues garbès a l'escut fou cosa de la majoria ja que la fruita que es collia a la vila no era per a fer-ne cap ostentació. I es veu que encara que la posta en vigor de l'escut hagués estat feta en temps de corsaris i pirates, es va tenir en compte la majoria... No s'ha pas de creure que ara s'hi tingui per les mateixes circumstàncies...!

Si ens manquen papers reals de determinades èpoques, fem-ne dels altres. I, és clar, ja que seran papers fora de la llei intentem posar-hi, de tant entant, unes gotes d'humor que tanta falta fan en aquest temps de petroli alt i de moral baixa. Si ens les agafem massa estirades pels cabells les coses d'aquest món que no són altres, diguin el què diguin els savis d'ara, que un excés de butxaques desinflades, acabarem malament!

Valorem, doncs, fins allà on poguem, un somriure encara que sigui modest malgrat que ens toqui viure en una època de treure foc pels queixals, i d'anar amb llamps i trons a les mans... Els grans de molts països es troben sovint per arreglar el món i, o ells no en saben prou, o el món no es vol deixar arreglar. Tot es fa, diuen, a favor de l'estament de les butxaques desinflades, i, cosa curiosa, cada dia se'n veuen més. Que no n'hi ha per agafar-se-les rient aquestes coses? Potser no, però mentres els que

hagin d'arreglar el món siguin els que no l'arreglin, ja ens diran, senyores i senyors, com s'han d'agafar...Queda per veure si el món el podrien arreglar els de les butxaques desinflades, que són els més. Hi ha moltes coses que queden per veure.

A moltes planes de "EL POBLE DE LES SET TORRES", doncs, s'ha volgut anar una mica a bracet de l'humor, del nostre humor és clar que és dubtós sigui compartit per altra gent, en situacions i converses. Hagués estat massa agosarament parlar de la vila i de la seva gent de sis segles enllà i fer-ho sense que se'ns escapés el riure més d'una vegada.

Bepes.

Santa Margarida de 1978

EL POBLE DE LES SET TORRES

Joan Fornells, Bard	1
Un de pirates autèntics. Assalt, foc i violació de tot un senyor castell amb la gent que hi havia.	2
Estrella. "Fill meu, tot el què et deixo són les meves cançons". Un jurament de 9 anys.	5
I fent camí, festejaven.	8
La petita Volta a Catalunya, en vers, de Joan Fornells. Del Baix Ebre al Baix Empordà.	9
Els grecs i els romans tocats pel Bard. Els gots. Guifré, i els reis que en vinguéren. Actuacions amb Estrella: Bandera d'amor. L'Hostalera. Margarida ben plantada. Jan Perot. Un pirata a la cançó.	16
Debut de Joan Fornells al poble	36
Poc entusiasme amb la Batalla de les Formigues	
Sis cames ben fetes. Cançonetes de bon pair.	
Final conflictiu.	
La campana de la Torre del Consell.	41
Reunió a plaça. Ditxosos dire rs. Què us donen a la taverna? Vi.	
Actuació del Bard fora muralles	45
Fi de festa intencionat.	
Una mena de pau	48
Pirates!	49
Preparatius per a la defensa. De pirates n'hi ha de tots. "Toco?" Impaciència del campaner Manel.	
El pla de Joan Fornells.	61
"Mireu quins darreres!"	
Francisca, majordona,	63
"Avui, un bon estofat, Francisca!".	
Descobriments de Francisca.	
Converses Notari-Bard	66
Els primers temps. "Visca el senyor Frugell!"	
Palafrugell, regal de reis.	
Dalmau de Palol i Ted Mari.	
Els de més endarrera. Els dòlmens de Pitor. Un as del mandró. Les muralles. La taverna entra a l'església a escoltar una cançó del Bard amb acompanyament del Notari	

Noves converses Notari-Bard Sant Sebastià, Sant ben disposat.	76
Un casori amb declaració de guerra	80
Conspiració	83
La platja de la font, amb la primera aparició de Zaid Thabit, ferit argelí i capitalista Jinn. Kismet. Classes de català.	86
Les promeses de Thabit	92
"Marieta, el que marxa és el de la barca!" El Notari fa passar l'infern per la rectoria El pànic d'actuacions pirates La perillosa qüestió de l'armament. Petit Raigs X de pirates catalogats.	94
Temps de calma. Un mercat fora muralles. Una missa de set	104
La Platja del Cap Roig. Pirates i Rosalia. El Crit.	105 107
La cançó que mai no cantà Joan Fornells	
El Notari visita el Bard	111
Ventura s'embarca amb l'estol de l'emperador que no va creure els entesos amb el temps	113
L'astròleg de Cairedí Barbarossa	116
Un desembarc equivocat Raonaments de Cairedí.	122
Entrada clandestina de Ventura a Alger "Més cap a la dreta...!" Mestre Jaume, el jueu de la dona guapa.	123
Thabit baixa a mercar dones	129
Trobedes amb Mestre Jaume. Rosalia! Una subhasta perillosa. Un capità descapitanejat.	
Una reunió al cim: Barbarossa-Thabit	136
Cairedí va a fer por a Mestre Jaume "Es que jo, a més de ser ric sóc pirata, carai!"	141

De nou som al poble Converses a la taverna. "I que torni Ventura!" final de rosari poc comú Una subscripció a la rectoria. El Notari paga una ronda.	148
Retorn de Rosalia a Ventura Una abraçada especial, i un baster que acaba el pa- tir. Problemes. Nova cançó de Joan Fornells	153 157
Nova aparició de Zaid Thabit el qual ve per feina. Els d'Alà no poden festejar "El baster que es fotí!" La trista fi de Zaid Thabit, i paraules del Gran Turc amb motiu de la jubilació de Barbarossa	159 168
Els inferns tornen a la rectoria Marieta s'ha casat amb Ventura! "Trobo que s'ha de cremar per moltes coses!" Ermitans!	169
Maternitat i nous pensars del Notari La barba de Sant Pau. Un duo mai no sentit a cap més ermita del món. El Notari sabia totes les cançons de Joan Fornells.	173

- Què has vist?

- Al pla es veu un poble marallat amb set torres a les muralles. Hi ha molta muralla pel petit que m'ha semblat el poble. O deu ser un poble molt ric o un poble amb molta por. Nosaltres ens hi ofegariem tancats allà dins. De tant en tant es veu sortir algú dels portals de la muralla. Deuen anar a respirar. Al defora es veuen algunes cases escampades, un oliverar i vinya.

- Mira, arribat'hi i veu quin humor gasten per si hi podem anar a treballar. Amb el posat i el mirar de la gent ho podràs veure totseguit si estan o no per a cançons. I ves-hi amb les noies que sempre són un bon costat...

Joan Fornells, el darrer de parlar, era un conductor, petit però un conductor. Era fill del Bard Lutgard, hereu de Bards, el qual seguint la tradició familiar continuà l'ofici. Els seus passats i ell mateix havien actuat tant davant gent de carrer en places públiques com davant personatges d'escut a la porta. Els Bards se sentien tan orgullosos de l'ofici com s'hi podien sentir capitans-generals, cantadors de fama i metges de renom. Ells sostenien que de Bard no en podia ésser tothom, i foren els que durant anys i anys amb llurs versos i cançons mantingueren la vivor i la perdurabilitat de la llengua popular mare de totes les oficials. El Bard Lutgard s'havia especialitzat en cançons que ja cantaven els fundadors de la dinastia i que contaven de quan vinguéren els antics visitants del País, i seguien dient coses de reis i de gent de tropa. I fou Joan Fornells

el primer qui devegades s'apartà dels programes tradicionals. Quan veia que la gent no escoltava a gust o escoltava malament, feia sortir les propies de cançons. Com que ell s'havia de guanyar la vida amb la voluntat dels escoltadors, si la voluntat no es traduia en entredes en metàl·lic davant les dramàtiques rimas dels seus passats, ell posava en escena repertori privat i fins i tot havia arribat a alterar les lletres originals. "S'ha de viure!", deia Joan Fornells amb tota la raó del món.

Tenia pocs anys Joan, quan en una actuació nocturna de Lutgard el món perdé un dels seus millors Bards.

La plaça del castell es veia il·luminada per grans teieres, i al balcó principal hi havia tot un baró vestit de vellut negre, la baronessa carregada de puntes a la pitrera, anells als dits, collarets al coll, braçalets als braços i rematada per un gran barret amb punxa del que en penjava un vel blanc fins arran de cintura i més i tot, la filla gran, la qual estrenava posta de llarg, i un vol de pretendents fent una mena de campionat per a veure qui dirian paraules més boniques a la baronesseta. Lutgard feia el fi de festa que el baró havia organitzat per a celebrar l'entrada en societat de la filla. La festa durava tot el dia. Al castell es feu un dinar de gala amenitzat per tocadetes de laud a l'engròs i per les cançons i versos de Lutgard. El baró organitzà també un dinar popular a la plaça on el poble feu un gran paper davant tot un senyor vedell fet a l'ast. I el baró ^{volgué} que a la nit Lutgard actués pel poble en aquell fi de festa. I quan el fi de festa estava al ple, uns elements no convidats, un escamot d'autèntics pirates s'emportà, a més a més de la caixa forta del castell, a la majoria de les dones joves de la reunió deixant molt mal parats a tots els que volgueren defensar el castell, la caixa forta i les dones. Feren una gran ferida de gent i, amb les teies de les teieres

es ficaren castell endins amb totes les males intencions. La gent no sabia cap on fugir presa del pànic que sempre han encomanat els pirates. N'era temps, aquell, i n'hi havia molts, de forasters i del país i es veu que era un ofici que devia rendir molt vist el gran nombre de partidaris que tenia. Hi havia els bandolers de ciutat, els de muntanya i els de ports i camins. N'hi havia tants que la gent solia dir que per esforços que fessin els governs algun en deuria quedar per anys que passessin. I potser tindrien raó.

El pobre Lutgard no fou mai més altre després d'aquell sorollós i impensat fi de festa. El balcó del castell feia pena de mirar. Hi tancaren, amb roba interior, a tota la gent de mitja edat en amunt. Sort, de cara a la pudícia de les dames, que la roba interior d'aquell temps era abundant i tapava molt... Les noies joves eren empaquetades pels pirates que reien a tot riure al sentir-les xisclar davant els primers passics inicials.

- Vosaltres aneu per diners, si voleu! - deien els que fugien amb noies a coll.

Els que han entrat al castell, com a bons pirates, malmenen tot allò que no es poden emportar.

- Mai havia entrat en una casa tan maca!

- Si portes bé l'ofici podràs entrar en moltes.

- Jo voldria trobar una dona rica al llit!

No n'hi troben cap. Totes eren a la plaça o al balcó veient la festa.

Les que eren a la plaça si podien fugien, i al balcó només hi havia terceres edats amb robes privades.

- Ja no hi ha res més, foc!

- I si hi ha algú a dins?

- Som pirates o no som pirates?

- Sí, però...

- Un pirata roba, mata i cala foc!

- Doncs calarem foc.

Del castell ha sortit molta gent quan el foc ha començat. Uns pirates a la porta escorcollen els que surten. Alguns convidats ja ho fan per tant joies i metàl·lic a les mans per estalviar feina. Entre els fugitius surt la cuinera major que voreja el centenar de quilos.

- Jo no tinc res, senyors pirates. Només cuino...

- Aquesta gardeu-la pel timoner que li agraden grasses!

A la plaça només h2 resten Lutgard i Joan Fornells. De la porta del castell en surt, plena de plors, una noieteta de pocs anys. Entre la por pels pirates i el foc l'han deixada sola. El Bard s'hi acosta amb Joan. I quan la menuda es llença espervrada als braços de Lutgard, un dels pirates que s'emportava una noia que li deia de tot li dona un gran cop de sabre al cap. Lutgard cau fulminat. I el pirata, com si no hagués fet res, seguí arrossegant la noia que no para de dir-li tot. Ara hi ha el Bard immòbil i Joan Fornells plorant agenollat al costat de son pare a qui creia mort, i la menuda del castell que plorava tan com ell. Sense saber com es toben agafats de la mà. El Bard es remou.

- Joan...

- Pare!

I Joan besa son pare sense deixar la noia de la mà. Ella pensa que tot el què li resta al món és la mà d'aquell noiet, menut com ella. El pobre Bard, del cop de sabre pirata perdé la memòria i no pogué dir mai més versos en públic. Voltaren uns dies els tres. La noia, que digué que es deia Estrella, acabà de plorar, i sempre que anaven de camí ho feia agafada de la mà de Joan Fornells. Lutgard havia agafat una gran por dels pirates i portà els nois per llocs allunyats de la costa. Llavors qui deia els versos era Joan Fornells. I la gent l'escoltava admirada. Estrella feia la capta i els tres vivien. Fins que Lutgard es cançà de viure i: "Fill meu, tot el què et deixo són

les meves cançons", digué. I es morí. Joan Fornells va recollir l'herència ja que estimava molt són pare, i dies després Estrella i ell anaren sols pel món fent l'ofici de Bard. Foren uns dies meravellosos pels dos infants anant sempre junts d'un lloc a l'altre. El món era seu i ells n'eren el centre. I ni Joan volia res més que Estrella ni Estrella res més que Joan...

Es va córrer que dos infants anaven pels poblats d'aquella manera i la cosa arribà a oïdes d'algun escàpol de la piratada del castell, i es feu sortir gent a la recerca dels menuts ja que pensaren que la noia podia ser la seva Estrella la qual a cap edat tenia una afecció de no dir a versos i cançons. I era veritat ja que quan Estrella sentia actuar a Joan Fornells ni respirava. I ell, veient que els seus versos plavien a la noia n'hi seguia dient mentres anaven de camí.

- I podrem passar la vida tots dos sols sempre més, Joan?
- Sí, i jo no em miraré mai més cap noia.
- Ni quan siguis gran?
- Ni quan sigui gran. I tu?
- Jo no em vull moure mai del teu costat.
- Jo he perdut el pare, que és com si ho hagués perdut tot, però tu...
- Has perdut el pare però m'has trobat a mi. I jo seré la teva dona.
- I jo el teu home.
- Si em separen de tu, t'esperaré sempre.
- Si et separen de mi et vindré a cercar on sigui.
- Júra-m'ho.
- Jurat és!

Fou just després d'aquest jurament infantil que els cercadors d'Estrella els trobaren.

- No! Si no ve Joan, jo no vinc - repetia la noia sense deixar la mà del petit company.

- La tia Marcè només ens ha parlat de portar-te a tu...

Eren molts per a la petita parella que feia poc havia jurat que no es deixaria mai. A la noia se la tinguéren d'emportar a coll. Joan els seguí d'una mica lluny i veié com entraven la petita dins un casalot amb pedra a portes i finestres.

- Joan, recorda't del jurament! - va cridar Estrella abans d'entrar a la casa...

El món sense Estrella resultà un món d'una buidor absoluta. Joan pensà una pila de coses: deixar-se morir al peu de la porta d'on li havien tancat la noia...fer-se pirata i anar-la a raptar...Ui, si en pensà de coses la seva incipient imaginació! I, de cop, sentí unes enormes ganes de plorar, però es retingué pensant que un home que havia fet un jurament com el seu no havia de plorar. I no plorà. No sabia com, però ell havia de retrobar Estrella. En feu un altre jurament. Sortí un criat que li semblà un gegant i sense dir paraula li senyalà el camí que feia poc havia seguit darrera els que li havien pres Estrella. Aquell gegant era massa gegant pels deu anys de Joan Fornells, i seguí el camí que el gegant senyalava...S'adormí a la porta d'una casa d'un poblet que trobà. Era la casa d'uns jueus. El primer que sortí en fer-se de dia li havia sentit els versos uns dies abans, el reconegué, se'n compadí i el feu entrar a la casa. Els jueus havien estat expulsats del país, però els que recolliren a Joan Fornells hi estaven bé i declararen que s'havien passat. Era gent de negoci i en feien en tot. Llavors tocaven els llibres. Tenien un jueu especial que treia llibres antics d'on no n'hi havien i, quan no en trobava, sabia donar-ne l'aspecte a n'els que tenia per nous que fossin. Aquests llibres eren oferts en tot secret a la gent afeccionada als llibres antics. Algú que sabia aquelles activitats més d'una vegada esperà el jueu que corria llibres i el deixà com si llibres no hagués venut. El petit Joan seria el corredor ideal ja que ningú

es ficaria amb un vailet que anés d'un lloc a l'altre amb un sarró a l'esquena. Més aviat el prendrien per un petit captaire que per un cobrador de jueus.

Els jueus el pagaven molt poc a Joan Fornells. L'ensenyaren a llegir i li diguéren que allò valia més que tots els diners del món. El noi feu una llarga temporada amb els seus acullidors i n'aprenqué moltes coses. I sobretot es podia estar en terres llevantines prop d'on tenia Estrella esperant. Sovint s'arribava on li guardaven la noia i passava estones i estones esperant fins que d'una finestra la mà d'Estrella li renovava el jurament. I el jurament seguí viu dies i dies i tant a l'un com a l'altra els hi semblava, malgrat que es veiessin a distància, que l'acabaven de fer.

I un dia Joan Fornells pensà que el què feien els jueus ho podia fer ell. I amb els pocs diners que tenia comprà un llibre. Se'l venqué i en comprà dos. Feu la mateixa operació i en comprà quatre. I la seguí repetint fins que s'emancipà dels jueus i anà un temps comprant i venent llibres pel rodal. I sempre que podia anava a renovar, amb la mà que tantes vegades havia portat Estrella, el primer jurament que havia fet. Seguí comprant i venent fins que pogué posar una modesta llibreria. Algú l'acusà de vendre llibres a preus abusius i li cremaren el petit negoci i de poc se'n va anar que no el cremen a n'ell i tot. Però no es donà. I tornà a començar. Ara, deia el seu petit cervell, tinc de treballar per Estrella. Segur que de franc no me la donaren. Ara, quan anava a oferir un llibre a la gent que en podia comprar, "...i aquest es va escapar de la crema", deia. I el comprador no regatejava davant un llibre que l'havien volgut cremar. Li tornaren a cremar les existències novament. Havia de plegar havent-hi Estrella pel mig? No. En les seves senyals manuals a la noia li contava tot el que li havia esdevingut, i estava segur que Estrella l'entenia perfectament. I per estrany que sembli la noia l'havia entès.

I d'aquesta manera Estrella va saber que Joan treballava per a ella, que havia refet la llibreria en un altre lloc i que un dia, veient que la cosa ja feia goig de debó decidí que havia arribat el moment d'anar-la a cercar. I tal com havia pensat Estrella, Joan no fallà d'un dia. Es presentà al casalot on li tenien la noia, trucà a la porta, i:

- Vinc a cercar a Estrella que m'espera.- digué.

I se l'emportà. Era un galan minyó ja, i Estrella que per a molts era tota una doneta, per a Joan Fornells era la més bonica del món. I feren camí agafats de la mà.

Quan arribaren a la petita tenda de Joan, un foc, el tercer, no n'havia deixat res.

- Tot aquest temps he treballat per a tu, Estrella, i ara, ja ho veus. Què farem?

No podia pas plorar Joan Fornells ja que no plorà temps endarrera perquè hi havia un jurament pel mig, i menys podia plorar ara que tenia Estrella al costat. I no plorà. Fou la noia qui volgué trobar solucions. Ella tornava a tenir Joan Fornells i no se'l deixaria perdre.

- Joan, quan érem criatures vam viure uns dies inborrables anant pel món amb els teus versos...

"Els versos del pare!", pensà Joan, i veié que Estrella se'l mirava amb el mateix mirar d'anys endarrera, somrient, decidida, segura.

- T'hi veuries en cor, ara, de fer com aquells dies?

- Joan - va dir Estrella-, on vagis tu aniré jo. Jurat.

I es posaren en camí sense tombar un sol cop el cap enrera devers la petita tenda encara fumejant. I, com al principi, feren sempre camí agafats de la mà. I fent camí festejaren. I fent camí es casaren. I actuaven fent camí. Estrella era l'encarregada de la capta, i els primers dies, com que a més de la seva estimació devers Joan

era una dona carregada de gràcies, es tornà vermella més d'una vegada perquè el món es ple de desvergonyits, i sovint, al passar la barretina havia d'escoltar coses que ni Joan Fornells li havia dit en el poc temps que havien festejat. Quan es confiava amb el seu home aquest li responia que el negoci era el negoci i que no n'hi havia cap que es pogués fer sense tornar-se una mica vermell.

I seguiren el seu periple terra endins no deixant poble ni poblet sense sentir els versos i cançons de Joan Fornells. Entre vers i vers Joan ajudà a venir al món a un noi, molt ben vingut, i a tres noies que hi vingueren rient i foren rioleres anys i anys. I sempre, quan anaven de camí es veia a Joan i Estrella donant-se la mà. Fou una donada de mà a perpetuitat. Joan ja era tot un senyor Bard, abaritonat de veu, barbut ~~a~~ carta cabal i dominador de gest. D'un vers de no res en feia una obra d'art i, si la barretina rajava, el Bard Joan no acabava mai el repetori. Actuaven contents a les places dels poblats i, quan feia mal temps, a dins dels hostals que els hi ho permetien. Quan hi havia algun casori de convit nombrós la Companyia no hi mancava, ni a les eres en temps de batre. Seguiren el Baix Ebre i bardejaren per terres del Priorat i Baix Camp. Feren temporada als pobles del Tarragonès, al pla de Barcelona, al de Bages i al de Vic. El Bard portà la Companyia vora Ripoll, a l'Alt Camp amb Santes Creus i a la Conca amb Poblet. Pujà a l'Urgell, la Noguera i Els Pallars, la Cerdanya i Solsonès, La Selva i el Maresme la Garrotxa i l'Empordà. Fou una passada a totes les comarques del País, i Joan Fornells en feu una, per a ell, petita cançó d'aquell llarg viatge....

Montsià, delta planera
amb Amposta i arròs bo.
El riu Sènia fa frontera
amb els camps de Castelló.

Ebre Baix, terra joncosa.
Hem entrat Tortosa endins.
Si, -què sòu²-dius a Tortosa,
et diran: - Som tortosins!
Amb aiguats és temps de rebre
i un gran riu dóna motiu.
Més ací tens Mora d'Ebre
que s'enamorà del riu.
La Terra Alta, plana extesa,
i la Serra de Cavalls,
molts forratges a Gandesa
i les vinyes de les valls.
A l'Urgell panís collia's,
remolatxa i l'or del blat.
A Falset, amb lletanies
sucs de grau al Priorat.
El Baix Camp, amb la minestra
que regala el Francolí.
A Reus obren la finestra
i el gra sec surt amb el vi.
Tarragona al mar ungida,
pedra vella que no es mou.
D'ací veres la sortida
del rei Jaume de Salou.
Valls amb torres castelleres,
vi famós i bons conreus.
Marbre rosa a les pedreres
i el bressol de Santes Creus.
Panadès de bon estatge,
el riu Foix, Serra Quadrell.

Comarruga té de platja
i té tines al Vendrell.

I Garraf, pedris de cendra
amb la mar i el roc tots sols.

Sort que a Sitges poden vendre

Malvasia de cos dolç. Ara el pas a punt es troba
Vilafranca, Vilafranca, lluny les galtes de Garraf,
tens bon peix a Vilanova
i un mercat de nom: Calaf!
sacs de blat i moliners.

Vinya verda, vinya blanca
per orgull de vint cellers.

Barcelona. Res no brilla
vora seu, ni res hi lluu.
Per cent coses ets pubilla
que no discuteix ningú.

Badalona, la romana,
sentadeta al mar cantant.

Mataró, de segles mana
la Marina de Llevant.

Set poblets, i unes drassanes
a l'abric de mars irats.

Per vaixells, baixeu a Blanes
capital de calafats.

Ja d'ací penyals s'enfilen
on el mar s'hi bat confós.

Tossa amb torres que vigilen
Sant Feliu i Palamós.

El Montseny no té barrera
de Llevant ni de Ponent.

El Maresme amb el Tordera
 i la conca de Mogent.
 Sabadell és fort amb robes
 i Terrassa també ho és.
 Sant Cugat diu quan el trobes:
 - No hi ha res com el Vallès.
 A la riba mirallant-se
 del Ter jove amb neu que es fon,
 peu ací i peu a França
 el jardí de Camprodon.
 Tot Csona el Ter ufana
 i té Vic per capital
 de renom per una plana
 botifarra i catedral.
 Castellar, cinglera i fages.
 Ha nascut el Llobregat
 i se'n va renullant Bages
 a mirar-se el Montserrat.
 Fuig l'Ancià d'Igualada,
 amb els Bruces de mal passar.
 La Segarra, molt pelada
 amb poc oli i molt poc gra.
 Segrià. Lleida. Verdegem
 els perers tan carregats.
 I Les Borges, que passegen
 els seus olis tan buscats.
 Els Templers Montblanc aferren
 i és la Conca feu senyor.
 A Poblet, els reis hi enterren
 Catalunya i Aragó.

El riu Negre per Solsona,
 Pedraforca, bosc espès...
 Es Solsona terra bona
 donant nom al Solsonès.
 Els Pallars i les Nogueres
 i les valls del Pirineu,
 i entre prats i torrenteres
 les ovelles de La Seu.
 En aquestes valls llunyanes
 el primer vagit sonà
 de les lletres catalanes
 a les pedres d'Organyà.
 Vall d'Aran amb aigua neta
 on la neu el blanc manté,
 l'aranès, La Maladeta
 i Viella, gent de bé.
 A Cerdanya l'aigua salta
 del Cadí mig cel sus-pès.
 I vermell de cada galta
 Puigcerdà, senyó i pagès.
 El Fresser al Ter amf a
 on Olive feu casal,
 i Ripoll, pedra florida,
 canta misses al Puigmal.
 La Garrotxa, bous i banyes,
 on la Muga i Fluvià
 reguen planes i muntanyes
 fins que mullen l'Empordà.
 Volta, pont i escalinata,
 per Girona el Ter pateix

per portar-la en nau de plata

a la mar que no coneix. De cimals amb aigues fines
 te amb les fonts altíssimes dot
 El fer goig li ve de mena Per telers, per barretines
 i per Sants de guix: Olot.
 a Figueres, la ciutat.

Es pubilla amb falda plena
 els dijous que fa mercat.

Cap al nord el vent demana
 per desfer roquenys carreus.

Es que ha entrat la Tramontana
 i treballa a Cap de Creus.

Vall oberta, selva espessa,
 Sant Joan, on perd la pau
 Adelaïsa l'abadessa

pel pecat del Comte Arnau.

Verd i plata d'olivera
 amb les vinyes pels roquers.

Serra amunt Roda i Sant Pere,
 amb el Port i Cadaqués.

Fins a Roses no hi ha sorra,
 massa gran per se'n fiar
 que el pirata que avui corra
 mai no saps d'on et vindrà.

A L'Escala al golf capdella
 prop d'or grecs hi feren llit,
 i el Montgri de Torroella
 fa redeç a l'Estartit.

Sorra fina que revola,
 amb Les Mades, niu constant
 de corsaris, i la Gola
 que fa el riu al mar entrant.

Més sorral, que no desvela
 el secret que el Ter no diu
 si colgada jau Cipcela
 a la sorra del vell riu.
 A La Selva amb moltes faldes,
 les Gavarres dominants.
 Hem begut aigua de Caldes
 com ja feien els romans.
 A Begur platges sonores,
 i a l'espatlla de sorrals
 veus la Torre de les Hores
 amb el roc major de Pals.
 Molta gent encastellada,
 que amb castell se'n va la por,
 Vulpellac, Peratallada,
 La Bisbal amb el Daró.
 Gent que al cap de mils anyades
 el seu nom aguanten dret,
 mantinguent-se llurs petjades
 a les pedres d'Ullastret.
 Per Llofriu planer devalles.
 Dos comals fent-li portell,
 amb set torres i muralles
 hem trobat Palafrugell.
 A tocar, el verd que esclata
 dels Quermanys amb Regincós.
 I més lluny, amb neu de plata
 Canigó totpoderós.
 Damunt tot dominadora
 tens la Guarda obrint-se pas.

I mirant la mar que anyora
 la vall dolça de Montràs.
 Tot plegat, falda parada
 de color encès i viu.
 Si Calella és ben trobada,
 ve Llafranc i Tamariu...

Joan Fornells era Bard de repertori. Al costat de les seves cançons tenia les dels seus passats, una mica arreglades, que venien de molt lluny. De quan els grecs baixaren de Marsella i amb unes poques naus i en so de pau s'establiren a Empúries. Ells eren d'unes terres amb tantes illes que ja neixien mariners. Es feren amics de la gent del rodal a la qual ensenyaren a fer gerres i cassoles, a conrear la vinya i l'olivera, i les propietats de determinades herbes. Foren dels que vingueren sense dones i, amb el temps, es mulleraren amb les del País. El Bard ho cantava així:

Tantes illes ells tenien
 que del mar eren hereus,
 i per mar ací venien
 mariners del Pare Zeus.
 Poques naus han fondejat,
 i davant del bell rodal,
 - Sembla estrany - han declarat-
 en un lloc tan ben trobat
 i ni rastre de casal.
 El terror llur seny encega,
 fan un moll a n'el rompent,
 més amunt la ciutat grega
 que mig món en farà esment.
 Cap muralla fa de cleda,

no són gent d'afany guerrer,
 compren, venen, fan moneda,
 i han vingut per viure bé.
 Gent traçuda, menestrals,
 i amb el seu enginy divers
 els diumenges a L'Escala
 paren taules pel comerç.
 Es gent culta i mercadera
 regeters de tracte fi,
 i ens ensenyen la manera
 del conreu de l'olivera
 de la vinya i de fer vi.
 Amb el vi, que tant governa,
 es pot dir que els grecs primaris
 inventaren la taverna
 que tingué tanta partidaris.
 Han portat diverses gràcies,
 la terrissa pel cuinar,
 uns herbeis per fer anar,
 el futur de les farmàcies
 i aquest mar de l'Empordà.
 Són uns mestres treballant
 les ceràmiques florades,
 i d'uns blocs de marbre fan
 a senyores despullades
 que han deixat boca-badades
 a les gentes d'aquell voltant.
 El comerç, que no s'escapi,
 més no para ni un moment,
 i esculpirem Esculapi

amb gaiato i la serpent.

I ~~després d'això~~, una vegada aposentats al País i tractada la seva gent, sobretot les dones que ells juraven que valien més que totes les gregues que portaven vistes, ja no se'n mogueren i ja no es recordaren del Partenó i l'Olimp ni que al món fossin. I quan algú els parlava de les coses que feren els seus passats, ells, tornejant una àmfora, responien que els seus pares ho havien fet tan bé tot que ja no es podia millorar i que, per tant, no valia la pena d'insistir. S'empordanejaren i ja ben poc se'n sentí a parlar per haver fet temples i deesses. Se'n parlà per les parades que feien els dies de mercat i pel depressa que aprengueren els modismes i paraulotes de la comarca.

I nova gent vingué al País. S'hi anà veient en cor tothom. Aquesta vegada foren els romans, gent acostumada a anar pel món amb l'espasa a la mà i a fer-la servir quan ells deien que sí i els altres deien que no. Al País la gent en sabia poques coses de la guerra. Feia anys que vivia en pau. I si els romans volien manar i sobretot per força, doncs que manessin. Algú no s'hiavingué fora d'ací amb les maneres romanes i Indibil i Mandoni pagaren car el dret romà que ja se sap quin dret era llavors. Però als romans els sortí un rival de grans agalles: Hannibal, el qual ja de petit jurà odi etern a Roma, odi heretat de son pare Amilcar gran despotricador contra els homes que més passaren per la Via Apia i d'altres no tan conegudes. Els versos dels Bards en parlen del discutit cartaginès de la seva sonada ^{anada} nada muntanyes amunt fins a tocar el mateix Tiber, el riu que ha sentit parlar de més emperadors -seixanta-u-, de la fi que tingué, que fou una mala fi, i de quan els romans es feren amos i senyors durant segles, a cops d'emperador, de més de mig món conegut. Joan Fornells els deia una mica a la seva manera els versos originals...

I quan tots ja fèiem guerres
i amb els grecs s'era feliç,
els romans enceten guerres
i romanen el país.

Es en va que el corn ressoni,
que són molts. S'ha de callar.

I amb Indibil i Mandoni
començava el dret romà.

Més per l'Àfrica sentia's
pels romans un odi encès,
i un marrec de quatre dies
contra d'ells fa profecies
de deixar-los sense res.

A nou anys, airat jurava
odi a Roma sense frens,
i a Sagunt ja començava
suprimint romans del cens.

Pes de res de passar priva'l,
s'ha enfilat pels Pirineus,
puja els Alps, i el pas d'Hannibal
deixa el món que se'n fa creus.

I les llances es fan canyes,
mai pensaren els romans
que dotzenes d'elefants
transitessin per muntanyes.

Tot Hannibal fa com cal,
més un cop tothom s'ha errat.

La Intendència li ha fallat
i a la guerra és fall fatal.

S'entreté per les boscúries
 i els romans, desespantats,
 fin un tracte amb els d'Empúries
 i li tallen els costats,
 i segueixen la carrera
 per terreny cartaginès.
 El cabdill, torna endarrera
 en ajut del poble pres.
 Més ja Roma dominava
 i trobant-se sol al fi
 i amb la gent que desertava,
 el cabdill s'emmetzinava
 amb tres copes de verí.
 Els romans ens han batut
 de Ponent fins a Garbí,
 i es pot dir que ens han tingut
 ben comptat i rebut
 set-cents anys parlant llatí.
 El llatí és mala parla,
 i a la gent que diu que no,
 han vingut a llatinar-la
 Pompeu, Cèsar i Cató.

I les cançons tradicionals, retocades per Joan Fornells toquen no-
 va gent. Era, es veu, aquella, època de forasters, però de forasters
 de llarguíssimes estades. I surten els gots, el primer rei dels quals
 declarà que Barcelona feria parlar molt d'ella, s'hi establí i s'hi
 mullerà amb Gala Plàcidia. Però els gots era gent batissera, i quan no
 tenien ningú per a bàtre-s'hi es batien ells amb ells, sobretot per
 a fer de rei que en aquell temps era un càrrec molt cobejat. El pobre

Ataulf se'n feu la pell de volguer defensar el càrrec. Sembla que a més a més de cercar-li el càrrec li cercaven Gala, germana i filla d'emperadors i que fou feta presonera durant un saqueig de Roma. Era una presonera tan maca, però, que Ataulf s'hi casà i la feu reina, cosa que no gaires presoneres han aconseguit. Com que Ataulf li havia durat poc, Gala es casà ~~es casà~~ amb Constanci que feia anys que la solfejava i fou l'esca del pecat de fer enviduar la bella ex-presonera. El constant Constanci no pogué usufructuar els magnífics encants de Gala més enllà de sis anys. Constanci declarà als més íntims que aquells sis anys havien valgut per molts més, i que si pogués tornar a començar, tornaria a matar a Ataulf i es tornaria a casar amb Gala bo i sabent per endavant que només tindria Gala per sis anys. Gala tornà a Roma, la feren Augusta i augustejà una bona temporada. No se sap que es tornés a casar i es veu que li plagué més governar Roma que tornar-se a casar i tornar a perdre marits.

La cançó dels Bards toca llavors els moros els primers dels quals vinguéren també sense dones. Segons ells venien de turistes, però la gent deia que vingueren per anar a Toledo on deia que els gots hi tenien el tresor nacional. I també es deia que vingueren en venjança d'un joc de mans que el rei Roderic feu amb una mora molt posada a la raó, però llavors una taca a l'honor era una taca a l'honor. Al veure que la població els deixava entrar, els moros acabaren per a establir-se al país i, al poc temps s'hi sentien com a casa seva. "Veniu tots!", deien als que s'havien quedat a l'Àfrica. I malgrat una prohibició oficial de soldans i califes de grau, moros de tot grau passaren l'Estret amb tota mena d'estris navegables. Fou, durant anys, un mai parar. I ja, llavors, es portaren dones. Amb el temps els senyors de gran butxaca es dedicaren a fer palaus i mesquites, i els savis portaren les equacions algebraïques. Els que no excel·lien en camps d'anomenada, que eren els més, eren destinats a plantar i

cuidar hortes, i aquests eren estimadíssims pels indigens en general els quals trobaven de molta més importància les hortes que l'arquitectura i l'àlgebra. I passaren anys. I els moros s'afincaren de bo de bo. I malgrat ésser partidaris d'Alà, els moros adinerats es casaren amb senyores locals les quals, per anar mudades, diguéren com aquell que res "Bon dia" a Alà. I també succeí, també, que moros amb molts títols perderen el cap per les noies del país, diguéren a Mahoma que els dispensés, i es passaren. Però no sols feren palaus i mesquites i hortes i matrimonis especials sinó que passaren llargues temporades fent anar espases i canonades. Contra el país i contra els frances i, amb aquestes activitats, sempre rebia algú que no havia de rebre. I els Bards deien que un dia se sentí un "Ja n'hi ha prou!" a càrrec del Comte Guifré el qual començà a deixar la terra neta. I parlen dels comte-reis que en seguiren...

El país és mig romà,
i quan crida "Visca Roma!",
altra gent ens fa la broma
de nous visques fer cridar.
Han vingut els gots, cercant
els carrers de Barcelona
i Ataulf se'ns hi corona
com a got més important.
Gala ha dut de prisionera,
de boníssims entrécots,
no hi fé res i s'hi mullera.
Per quelcom és rei dels gots.
Més els gots són batissers
i es batien per manar.
No seran pas els darrers
de matar-se pels carrers

per l'afany de governar.
 Serem gots? Es un problema
 amb tants reis fets de complot,
 i ens resol aquest problema
 un pecat del darrer got.
 Roderic se'n duu per fora
 una mora amb bons padrins,
 i aquest fet mudant destins
 porta Mussa tret de vora
 en venjança de la mora
 carregat de serrains.
 Ara el moro manarà
 amb molts segles de mesquites
 no volguent ni misses dites
 que no en diuen els d'Alà.
 Més Guifré cansat al fi
 per Alà fer reverència,
 perd un dia la paciència
 i bat moros a desdir.
 S'ha voltat de molts valents
 allargant el seu comtat,
 i treballa pels convents
 a Ripoll i Montserrat.
 En gran Comte no descança
 contra el moro i contra el franc,
 i ferit d'un cop de llança
 fa's bandera d'esperança
 amb un pit de bona sang.
 De llavors, va fugint nosa.

Donant vol al seu penó.
 Berenguer pren per esposa
 Peronella d'Aragó.
 I el País balla content
 quan el rei Pere Primer
 adquireix per casament
 ser senyor de Montpeller.
 Es un rei tot ell agalles,
 per Montfort se'n va de dret,
 més la vespra de baralles
 amb faldilles fa batalles
 i ve el drama de Muret.
 L'hereu? Jaume, molt enlaire
 de són pare porta el to.
 Es valent i enamoraire,
 és el rei Conqueridor.
 Té l'espasa sobirana
 que en repòs no sap estar.
 Gent d'escut i de sotana
 de Mallorca li demana
 al rei moro destronar.
 Del gran rei a la presència
 és en va posar-hi porta.
 Pren Mallorca. A València!
 I València, moro i horta
 tremolant de por molt forta
 diuen: "Prou, Senyor, clemència"
 Ja mig món d'honor l'omplena,
 més el rei de nou s'engala.

A Castella Murcia frena,
 ell hi baixa, l'encadena
 i al seu gendre la regala.
 Són uns reis valents, d'empresa,
 carregats de força i lleis,
 més sovint es té feblesa
 per les belles, cosa entesa
 és punt flac també de reis.
 Un nou rei, el Gran rei Pere.
 El francès suava a mars
 quan passava la frontera
 per el Coll de Panissars.
 A Sicília el d'Anjú
 amb el rei es desafia,
 i el rei diu: - Senyor, feu tria,
 cent a cent o u per u.
 El duel sap el Sant Pare,
 de parar-lo dona veusà
 El francès parany prepara
 més el rei se'n va a Bordeus.
 que ja res li para els peus
 i l'honor vol sense tara.
 Té Roger al mar regnant,
 i no vol peix ni galera
 que no porti per bandera
 l'estendard de Pere el Gran.
 Nou Roger, Roger de Flor.
 Almogàvers, a Orient!
 i arribà la seva gent
 a plantar el seu penó

amb el crit de nostre accent
al cim del Partenó.
Anys enllà, del grec sublim
ací ve terrissa i gerro.
Anys després, els crits sentim
de "firam!", "desperta ferro!"
ressonar per dins l'Olimp.
I la terra redressada
viurà segles de millora.
Ha passat de dominada,
amb bandera desplegada
a brillant dominadora.
I nous reis, de seny i espasa,
portant-veus d'eterns blasons,
discutits, més reis de casa.
Pere, Jaume i els Alfons
i el que els Bards posà tan alta
rei Joan, la flama encesa,
Amador de Gentilesa
escambell dels Jocs Florals.
Entre tots en pau i en guerra
amb l'entesa de tothom
han deixat a nostra terra
un sentit, un deix, un nom,
que ens han fet de vol profund
o vol baix, més nostre vol
que portem de pol a pol
al davant de tot el món
tant si es vol com si no es vol.

Ells són reis. Els súbdits llurs
 exigeixen juraments
 a les Corts, de ser vigents
 privilegis, drets i furs...
 I ja van sense parar
 les corones catalanes
 omplenant les millors planes
 d'aquest món mediterrà.
 Més és trist nostre destí.
 Benet XIII fou l'esquer
 que portà rei foraster
 quan moria el rei Martí.
 Bé cridava el Principat:
 - Cent d'Urgell, el comte on és
 si per rei ell fou pujat?!...
 Més a Casp ja s'ha passat
 del matern: "O rei o res",
 al camí del Dissortat...

Quan Joan Fornells actuava davant gent de mà major, per a ell el negoci era el negoci -no en va passà els primers anys de la seva vida, que són els que normalment formen les voluntats, al costat dels seus amics jueus-, despotricava contra el rei de temps remences:

Tant els homes com la terra
 dels senyors són propietat.
 Pels bons usos fem la guerra
 contra el rei i Verntallat.

Si la col·lecta era fluixa o entre els assistents dominava la mà de baix, Joan feia una lleugera modificació d'estrofes:

Tant els homes com la terra
els volem amb llibertat.
Pels mals usos fem la guerra
amb el rei i Verntallat.

Si la col·lecta rejava el Bard feia cinc quarts i treia cançons de tota mena que res tenien que veure amb les que havia heretat dels seus gloriosos passats. I devegades la propia Estrella feia curtes i delicades intervencions, sobretot per la finesa de veu i delicadesa de gest que hō feien trobar tot bo.

He sortit per si venia.
Ai Déu meu amb quina por!
Perquè em vegi cada dia
poso roses al balcó.
Tots m'han vist enamorada,
al somriure i al cabell,
tinc l'amor a la mirada
tinc el llavi més vermell.
Hem anat per la riera,
hem collit flors amb desig
i per l'aigua juganera
hem tirat les flors pel mig.
Eren flors amb tres besades
que m'han pres, pobra de mi.
L'aigua muda les marjades
que l'amor ha dit que sí.
Ja pel món tot són dresseres,
i per treure tot temor
al davant de cent banderes
alçarem la de l'amor.

Llavors Joan i Estrella feien un petit campionat segons la gent seguis o no la seva actuació. Joan parlava d'una hostalera a la qual potser no havia vist mai, però d'un home que s'havia passat mitja vida recorrent el País i que segons ells s'havia trobat amb centenars d'episodis, es podia creure tot.

Molta gent truca a la porta,
 si serà per plat o vi,
 o serà per l'hostalera
 de l'Hostal de mig camí.
 L'hostalera és ben posada
 com un ram de cent clavells,
 amb una anca d'aca jove
 i una joia de turmells.
 Traginers i gent de vila
 fan corrua per entrar.
 Ellariu a cada cara
 més d'aquí no es pot passar.
 Les nits de vetlla molt llarga
 no se'n mouen remolons
 ells li tiren tres floretes
 i ella canta sis cançons.
 Més si les dotze tocases
 s'ha de cloure tot delit.
 Per més que cerquin escuses
 la resposta és "Bona nit!"
 Si en ve un de nina forta,
 es deixa seguir a la font.
 Si li porta el càntir d'aigua,
 un somriure se li don.

Donar no costa pas gaire,
 i si algun respira fort,
 li posa mel a la boca
 d'un clavell que cuida a l'hort.
 Si un galan rediu promeses
 amb un tremolor de veu
 és aquesta la resposta:
 - Com aquestes en tinc deu!.
 Amb tothom té bona cara
 que la cosa no és cap mal...
 més el cor de l'hostalera
 bat encara per l'Hostal.

Estrella seguia amb les mans a les anques:

Margarida ben plantada,
 quin posat més bell se't veu.
 Més d'on vens enfarinada
 que et blanqueja a tot arreu.
 Tinc farina a n'el cabell
 perquè molc com el primer.
 No mal pensis, no mal pensis,
 no mal pensis, foraster.
 Tinc farina vora els llavis
 perquè tasto el gust que té.
 No mal pensis, no mal pensis,
 no mal pensis, foraster.
 A les mans porto farina
 de l'adéu del moliner.
 No mal pensis, no mal pensis,
 no mal pensis, foraster.
 Tinc farina a n'el gipó

perquè el sac s'ha fet malbé.
 No mal pensis, no mal pensis,
 no mal pensis, foraster.
 I si aixàó et don mala espina,
 fes-te un dia moliner
 i em podràs veure farina
 a n'els llocs que jo m'ho sé.

Joan demana si la gent en vol més. Si ja ha cobrat i només un diu
 que sí, fa sortir la petita balada de Jan Perot.

Amb la passa molt segura,
 amb bigoti repuntat,
 ben quillada la figura,
 amb cadena i coll planxat,
 Jan Perot, es pot ben creure,
 és un Jan que pesa molt
 i amb l'amor el joc i el beure
 Jan Perot es queda sol.
 Al mercat li fan rodona,
 al cafè tots li fan lloc,
 és hereu de bossa bona
 i no té retop enlloc.
 Amb tot quan vol i delira
 no té no i pot demenar.
 I les mosses quan les mira
 no li aguanten el mirar.
 Té una llàvia que enlluerna,
 al cap més com Jan Perot,
 i quan baixa a la taverna
 sempre beu el darrer got.

De les dones s'emportava
la que vol i la que no.
No se sap el què els donava,
Jan Perot és el millor.
La vida passa que passa,
i un bon dia perd el dot.
Per més que no s'ho creu massa
surt un no per Jan Perot.
Es en va jurar mudada,
que serà posat i bo...
Ella diu cada vegada
ai que no, que no i que no.
- De què m'ha servit la palma
que he portat tants anys com res
si a qui em roba cor i calma
no li faig, es veu, el pes.
Per l'oblit jugant sense mida
perd les cases i el sembrat
i perd el nord d'una vida.
Jan Perot ja s'ha acabat.
Ni troba sol al migdia,
ja és una ombra a n'aquest món.
La gent que abans el volia
ni el bon dia me li donen..
I fugí un dia a bona hora
i se'n va tan lluny que pot.
Si algú el troba, veu que plora...
Qui t'ha vist, ai Jan Perot!

- I com aquestes, mill! - solia dir Joan Fornells. I segons ells les tenia, i més i tot.

Era temps de pirates, aquell, i el Bard també tenia estrofes que en parlaven:

Cap perdó per el pirata,
ni a qui va darrera seu,
que viola, roba i mata
i no té perdó de Déu.
Perquè us veu tan blancs de cara
baladreja boca-moll.
Tots a cop si torna encara
a la mar que tant l'ampara
llençarem amb roc al coll.

I un dia s'esdevingué, deia el Bard, que la gent entusiasmada al sentir-lo, es descuidà de la sentinella, i la tripulació d'un vaixell pirata es presentà, amb cara d'anar per feina, en plena funció del Bard. El públic fou presa del pànic com era obligació en aquell temps i com ho ha estat sempre que hi ha mal de caps a prop. Joan Fornells salvà, segons ell, la situació així dirigit-se al propi capità de l'escamot:

Bon senyor que tens la llar
a cavall de les onades,
que tes veles venerades
no retopen a cap mar,
que tens forta la mirada
i certer el cop de braç,
bé mereixes la rretada
de la gent que et surt al pas...
D'un sol dia, les estrelles
t'han fallat. Anit, estranys

s'importaren bous i esquelles
 i les noies de quinze anys...
 Perxò avui eixugo plora
 amb mos versos i cançons.
 Oh, senyor tan poderós
 que tens or a cent racons,
 que tens joies i tens sedes
 ex-riqueses de burgès,
 no daries set monedes
 a la gent que no té res...?

El capità pirata, sempre segons Joan Fornells, es sentí tocat i enlloc d'atracar i saquejar la reunió, va deixar a la barretina del Bard les set monedes que li havia demanat.

- Mai m'havia fet ningú cap vers, a mi...-diuen que va dir el capità deixant la darrera de les set monedes a la barretina oberta de Joan.

Ventura torna cap-al-tard al puig on s'esperava el Bard vora la vila de les set torres murallades.

- Què, hi podem treballar?

- La gent és més aviat sorruda. Ho haurem de provar. Es veu que qui mana és un capellà que li diuen el Notari el qual es veu que és el delegat d'un Priorat de Barcelona al qual pertany el poble. El Notari demana sovint diners a la gent, i la gent diu que no en té. El poble no és res de l'altre món. Dins de les muralles hi ha potser una vinticinquena de cases, una església amb un campanar que no hi lliga. O van fer l'església massa gran o el campanar massa petit. Ens han dit que el Notari ja en parla de fer un campanar nou, però el poble a l'hora de donar diners, fa el sord. La gent que vol entrar a l'església hi entra encara que el campanar ni tingui massa campanes, i la que no hi vol entrar tampoc hi en-

traria estés com estés el campanar.

Encara que el poble estigui apartat de la mar la gent pesca i coraleja. De corall no ho diuen massa que en pesquen perquè els pirates el cerquen molt, però fora de l'aigua. Les muralles les van fer perquè temps endarrera diuen que els pirates entraven i sortien del poble com si fos a casa seva. Hi ha qui diu que de tant temps d'entrar i sortir pirates que algun en quedà a dins i que no se n'ha mogut... En una de les torres hi ha una campana que toca quan convé que la gent es reuneixi a la plaça de l'església. Es en aquesta plaça que el Notari fa discursos al poble i així el poden sentir els que no el van a escoltar quan fa sermons a dalt la trona. A les noies se les han mirades molt. Pel poble no se'n veuen masses. Les poques que hi hem vist venien del camp carregades amb eines, feixos de verd o llenya. Es veu que les fan treballar a les noies. Elles treballen amb mala cara però treballen. Hem sentit com des d'una finestra algú despotricava contra una dona que segons ell anava poc carregada. S'han dit una pila de coses. Ella ha dit al de la finestra que si volia més feina que la fes ell enlloc de matar el temps mirant la gent que passa que sempre és la mateixa.

- Si no hi haguéssin forasters, ja t'ensenyaria jo a tenir llenya. Però ja t'ho ensenyaré més tard, ja!

- Si em tornes a pegar ho diré al Notari.

- Si dius res rebràs doble, per xerraire!

Es veu que els homes manen, o ho sembla...

Per la porta que dona a un oliverar vam sortir camí de la mar.

- Es lluny?

- A pas de jubilat, una horeta. Nosaltres la vam fer amb mitja. Vam veure dues platges. En l'una hi ha una font, en l'altra hi ha una riera amb arbres al llarg de cada riba. Amagades entre els arbres hem vist unes barques. I del pujent, abans d'arribar

a la platja gran, es veuen uns illots, més que illots uns roques que surten de l'aigua. No s'hi veu res verd dalt d'aquestes roques. La platja gran és al peu d'una muntanya amb els pins més verds que hem vist. I l'aigua, l'aigua té un blau, pare...

- Aquestes roques que heu vist són Les Formigues, un nom molt ben trobat. I la platja gran és Llafranc, i la muntanya la muntanya de La Guarda. Vora Les Formigues les veles del rei Pere deixaren els francesos sense esquadra i espantats. Tant, que quan l'almirall Roger va dir que no sols veles no volia veure damunt la mar per no portés sin la bandera del rei, sinó que ni peixos podien sortir l'esquena de l'aigua sense dur-hi aquella bandera, que durant anys i anys els francesos de la vora ni es banyaven de por de no poder sortir de l'aigua si no portaven l'esquena vermella. En tenim una cançó d'aquest combat, si aquestes cançons plauen a la gent del poble...

I un matí de festa, la companyia de Joan Fornells baixa al poble. Les noies porten vestits florejats, i Ventura fa una passada de tambor. Unes dones surten a la finestra. La mainada segueix el timbaler el qual fa la darrera tocada a la plaça de l'església. Es fa una rodona de gent jove al voltant de Ventura. El Bard pensa que amb aquell públic de vaillets el negoci serà relatiu, però s'ha de provar. Ventura fa uns darrers tons repicats i es fa el silenci. El Bard, amb bastó i barba, entra a la rodona. I comença a tocar grecs i romans. La gent queda com si no hagués tocat res. A la rodona s'hi afegeix algun home a veure què passa. Se n'hi afegeixen més a mida que Joan Fornells va alçant la veu. Es miren al Bard amb somriure de murri, amb aquell somriure que posen els homes del camp quan escolten algú que no parla de com es poden treure els frares de les faves, dels preus del blat de moro o de si s'ha de pagar el lloguer en temps de mala anyada. Joan Fornells envesteix els comtes-reis. Passivitat en

la general. El Bard puja la veu dos tons. Els crits semblen canonades. Els homes, més que escoltar els Fets, es miren les tres noies. Joan Fornells fa un gran salt en la declamació i prova el combat de Les Formigues que tingué lloc a les mars del poble.

Al davant de casa vostra
s'hi ferí l'estol francès.

El combat fou una mostra
del poder aragonès.

Més la gent que amb tanta fúria
al gavaig perdut tingué,
no fou sols Roger de Llúria,
coronem sense penúria
a Marquet i Berenguer.

Moltes veles enemigues
confiant amb tanta quilla
van a batre a Les Formigues
als d'ací...Pel freu de l'Illa
tot l'estol francès perilla
que a la mar, per més que diga's,
com Roger cap més hi brilla.

Ballesters desfan cobertes
de servents i de velam,
i galeres mig desertes
que fugien descobertes
s'estabellen al rocam...

De llavors, altiu i clar,
l'Almirall diu al francès
que pel mar no passarà
cap galera, peix, ni res
que no passi en català.

I a la mar ja s'establia
de penjar sense perdó
a n'el còmit que fugia
amb la nau que conduia
de dos naus d'altre penó.

Fredor. Sí, algú al sentir parlar de l'Illa pot ser va deixar uns moments aquell somriure especial, però fredor. Aquella gent no canviava de cara davant relats de reis i genis de la guerra i seguia fent més cas de les noies del Bard que d'ell. Aquest veu que el calaix serà un mal calaix i, home d'ofici, fa una senyal a les noies les quals es comencen a moure lleugeres i gràcils a compàs d'uns repiquets del tambor de Ventura. Algun giravolt picat deixa veure uns segons el començament de sis cames ben fetes. Els homes estrenyen més la rodona. Algú surt corrents vers dins la vila a escampar, segur, la nova de les sis cames de les noies del Bard. Al cap de poc el calaix era prometedoríssim. Totes les finestres que donen a la plaça es veuen plenes de dones... I com que Joan Fornells ha de mantenir, amb la seva sis boques,

Per la dona, quin martiri
si no riu ni canta i balla.
Com voleu que el món la miri
si no surt de la muralla!
Si tens proa ben calçada
i la popa de mercat,
per què estàs a dins tancada
si tens tot tan ben posat?

L'assemblea passa, del somriure de pagès, al somriure honest.

Un clavell és una carta
que'fara't passar més fi.
Cal que els homes al mirar-te
per tu parin el camí.

Un nou vingut al veure en un dels giravolts estudiats de les noies aquells sis començaments de cames sense trampa,

- Carai! - va deixar anar originant una rialla grassa general. El

Bard va sabent de quin peu es dol el poble, i:

Quina joia vols més alta
 que dos ulls llençant paranys
 i aquest clot a cada galta
 i la pell d'aquests quinze anys.
 Amb l'amor no jugueu massa
 quan us passa pel costat.
 Que l'amor quan passa, passa,
 i no creu-re'l és pecat.
 Si un fadrí de llavi destre
 et demana segons què,
 festegeu de la finestra.
 Tu, de dalt. Ell, del carrer.
 Si les noies tens solteres
 no feu l'orni amb els galants,
 que si fan les remoleres
 quedaran per vestir Sants.
 Captén l'home tant com pugues
 ara que ets de bon mirar,
 que quan vinguin les arrugues
 sols cuinant et pots salvar.

A partir d'ací les cançons ja són corejades per tota la família del Bard.

Si tens dopa enjogassada
 queriu sense més ni més,
 ten la porta ben tancada
 si s'acosten forasters.
 Si els solters són refractaris,
 que la triïn matinera
 més que tingui bons armaris

que no val pels propietaris
 que només sigui feïnera.
 Amb la dona no s'hi val
 que no tractis sempre bé.
 Si no en fas el cas que cal
 un veí te li pot fer.
 Si pirates fan escalas,
 que per dom s corren tant,
 a la teva resta gales
 els hi dius que els hi regales
 i segur no la vondran.
 Si tens deutes d'estar roig,
 un ofici rodador,
 una dona que fa goig
 i no tens reclamació,
 o qui deus és home bo
 o amb la dona et fan el boig!

Part del respectable inicia un aplaudiment. Joan Fornells veu que
 la gent està al punt per l'acte final: la col·lecta, i:

I ara gent que s'endevina
 que teniu bon cor per l'art,
 sense gaire mala espina
 ompleneu la barretina
 perquè visquí el pobre Bard...

Just quan el Bard ha acabat la petició rimada, el Notari es presen-
 ta a la plaça mentres les noies començaven, amb èxit, a passar la
 barretina. Ve amb un agutzil al que mana tregui del poble a n'aquells
 forasters. El Bard defensa el jornal com pot i mentre guanya temps
 eludint l'agutzil el qual no actua amb massa convicció, diu a les

noies que no deixin d'arreglar tot el què puguin.

- Es una qüestió laboral aquesta, senyor. Jo he treballat i és just que cobri pel meu treball.

- Ací no estem per a cançons, i menys com les que haveu cantat darrerament... A fora! I aquestes noies que vagin a ensenyar les cames o les vulguin veure. I que ningú doni res. Ho mano, jo! Que vingui l'altre agutzil...!

L'altre agutzil era a primera fila i fou dels primers a deixar quelcom a la barretina de les noies del Bard.

La campana d'una de les torres de la muralla crida a reunió a la plaça. Hi va poca gent, com sempre, ja que els convocats pensen que el Notari torna a demanar diners. Ho endevinen.

- Manel, torna a tocar! - diu el Notari -. I toca fins que vinguin tots.

El campaner fa un veritable concert, però els assistents per metre quadrat no s'incrementa.

- Senyor Notari, si hem de parlar tocant campanes no ens entendrem.

- Manel, no toquis més. Els que ara no han vingut ja no vindran per campanes que sentin... No teniu diners, no teniu diners ni teniu res per a quedar bé amb el senyor Prior, i us sobra tot per a donar a un home carregat de romanços i a tres noies desvergonyides!

- Senyor Notari, jo crec que val més donar quatre lillanes a aquesta gent, que pas que vinguin els pirates i se'ns ho emportin tot.

- Els pirates, els pirates... I perquè s'han fet les muralles? I no venen pas tan sovint, els pirates.

- Toqui fusta, senyor Notari! Encara no fa quatre mesos que sense tocar les muralles ens van prendre caps de bestiar i quatre noies.

- El bestiar no vull dir que no el prenguessin. Ara, les noies, tinc

entès que no totes demanaren auxili massa fort... Però no és de si les noies cridaren massa o cridaren poc del què vull parlar. Com sabeu, les muralles encara s'han d'acabar de pagar. El senyor Prior vetllant per a tots vosaltres, va autoritzar que es fes una torre dalt la muntanya de la Guarda, sobre el port de Llafranc, perquè servis per a veure pirates de lluny, i encara s'ha d'acabar de pagar.

- Senyor Notari, a més de la torre per a veure venir pirates, el senyor Prior va precisar que s'hi fes una capella dalt la muntanya. I va costar molt més la capella que la torre. Que nosaltres paguem la torre...

-Que no heu pagat!

- Que nosaltres hàgim d'acabar de pagar la torre, pbsi, però la capella l'hauria de pagar tota el senyor Prior.

- No sabeu que ara, d'ençà del Sant Ofici, el que es posi malament amb el senyor Prior i amb els seus delegats, pel puc fer cremar?

- No hi anem pas contra el senyor Prior. En som partidaris. Ara, del que som contraris és de pagar sempre.

- Vosaltres no voleu pagar mai. Ni les muralles, ni la torre, ni la capella... I el campanar nou? Què hi ha del campanar nou?

-Un campanar nou vol dir més campanes. I les campanes es voldran fer servir, les tocaran a cap hora i ací no dormirà ningú.

- Es que el poble ha de créixer. I hi haurà més gent...

- Doncs que paguin els que vinguin.

- Veí Parés, ja ho sabem que vos no pagareu. No sé perquè hi veniu a les reunions!

- Jo vinc a escoltar per si alguna vegada en lloc de demanar-nos-en de diners, ens en doren.

- Quna jo vaig venir ja les vaig trobar fetes les muralles, però vaig trobar una llista de tot el què es devia. I això s'ha d'acabar,

- i s'ha d'acabar pagant. Puc fer moltes denúncies, ara, i penseu que si les faig se'n sentirà a parlar. Veí Frigola, vos què hi gieu?
- Si no tenim diners, senyor Notari, d'on els hem de treure?
 - Hi ha dinades. I els delmes, on són els delmes?
 - I l'aigua, on és l'aigua? D'on vol que surtin els delmes amb la sequetat que hi ha pertot arreu? El dia que plogui, plantes i ferratges es moriran del tot per falta de costum... Jo crec que si s'ha de pagar és la gent de diners la que ha de pagar.
 - Si només paga ella, no trobareu estrany que vulgui manar sempre.
 - Sempre han manat, senyor Notari, sempre han manat i moltes vegades cobrant enlloc de pagar...
 - Veí Plaja, parleu.
 - Vostè sempre té raó, senyor Notari.
 - Dos que no i un que sí. Veí Matlleria.
 - Jo, com que amb vostè, no sé per què hi estic malament de molt temps, que pagui qui vulgui.
 - Tres que no i un que sí. Veí Marquès.
 - Per a mi, les muralles es van fer massa altes. A dins del poble ens hi ofeguem. Jo les faria escapar.
 - Això no és dir res, ja que escapar-les voldria dir gastar més diners. Partidari o no partidari de pagar?
 - Se n'ha d'anar parlant... Hi ha els coralers...
 - Vos, vos!
 - Si tots, però tots, eh? hi posem quelcom, m'apunto.
 - Veí Plaja...
 - Jo sóc com el veí Marquès.
 - Veí Jonana...
 - Veurà, quan hi posarà vostè?
 - Ara no es tracta de posar-hi més o menys. Es tracta de tenir con-

sens, i penseu que primer és el poble que res. Les questions particulars passen a segon terme. Ara no hi ha d'haver nyerros ni cadells, ara és el poble que té la paraula.

- La paraula sí, els quartos, no.

- Posi-n'hi més pocs...Us donarem facilitats.

- Pòsi'm a la llista com a simpatitzant.

- Veí Avellí...i ja sabem que vos us passeu el dia dient mal dels capellans, però això no té res a veure amb què l'església s'acabi, que és cosa del poble.

- Jo hi tinc la casa, sense acabar, senyor Notari...

- Ja veig que no en treurem l'aigua clara, com sempre que ens reunim al carrer on tothom té dret a dir coses. I també era una cosa que us volia dir: d'ara endavant ens reunirem a la rectoria, jo i sis representants de tots vosaltres, i allò que s'acordi, acordat serà. I a veure veí Puig si us deixeu veure més sovint per l'església i no aneu tant a la taverna. Què us donen, a la taverna?

- Vi!

- Veí Puig, tu series el primer que hauries de cremar.!

- Mossèn Joan, que no hi ha cap manament que privi d'anar a la taverna.

- Temooc n'hi ha cap que mani anar-hi.

- Hi ha gent de taverna i gent de novena, ja se sap.

- Veí Puig que no m'agradaria veure-us cremar...

- Que vol dir que ens cremarem al mateix lloc? Jo ja hi estic mig acostumat. Fa anys que em cremo una mica cada dia. Porto un forn de calç. I no s'amoini, Mossèn Joan, jo seguiré cuidant-li la vinya que, si no pedrega, serà, si no hi ha altres novetats, la que més raims faci de tot el rodal...

- S'aixeca la reunió.

Aquella mateixa tarda el Notari passà gairebé de casa en casa a procurar-s'vots favorables en la maleida qüestió dels pagaments no tan sols endarrerits sinó no fets. El Notari a la plaça pública on podia ser contradit era una cosa, ara, davant per davant d'un convilatà n'era tota una altra. Començava les intervencions amb veu de segon tirant a melós, i si l'oponent era de bon convencer la melositat anava i venia sense perdre mel. Si qui tenia al davant no es deixava portar per on Mossèn Joan volia, es posava la mel a la butxaca i prosodiava amb paraula contundent i més aviat aspra. D'una conversa corrent en feia una mena de sermó per a gent que s'ha de convencer a crits. I citant n'havia convençut a més d'un. En sabia de cridar el Notari. Molt. Aquella tarda cridà a moltes cases i obtenir que la gent s'avingués a pagar li costà tornar a la rectoria carregat de rogall. A n'els que vege ben disposats els va dir que havia decidit privar el Bard de venir a cantar al poble.

- Si no ho fem així, la gent es passarà el temps cantant, i les noies del poble que fins ara han estat noies com cal, podrien descalar-se i anar pel carrer fent gravolts per a ensenyar les cames com les noies del Bard.

Els proper dia de festa els Bards actuen defora muralles. Joan Fornells n'estava una mica ressentit del per a ell atropell del Notari contra la Companyia. Si el Notari era el Notari, ell era un Bard. I perquè la gent s'ho prengués com molgués va dir una vegada acabat el repertori oficial:

Hem tingut la casa bruta
de tant temps de no fer net,
fins que surt, que falta feia
ai, l'escombra d'En Jepet.

Terenyines intocades
feien niu a la paret,
com s'allunyen amb aranyes
amb l'escombra d'En Jepet..
Una gent ho diu a l'altra,
de ciutat a llogaret...
Ja viurem contents a casa
amb l'escombra d'En Jepet.
I ja vol tenir escombra
gent de gorra i de barret,
puix han vist com es neteja
amb l'escombra d'En Jepet.
I l'escombra cobra fama
i ningú s'està quiet
i tothom vol una escombra
com l'escombra d'En Jepet.
Qui no pot alçar l'escombra
que dejuna de tot dret,
amb el cor va fent la tasca
de l'escombra d'En Jepet.
L'esperit remou campanes
trilllejant amb repiquet.
Com neteja's, mare meva,
amb l'escombra d'En Jepet.
Al.leluia, al.leluia,
cantarem amb espinguet
quan tinguem la casa neta
amb l'escombra d'En Jepet...
Bon treball ha fet l'escombra,

més tinguem-li un reconet
per si cal altra vegada
l'escombrada d'En Jepet.

La gent veïe el Bard per on anava i es cançà d'aplaudir. I el Bard, deixant-se portar pels aplaudiments, ja atacà directament:

El Notari, com està!
Només vol que la gent pagui
i la vila quan li plagui
pagarà o no pagarà.
El Notari com està,
el Notari, el Notari,
si la gent diu al contrari
el Notari callarà.

Al final, aquesta cançó la corejà el poble en pes. Els que cantaven més fort eren els que havien donat el vot al Notari. I el Notari, ensalivant i estret de dents ho sentí i ho escoltà tot d'una espitllera. I dubta entre menjar-se el Bard per l'atreviment, o fer penitència perquè la culpa de tot era d'ell per haver tret el Bard de la plaça com si es tractés d'un mal-factor. Al cap i a la fi pel món es devien cantar cançons molt més picades que les que cantà el Bard...

Joan Fornells i família s'han establert a la platja gran. S'han fet una cabana vora la riera, i, de tant en tant, van a treballar als poblats dels voltants. El jovent de la vila segueix als Bards en les seves actuacions a fora, i el Notari acaba pensant que haurà d'acabar amnistiant al Bard. I l'amnistia vingué quan en una de les actuacions fora muralles Joan Fornells destinà la meitat del recapte a aminorar el deute que el poble tenia amb el Notari. Aquell gest -els Bards quan convenia feien coses de senyor- fou molt ben

vist tant pel Notari com pel poble i, els dies que la Companyia no actuava el Bard feia una passada per la taverna, i les noies feien compres a la fleca i la gabella.

- Oblidem coses passades, Joan Fornells - digué el Notari un dia que s'hi creuà a la plaça.

- Oblidades, Mossèn Joan! - contestà el Bard.

S'havia fet la pau.

La Companyia té un segon domicili. Camí de Palamós, on el Bard tenia molts escoltadors, pel viarany de la costa, han vist una caleta vora Cap Roig amb una font que baixa sorral avall. Joan i Ventura basteixen una cabana al damunt la caleta. El lloc és enlluernador, i la Companyia es deixa enlluernar. I hi passa tot el temps que pot. Fins ara, la paraula del Bard era paraula creguda pels cinc membres de la família. Les noies eren joves i encara no havia dit mai que no en res. Estrella, ja sabem que portava més d'un jurament fet a Joan Fornells i era de les que els mantenien els juraments. Però Ventura... For en aquell, per a ells petit palau de la caleta, que Ventura es plangué de l'ofici.

- Pare, vos ja sou un Bard de tota la vida. La mare serà mentre vos sereu. Les noies, les noies són molt joves encara i us poden fer costat molt temps... Però a mi l'ofici de timbaler veig que cada dia m'entusiasme menys. Jo, jo voldria fer altres coses, coses de més profit.. Jo estic enamorat de la gent d'armes que surten a les teves cançons...

- Ventura, els herois són un món apart. No és pas bo tothom per a ésser-ne. Moure escopetes i canons no és feina fàcil. Si les canonades les has de tirar tu, malament. El mèrit és fer-les tirar als altres, les canonades... I les guerres, malgrat l'elegia que en fan els que les guanyen, són una mala cosa, hi ha morts i ferits, i és

fent morts i ferits, matant i ferint, que els herois dels que guanyen es fan un nom. Un heroi és una suma de baixes. La baixa és la base de l'heroi. Un home d'armes que pren una ciutat, una muntanya o un molí de vent, sense baixes, no té dret al títol d'heroi. Ara, quantes més baixes fa o té per a prendre un d'aquests tres llocs, més heroi és. Potser un dia les guerres es faran sense veure els que téns al davant. Avui a les guerres la gent es fereix a dues passes de distància. No és bo tothom per a matar d'aquesta manera. Si et fas guerrer i no hi ha guerres pots arribar a general per antiguitat. Però no seràs heroi. Pensa-hi bé, Ventura amb tot això. I pensa que l'enemic una vegada pot ésser un de qui sap a on, i l'altra un veí de país amb el qual una setmana abans de la guerra hagis tingut de convidat a casa teva...

- Pare! Ventura! - diu Rosalia, una de les filles del Bard-. Vinc del poble i tothom està espantat...Del costat de Palamós s'han vist barques i diuen que segur seran barques pirates...!

Van tots al poble. Troben el Notari que dóna ordres, distribueix gent a les torres, a les espitlleres, dalt les muralles. En aquells moments sembla més un general que un home d'església.

- Senyor, ens podem quedar amb les noies? I si podem ser d'utilitat...

- Quedeu-vos, però les noies que es fiquin dins alguna casa, sinó la gent no es posaria a to amb les circumstàncies i no faria res de bo mirant-les. Feu-les anar a casa a fer companyia a Marieta i Francisca.

Fou així com les dones de la Companyia feren amistat amb les dues de la rectoria, la germana i la neboda de Mossèn Joan.

- Es de debó, senyor Notari, que venen pirates? - pregunta el Bard.

- S'han vist barques que no són conegudes. De la torre de la Guarda han tocat el corn. Si hem de creure les tocades de corn, els pirates no els acabarem...Ara veuran si s'havia de fer o no s'havia de fer la

torre...I encara es deu!

Un dels veïns diu tot passant que no és qüestió de parlar de diners ara. I que millor que els pirates sàpiguin que no en tenen. I demana què s'ha de fer.

- De moment tancar totes les portes de les muralles. Encara no hi han els pirates. I mireu que tothom sigui a dins. No tanqueu ningú al carrer, com altres vegades.

- Falta l'Avellí i la seva dona...

- Aquesta és la tercera vegada que quan sent a dir que s'acosten pirates s'emporta la dona a la vinya i la deixa al defora perquè l'hi prenguin. I els pirates o no passen pel camí de la vinya o no la l'hi volen...Tu, agitzil Gallart, ves fent passades per les portes i mira que estiguin ben segures. Fes-hi posar carros, taules, pedres...I tu, Manel, no toquis la campana fins que siguin a prop.

- I si venen de nits?

- Tant poc s'hi veuran ells com nosaltres.

Migdia. Sol fort. Cel brillant. Uns ocells van d'un lloc a l'altre piulant i xisclant com si de pirates no es tractés. Els guardes de les torres fan senyals de no veure ningú enlloc.

- Senyor Notari, dinem?

- Només penseu en menjar, fotre!

- Es que ara ho podem fer amb tranquil·litat, i si esperem ho haurem potser de fer en mig de tretes o no hi serem a temps a dinar...

Una barca, solitària i desconeguda, amarra a la platja gran. Unes fulles es remouen a la riera i algú fuig corrents riera amunt.

- Ací no hi ha ningú.

- Hem d'anar a la vila.

- Veuràs a la vila, a la vila...

- Què passa amb la vila! Aquest és un ofici com un altre i s'ha de treballar. I ja se sap quin és el treball d'un pirata. Si no t'ho vas a cercar ací ningú et portarà res. No hi ha ningú que doni res de franc. Per a tenir quelcom t'ho has d'agafar espantant o anant més amunt d'espantar. Això és el codi. A la vila!

- Ara? Veuran que som pocs i rebrem.

- Jo capità, esperaria que fosquegés.

- S'hi va ara!

- Jo també esperaria, capità...

- I vosaltres sou pirates? Vosaltres el què sou són uns aprenents. No vam quedar que jo seria el capità i que manaria? Sí o no?

- Tu, que ets un, diu la vila. I nosaltres que som sis, diem que ja hi anirem, però que val més parlar-ne abans d'anar-hi...

- Ja m'ho pensava que m'embarcava amb gent de llengua i prou...I perquè l'ofici rendeixi es necessita decissió i pebrots. Com els voleu fer els diners, les joies, les dones, ...amb bones paraules? Un pirata que s'estimi, a l'hora d'actuar no ha de tenir escrúpols en res. Si ha d'espantar, espanta, si ha de ferir, fereix, si ha de matar, mata i si ha de violar, viola. Si no que mudi d'ofici. Després d'actuar pot ésser un bon pare de família, fer carentoines a la mainada i regar crissantems. Però a l'hora de la veritat ha d'ésser pirata i prou!

- Veuràs, parlem-ne de tot això. Nosaltres sis érem uns sense feina com tu mateix, i va ser tu qui ens proposà fer-nos pirates dient que era un ofici que donava molt. Ens ho vas posar tot planer i ens vas dir, recorda-té'n, que un pirata no troba barrera en res, que aconsegueix tot el què vol...

- Però Pauses, posant-hi el coll, posant-hi el coll! Què vols, posar

una botiga amb un rètol de "Pirata" perquè la gent t'hi vingui a portar coses?

- Bé n'hi han prou de botigues que sense el rètol que dius et roben a carta cabal.

- Si perdem el temps amb aquestes menuderies no farem res.

- Tu et creus que són menuderies els preus que et fan pagar a les botigues?

- No, però no són coses que n'hagin de parlar els pirates.

- Es que jo el primer acte que hauria fet hagués estat robar la botiga del Barri del Port!

- Es peixi-minuti això, Pauses...Robar una botiga...pirates d'estar per casa!

- Jo trobo que no va mal orientat en Pauses. Si haguéssim començat robant la botiga que ell diu, no hauriem passat la gana que hem passat....Jo, francament, em vaig associar per anar per dones. Em vas dir, capità, que fent de pirata tindria les que voldria, de grat o per força...I fem balanç. Sí, la barca és nostra. Es, per ara, la única cosa que hem robat i encara no de com jo suposava que ho feien els pirates: agafant-la als nassos de l'amo i tirant l'amo a l'aigua. Ja ho sabeu com la vam posseir la barca...Dient a l'avi Salvador que feia dies que no menjàvem calent i que ens la deixés unes hores per a veure si pescàvem quelcom, i que ell seria a la part....I els botins promesos? On són els grans botins que l'ofici ens havia de proporcionar? Les barques petites ja no van soles com temps endarrera i, per a envestir-les necessitem almenys un berganti. On volem anar per mar amb una barca del bou? I ja saps que quan la gana al cap de pocs dies de ser fora de casa ens atropellava, a Palamós, enlloc d'haver-hi entrat robant i vam haver d'entrar demanant caritat!

- Tu, enlloc d'haver-te fet pirata t'hauries d'haver fet mestre d'escola!
 - Jo, la veritat, si ens hem de guanyar la vida demanant caritat...!
 - La vida ens la guanyarem fent de pirata! I per això cal fer de pirata sense contemplacions i deixar-vos de quixes i gemecs. Tots els començaments són dolents. Hi ha un compromís i l'hem de complir. Us vau comprometre a fer de pirata i a fer-me capità a mi.
 - Siga'n.
 - I mano!
 - Mana.
 - A la vila!
 - Quan sigui fosc i segons la vila que sigui.
 - Ara seria l'hora d'entrar-hi, de dos en dos, sense aixecar la llebre, i, un cop a dins...
 - Un cop a dins, què?
 - Un pirata ha de demanar què ha de fer quan es troba dins un poble amb tot a la seva mercè?!
 - Jo, mentre trobi una dona, ja us deixo les altres coses per a vosaltres. I que consti que quan vam decidir entrar en la pirateria jo ja volia començar emportant-me la dona de l'esperdenyer, i em vas dir, capità, que de dones anant pel món trobaria les que volgués.
 - A la vila en trobaràs, de dones! I nosaltres hi trobarem diners. Quan ens comencem a repartir botí veureu si és bon ofici o no aquest.
 - I si no hi ha res per'a repetir?
 - Ens emportarem gent i ens la vendrem, que també entre en les activitats de l'ofici.
 - Jo no ho veig clar i pel que pugués passar esperaria anar a la vila quan fos fosc.
- Passaren temps i més temps discutint, abans no es decidiren. Deia

sis, tres no passaren de mig decidir-se i encara de mala gana. Eren pirates nous, evidentment.

- Ja venen! Obriu! Sóc jo, en Granés, que vigilava a la platja de la Guarda!

S'obre la porta. Es fa una rotllana a l'entorn de Granés.

- Quants són?

- Molts! O almenys a mi m'ho ha semblat.

- Quantes barques has vist?

- Una. No sé si n'hi han més, però jo a la primera que he vist he vingut corrents.

- A la torre de la Guarda no han parat de tocar el corn. S'haurien de regular aquestes tocades de corn...Una senyal convinguda i després un toc per barca vista...

S'envia gent als vigilants de les torres de les muralles amb l'encàrrec de que no s'adormin que els pirates ja són pel camí. Al poble hi ha poques armes, i la majoria es disposa a actuar amb eines de camp. Veient a tothom ben disposat es va encomanant un ardor bèl·lic que al poble era desconegut. Però el temps passa i els pirates no donen senyal de vida. L'entusiasme es va refredant.

- Aquests vindran de nits.

- Quan fosquegi que no s'encengui cap llum enlloc.

- Si venen de nits no els veurem fins que els tinguem aquí.

- No us poseu nerviosos. Hi han les muralles.

- Toco? - diu el campaner Manel que era un dels que volia fer quelcom.

→ Espereu - ordena el Notari -. Que ningú no faci res fins que se li digui.

Hi ha nervis en més d'un. Tampoc és per a fer Festa Major l'anunci de que uns pirates s'acosten al poble. Alguns van d'un lloc a l'al

tre, pugen a les torres, miren per les espitlleres...Al defora la quietud és mestressa de tot. Tot el que es veu des del miradors, desert.

- I si en Granés s'hagués errat?

- No ho sé. Ha arribat molt espantat i encara no s'ha refet del tot.

El Bard Fornells és dels que no fa comentaris. Seu a uns bancs de pedra de la paret de l'església. El Notari se li atura al davant. Ell només l'havia amnistià a Joan. I l'amnistia era perquè podés entrar i sortir del poble com un resident més. Els dos homes es miren, amidant-se. El Notari al poble era una mena de capità-general. Feia i desfeia. El poble l'havien regalat al Priorat i ell era el representant del senyor Prior. Tenia els dos poders: l'eclesiàstic i el civil. Ja tenia un consell per a les coses del civil, però era un consellet, com deia algú del poble, i que sempre deia que sí. En quan a les coses de l'església, allà el Notari no admetia intervencions. I si mai n'hi havia, els crits de Mossèn Joan sortien muralles amunt. L'home coneixia la gent del poble de pe a pa. Sabia qui anava a l'església perquè en tenia ganes, i qui hi anava perquè es veiés que hi anava. Sabia la recaptació que feia quan es passava la bacina ja abans de passar-la, i juraria que sabia qui hi posava sempre una peça de cinc i en treia una de deu. Sabia com pensava la gairebé totalitat del cens, i no sola dels concurrents a l'església, sinó dels no practicants. Més d'un cop se l'havia vist, de nits, escoltant a la finestra de la taverna per a sentir què deien els clients. Sabia qui es mirava amb mirar especial les bones fembres de la població, i si era gent de novena, alguna vegada quan es descanegaven oficialment al confessional, Mossèn Joan deia: "Vols dir que m'ho has dit tot, Jaume?". Ell volia estar bé amb tothom, tant amb els que veia a l'església els diumenges i festes de

guardar, com amb els que només hi veia quan s'havia de batejar o quan algú es moria. Quan pensava que els primers li podien fallar ho arreglava amb sermons parlant amb veu alçada de l'infern. L'infern era el plat fort dels sermons amb els quals volia fer tremolar a la gent. En parlava a crits de l'infern i en parlava amb tanta afecció que semblava que d'un moment a l'altre el foc havia de caure damunt els escoltadors. Aquests no tenien altra solució que ésser addictes al Notari, sinó l'infern actuaria sense contemplacions. En quan a n'els no assistents habituals a la santa casa, el Notari, malgrat que públicament en despotriqués, a n'el fons hi tenia una mena de simpatia secreta. Sabia que era picar ferro fred insistir en fer-los entrar a l'església per altres coses que no fossin sentir cantar absoltes. Sabia que era gent convençuda, i ell, secretament, els admirava als convençuts. De tota manera, en les coses civils, feia llaurar dret, segons deia ell, a moros i cristians. El que succeïa era que quan llaurar dret volia dir donar els diners que el Notari demanava, no hi llaurava ni cristians ni moros. La gent no pagava, ni amb sermons, ni sense. Fins i tot l'infern fallava a l'hora de pagar. Era la gran batalla que l'home havia de lliurar, una batalla que no s'acabava mai. I quan al Priorat li demanaven comptes, el Notari passava uns dies que els crits se sentien dels masos apartats de la vila per apartats que en fossin. Amb tot, el Notari era el Notari, i al poble era una veritable institució. Se'l tenia per un home principal, i ell s'hi veia damunt tota la comunitat, i la comunitat, mentres no fos pagar tan sovint com ell volia, no tenia més remei que estar-hi bé anés a novenes o no.

No es digueren un mot aquella vegada Mossen Joan i Joan Fornells. Es miren i prou. Pel Bard, el Notari, si no li plavien les seves cançons, perdia categoria. Es clar que segons quines no eren pel Notari, i ací el Bard al catalogar el seu, en aquell moment mirador, aflui-

xava una mica. Ell era un Bard i, per esser-ne, estava més d'un grau per damunt de molta gent, Notari incluit. El Notari, el Bard era un home com tants, una mica mal vist per a no concórrer a novenes. Sí, havia actuat davant gent de mà major, però de vegades deia coses que segons el Notari necessitaven confessió. D'altra part, quan cantava les coses honorables del País, no tot eren estrofes llicencioses, i el Notari, encara que fos com fos i que fes sortir l'infern més vegades de les que havia de sortir, també les escoltava complagut les gestes de comtes-reis i gent d'armes. A més ell sabia que la gent de sotana eren uns defensors a ultrança del País. I ell també les sabia les històries de Poblet, de Santes Creus, de Sant Joan, de San Cugat i de Montserrat. Tots dos volien i do-lien. I cadascun volia mirar a l'altre d'una mica més amunt. I aquella vegada es miraren i prou.

Ja és de nit. Els vigilants de les torres i els de les espitlles res diuen que és com si no hi fossin perquè no veuen res. El Notari, comandant en cap de la defensa, els diu que no es moguin. Que segueixin vigilant encara que no vegin res. El Notari mana i la gent es deixa manar. Algú pensa que el Notari ja s'hi ha trobat altres vegades en casos com aquell i que per això crida i mana. La veritat és que aquell dia el Notari se sent un convilatà més i com que coneix la gent sap que si no hi ha algú que els porti els pirates no en tiraran ni per a començar doncs fa de comandant, ja que ell personalment no n'ha vist mai de prop de pirates, almenys de pirates oficials. Alguna vegada se n'hi va anar de poc, però una cosa és esser-hi pel mig i l'altra sentir-ho a dir. Els que no combregaven amb el Notari, ni de cap manera, deien que el Notari potser s'hi posava d'acord amb els pirates i per això no s'hi havia trobat mai

ni en pla de defensa ni en pla de rebre'n les conseqüències. Era molta casualitat que en un temps que els pirates no tenien aturador, deien els mal pensats, que Mossèn Joan hagués estat sempre fora dels llocs on els temuts elements hi anaven a actuar. "Segur", deien, "que hi ha pacte amb els corsaris per a tenir la gent espantada i poder fer sermons picats dient que s'havia d'estar preparat per si els invasors feien baixes de debó, i que estar preparat volia dir entre altres coses, omplernar les bacines". Però, cert, el Notari era aquella, la primera vegada que es pensava que se les havia d'haver amb pirates.

Truquen a la porta del davant de l'església.

- Toco? - diu Manel, el campaner.

- Silenci! Qui sou?

- Ens hem perdut. Volem aigua.

- No en tenim!

- No us els creieu - diu el veí Granés -. Són els de la barca, els de la primera.

El camp pirata s'impacienta.

- Aquests, si saben que som pocs, no ens obriran. Els hem d'espantar.

- Com?

- Ja els espantaré jo. Vosaltres no serviu ni per espantar a la gent, Ei, els del poble! Encara que només volguem aigua, ja sabeu qui som? Quan ho sabeu no dormirà ningú en tres dies!

- Ací dormim de nits!

Desorientació entre els eventuale assaltants.

- I a més, són llenguts...

- Teniu més por vosaltres que ells...Ens obriu o no ens obriu?!

- Qui sou?

- Som gent de Barbarossa!

Dubtes muralles endins.

- Toco? - torna a preguntar Manel.
- Calleu...I quants són?
- Dos-cents i ben marmats!
- Carai...Què fem?
- Espereu-vos. De moment només parlen.
- Però son dos-cents de Barbarossa...
- Ho diuen.

- Obriu o no obriu?!
- A la nit el tanquem el poble. I no avui, cada dia.

- Ja ens han fotut...Algú deu haver vist que no som més que sis...
- Calleu, que us sentiran que només som sis...Obriu o no?!
- No!
- Us cremarem a tots. Ja us hem dit qui som. I ara us diem que a més d'aigua volem dones, i quartos!
- Aneu a Palamós que tenen de tot.
- A Palamós s'hi tornen.
- Ací també.
- No sortireu més del poble!
- Tampoc hi entrareu vosaltres. Tenim menjar per a tres anys....

El duel dialèctic durà tota la nit. Quan clarejava els del fora diuen que els han arribat reforços. També ho diuen els de dins.

- No ens heu deixat dormir, però us deixarem el poble que no s'hi podrà viure!
- Ja s'hi està malament ara. No ens vindrà pas de nou.
- I les dones us les pendrem igualment.
- A la Vinya del Puig Pelat en trobareu una que us la donaran de franc...

- Aquests es burlen de nosaltres...
- Es burlen de nosaltres i quan sigui clar del tot i vegin els que som faran quelcom més que burlarese de nosaltres... Això per a acatar la majoria. Si hem de seguir així cerqueu-vos capità. Si jo sóc capità vull manar. I qui no vulgui creure sabrà quina cosa és desobeir un capità pirata. Ara toquem el dos, que es fa clar.

Es clar del tot. I de cap de les torres es veu rastre de pirates. Però n'hi havien haguts. S'havia dialogat amb ells. Eren dos-cents de Barbarossa. I tothom hi diu la seva.

- I què farem ara? Passarem tot el dia tancats esperant?
- I si han anat de debà a cercar reforços?!
- I si deixéssim un parell de caps de bestiar a la vista, fora muralles?...

El mateix Notari era un dels que no sabia què fer. Li costà una gran ensalivada anar a cercar consell al Bard, però hi anà. Les circumstàncies eren excepcionals i s'havia de passar una mica a per alt determinats posats i conviccions. El Bard era home de cançons i tenia unes noies que de tant en tant ensenyaven les cames, però potser de coses de pirates en sabia més que ell...

Joan Fornells n'estigué molt cofei d'aquella consulta. I malgrat que en una de les seves cançons contava la manera de com havia aman-sat una capità pirata, ell se l'havia feta aquella cançó. Però el Bard era home d'imaginació i exposà un pla al Notari. Procurà fer-ho amb tota la serietat del món perquè Joan Fornells als pirates, d'ençà d'aquell dramàtic fi de festa que conegué a Estrella, els tenia més por que res, però no podia tirar per terra la confiança que li demostrà el Notari al anar-hi a consulta. Aquest remenà el cap d'esquerra a dreta una pila de vegades mentre escol-

tà el pla del Bard, però a la fi acabà arronçant-se d'espatlles i obrint els braços en senyal d'assentiment. El Bard havia pensat un pla creient que els pirates de la nit abans eren pocs. El vigilant de la torre del peu de la qual tingué lloc la batalla verbal no havia vist rastre de gent quan es feu clar. No hi havien més enllà de vuit o deu petjades...

De la porta que dona a Marina surten uns homes amb Joan Fornells i una de les noies -Rosaliaa-, la més bonica i ben feta de les tres. Baixen a la platja gran per corriols amagats fins a trobar la riera caminant pels marges plens de verd.

Els sis estan aparellant la barca. Discuteixen d'esquenes a la platja i no veuen Rosalia que surt de la riera tota vestida de blanc.

- Capità, capità...També se n'ha de saber d'ésser capità de pirates...Com volieu que ens obrissin si els hi vas dir que erem doscents?
- Altres vegades la por els hagués fet obrir.
- Es als masos dels voltants que havíem d'haver anat.
- Sí, si no haguéssim trobat dones, quatre gallines sempre les haguéssim fetes.
- I tu creus que és cosa de pirates robar gallines?
- Per piratè que hom sigui, o en vulgui ser, s'ha de menjar, no?
- Tal com penseu així, l'ofici no s'ha fet per a vosaltres.
- Doncs haurem de mudar d'ofici.
- Ara ja hi som pel mig. Marxem i anem en algun altre lloc. Potser tingum més sort. Però hi ha d'haver pebrots, eh?
- Mireu!
- Ens han seguit?!
- No! A la platja...Una dona!

Es Rosalía que s'acosta a l'aigua tota neta brillant al sol. Era el reclam que el Bard havia preparat pels pirates.

- Una dona!

- I jove!

- I sola!

- Barca a babor. Cieu!

Rosalía s'acosta a la mar. S'ajau al rompent i xipollejant amb els peus es tapa i es destapa amb escuma blanca olorosa i contenta del paper que fa.

- Remeu més depressa!

- Jo l'he vista primer!

- Serà de qui l'agafi. Amb aixó sí que em veig en cor de fer de pirata!

- Doncs que remi qui vulgui!

Rosalía mira de reüll a la barca i batent-li el cor a tot bate fa el camí de retorn seguint els consells del Bard.

- Mireu quins darrenes!

Si els pre-pirates no haguéssin tingut més ulls que per a contemplar el regal òptic de la rutilant humanitat de Rosalía, haguéssin pogut veure que els vigilants de la riera treien el cap dels seus amagatalls per a contemplar la meravellosa caminada de la filla del Bard, sortint de l'aigua al natural. Dos, dels de la barca no tenen aturador i desembarquen abans d'hora. Un dels que remaven, d'un cop de rem magistral fa una baixa en un dels dos impacients.

- Si tu ho has fet, jo també! - diu un altre remitger donant un cop de rem tan meritori com al primer al segon desembarcat.

La barca amarra i quatre desenfrenats salten en terra. Rosalia és a vint passes, a quinza, a deu...Dels quatre en resta un rerassegat. És el més fet de la colla i no pot seguir el pas dels altres tres. I veu com la noia desapareix en un revolt del rieral. I com els tres s'hi llencen encegats. I veu com dels marges de la riera la gent del Bard cau damunt dels tres al·lucinatiats un dels quals ja anava sense calces. El darrer pirata se'n torna al mar. Vara la barca i es perd darrera el cap de la muntanya de la Guarda.

El pla del Bard i el bon acabament del mateix, li valgué el reconeixement de tot el poble i en particular el del Notari el qual obri les portes de la rectoria a n'ell i a la companyia sempre que no estiguéssin en acte de servei. El poble comentà molt aquell acte de Mossen Joan ja que era rar que algú fos entrant i sortint de la casa del Notari.

X El Notari vivia amb Francisca, germana seva, i amb Marieta, neboda, filla d'una altra germana d'ell, les quals s'escaparen per punts d'una cremada general que el pirates feren a Cadaqués uns anys enllà. Francisca era el Notari clavat, amb sac i faldilles. Tenia seixanta anys i en tota la seva vida no havia vist més que capellans, gent que n'aprenia i d'altra que n'era més que si en fossin de debó, de capellans. Al principi de ser al poble tia i neboda no surten de casa sinó per anar a l'església. Marieta té 18 anys, però els porta tan tapats que ningú no els hi ha vist mai. Francisca, cada vegada que sent son germà parlant del foc etern, passa les nits sense dormir. Tot quan diu el Notari, a l'església o a fora, per a Francisca és com si sentís una plana dels Evangelis. Una temporada que Mossen Joan tocà el tema de les trobades d'amagat entre homes i dones ho feu dient que eren cosa del dia-

ble i que aquest tant es podia presentar en forma de dona com en forma d'home per a organitzar aquelles trobades. Francisca estava segura que cap diable, per diable que fos, podria convertir-la en una noia de quinze anys perquè un home hi perdés el cap. Del que tenia por, sabent per son germà les propietats que tenia el diable, era que aquest convertit en un convilatà qualsevol la temptés a n'ella. I sempre que veia venir un home en el curt camí de la rectoria a l'església, tancava els ulls i es persignava repetidament. Un dia el veí Puig, l'ateu del poble, va trobar Francisca durant la sèrie de persignacions i li va deixar anar:

- Senyora Francisca, que té pordels llamps...? Si està ben serè!

De jove havia estat ajudanta de majordona, i quan tingué l'edat i les facultats arribà a majordona en propietat. La seva feina era tenir la casa neta i actuar als fogons perquè el Notari i els vicaris, quan n'hi havien, sortissin de taula sinó satisfets, sense haver-se de queixar. Quan hi havia visites, la cuina es feia segons les ordres del Notari. Si els visitants eren enviats del Prior o el Prior mateix, el Notari entrava aviat a la cuina, i,

- Per a dinar, Francisca, avui verd i prou!- deia.

I si la visita era una visita que el Notari hi volgués quedar bé, les instruccions eren:

- Avui un bon estofat, Francisca!

Amb la gent del Prior el Notari volia justificar, amb la taula magra, que quan ell deia que el poble no pagava és que no pagava, i d'aquella falta de quartos se'n sentia la propia rectoria.

En qüestió de sermons en portava tants de sentits Francisca, que els sabia tots. Els sabia tant, i era tan igual a son germà, que un dia que el Notari s'indisposà de valent de resultes d'un estofat de llebre, qui feu el sermó fou ella. Deixà l'església sense

cap ciri i ningú mai en sapigué res d'aquella substitució. Els assistents trobaren que aquell dia el Notari no havia cridat tant com altres vegades, i que els sermons haurien d'ésser sempre com aquell.

De tant en tant, perquè l'aire els hi toqués una mica les dones, el Notari les portava a una vinya que tenia a llevant del poble. Era una vinya ben especial aquella, de la qual el Notari no en pogué treure mai els comptes nets. L'any que tocava pagar a la gent, malgrat que la vinya l'hi menés un home de confiança com l'ateu Puig, la collita anava pel pedregal. I a totes les altres vinyes collien els raïms que volien.

Devegades Francisca es mirava els divuit anys de Marieta i pensava i més pensava. Ella mai havia estat bonica com n'era la neboda. A cap edat ja era igual que Mossen Joan. I n'havia estat igual tota la vida. I sentí una gran pena per la noia. La veié que creixeria i que la vida que li esperava era la que havia fet ella: aprendre la carrera de majordona i persignar-se quan tingués homes a prop, i tenir roquets i sotanes al punt i coure verdures o estofats segons quines fossin les visites a la casa. Però quan el Notari permeté que les noies del Bard entréssin a la casa en tingué una bona alegria. Allò eren noies! Alegres, rioleres... Un dia la Companyia actuà per a elles a la vinya del Notari, i Francisca arribà a fer el segon ed algunes de les cançons que es cantaren. Aquella nit la passà rient. "Jo, ja he fet tard", pensà, "però Marieta encara hi és a temps".

En una ocasió que el Notari era fora, Francisca i Marieta seguiren a la Companyia que actuava vora Torroella. Abans de sortir Francisca dubtà una mica perquè el Notari els hi tenia prohibit

que sortíessin quan ell era fora, i per a ella una ordre de son germà era una ordre de són germà, i desobeir-la era com no fer cas d'una encíclica. Però veia a Marieta tan contenta, que:

- Mira, ens en confessarem amb Mossen Josep! - va dir.

Aquell dia Marieta actuà amb les noies de Joan Fornells. Li posaren un vestit d'una d'elles i quan Francisca la veié anà per iniciar persignacions, però la veié tan maca, que no passà de pensar-hi en persignar-se. I més tard es sentí llàgrimes cara avall perquè acabava de fer el gran descobriment de la seva vida. Veié que Marieta i Ventura es miraven rient durant tota la funció. Ella, amb seixanta anys no s'hi havia mirat ni rient ni sense amb cap home... No podia ser que aquell somriure de felicitat que es veia als rostres d'ambdós fos cosa de pecat, i si ella en tenia la culpa per haver permès aquella sortida de la noia, no se'n confessaria pas. I pensar que ella també els havia tingut divuit anys... Però quins divuit anys els seus! Per haver tingut aquells seus divuit anys, ara, si convenia, podia fer de suplenta del Notari a l'hora de fer sermons ...

Sí, a partir de la victòria del poble damunt l'escamot pirata -el poble mai sabé quina mena de pirata era aquell escamot -, el Notari obrí la seva amistat a Joan Fornells. I més d'un cop hi feu llargues xerrades de coses que no es veia en cor de parlar-ne amb la gent del poble...

-...i ja veieu el poble com és, Joan! Quan m'hi van portar em va semblar que el món em queia al damunt. Vaig pensar que era un càstig per haver fet algun sermó mal fet. Vaig arribar una temporada de llevants que no parava de ploure i de la neva estada ací aquells primers dies en vaig fer una mena de penitència, i no feia altre

camí que de casa a l'església. Però un dia vaig volguer anar a veure la torre i la capella de la muntanya de la Guarda. Ja pel camí, jo que no veia més món que confessionaris i albatz i gent que se m'adormia als sermons -perxò ara crido tant quan faig sermons perquè la gent no se m'hi adormi-, em vaig donar compte que tot allò que anava veient no ho havia vist mai enlloc més. Jo, encara que la gent diu que només crido i demano quartos, també m'agrada donar pas a determinats pensaments que a segons qui no els hi puc pas explicar. I aquella meravella que tenia al davant em semblava que era el premi de la penitència dels primers dies. D'aquella pujada ençà tindria dues coses per a lloar, les de sempre, i el món que es veu de dalt la muntanya de la Guarda. I ja, en lloc de renegar de pensament contra els que em feren venir al poble, em passava els dies donant-los tota mena de satisfaccions pels mals pensaments que contra d'ells havia fet quan vaig arribar aquells quinze dies de llevants. I a més de donar-los aquestes satisfaccions, cada vegada que pujava a l'ermita o baixava a les platges, els donava un autèntic vot de gràcies...

Devagades les converses amb Joan Fornells tenien lloc per dins la muralla, o per fora si el Notari se sentia caminador. I sempre hi havien uns ulls o altres que seguien el pas de la parella. I els ulls que la seguien més eren els de la gent que l'església no els hi hauria pogut caure mai a sobre.

-...i així he anat seguint, cada dia més enamorat del rodal, perquè el poble...!

- I com és que el van donar al Priorat?

- No ho sé. Els reis donaven els pobles com aquell que dona un parell de polastres i moltes vegades ni els havien vist mai els pobles que donaven. Aquest el van donar dos cops! Ja us ho explicaré.

Cada vegada que voltant per dins la muralla Mossen Joan i el Bard passen per davant de la taverna, en surt algú dissimuladament i hi torna a entrar.

- Ara parlen de quan el rei va donar el poble als capellans de Barcelona!

I la taverna es va assabentar d'aquella manera de tota la conversa entre el Notari i Joan Fornells.

....Ara, encara, el poble. Hi han muralles, una mica massa altes diu la gent, església i alguns carrers empedrats, però al principi eren quatre cases mal girbades i uns masos escampats dels quals ningú n'havia reivindicat la possessió. Tot era de la gent que hi vivia. Fins que fa molts anys, en n'anem abans de l'any mil, l'any que s'havia d'acabar el món -ací diuen que tres del poble pujaren a la muntanya de la Guarda per a veure'l acabar-, es deixà caure pel rodal un ciutadà conegut per Frugello, i ja tens el nom primitiu del poble: Palaz Frugello. Passà més tard a Palacio Frugel i després a Palatio Frugelli fins que s'acordà dir-ne Palafrugell malgrat que Jaume el Conqueridor en digué Palafragel quan al tornar de Mallorca va regalar, per serveis prestats, Pals a Berenguer de Santa Eugènia. Qui sap com en diran anys a venir.

Al fundador del nom, al senyor Frugello, se li canvià aviat el nom ací. El poble, com a poble, era ben poca cosa quan hi baixà el senyor Frugello. Potser s'enamorà dels voltants, que aquests sí que valen la pena, i hi venia a passar els caps de setmana. O hi vingué uns d'aquests hiverns dolços que només passen ací, i al veure la poca gent que hi havia al poble, els va cridar i els digué:

- D'avui endavant l'amo seré jo!

De moment ningú no va dir res. Segur que el senyor Frugello degué fer un petit discurs senyalant els avantatges que hi havia de te-

nir un amo i sobretot un amo que estés ben considerat a les altures. I fins és possible que un dels pocs que escolaven el discurs mirant a terra cridés a l'acabament:

- Visca el senyor Frugell!

- Visca! - degueren contestar els altres veïns.

Al senyor Frugello li degué plaure que li diguéssin el nem sense aquella o final, ja que sovint ho havia dit que aquella o li feia nosa. I a l'acomiar-se digué al petit poble que ell ara es cuidaria de resoldre tots els problemes que tinguéssin. Però el temps passava i no es presentaven problemes. Els pocs veïns del llavors Palaz Frugello, decidiren reunir-se.

- Aquest senyor, si no li presentem problemes s'enfadarà, segur.

- Però quin problema li hem de presentar? No en tenim ací de problemes.

- Veuràs, tu dius que la dona no et creu massa...

- I això hem d'anar a dir a l'amo?

- No hi puc pas anar jo dient que no tinc aigua al pou!

- No sé si el senyor Frugell és entès amb ulls de poll...

- Li podem dir que no tenim diners.

- I vols dir que els amos en donen?

- No tenim altre problema que aquest... I si aquest no li va bé doncs li direm que el poble no n'hi ha de problemes.

I sí, quan tornà el senyor Frugello set veïns se li presentaren i li digueren que ja tenien el problema. Ni mai ho haguéssin dit, perquè resultà que el senyor Frugello els cont està que precisament ell n'anava a cercar, de diners, i que havien de saber que per a tenir amo s'havia de pagar, que no es podia ésser amo de franc. La gent del poble començà a tenir un mal concepte dels amos.

Passà de mans moltes vegades Palafrugell. Ja en temps de Ramon Bo-

rrrell fou regalat als de Sant Pere de Galligans.

- I què n'havia de fer Sant Pere de Galligans d'un poble com devia ser llavors Palafrugell?

- Reis i comte-reis sempre han volgut estar bé amb l'Església.

Alguns que no hi havien estat foren excomunicats per Roma, i les excomunicacions, un temps, pesaren, sabeu, Joan? Ara, és gairebé segur que Ramon Borrell no l'havia vist mai el poble i qui sap què es pensà donar quan el va regalar als de Sant Pere. O potser com que els de Sant Pere sempre han tingut fama de demanaires Ramon Borrell els hi va donar el poble sabent què donava i perquè no demanessin més... Qui les sap aquestes coses. Hem de treballar a base de suposicions però per a mi aquestes són suposicions vàlides. Els de Sant Pere, que visitaren el poble, se'n volgueren desfer de la manera que fos. Els reis, que llavors no portaven els comptes gaire bé, el donaren de nou el poble sense saber que ja havia estat donat. Aquesta vegada en feren ofrena a Andreu de Biure el qual deia que tenia grans projectes per a fer anar el poble endavant, per a la millora del camp, de les contribucions i la salut pública. El rei al preguntar quina era la contribució del poble va dir que més valdria que no li haguessin dita. I digué al senyor Biure que no s'hi capfiqués perquè al donar-li el poble no es recordà que ja havia estat regalat. I algú del Priorat de Santa Anna degué visitar aquests llocs i se n'enamorà com el primer senyor Frugello. I com que les altures devien algun favor al Sant Sepulcre, a l'Església del Sant Sepulcre, el Priorat va demanar Palafrugell al rei i, com que el Priorat sol fer les coses ben fetes, digué al rei que, per favor, fes la donació amb testament. Aquesta vegada el rei, que sembla que era El Cast, en sabia alguna cosa de debó de les anades i vingudes dels usufructuaris del poble, i condicionà en el testament que no pas-

sés a mans del Priorat que no s'hagués mort el senyor Dalmau de Palol el qual era el que cobrava llavors per ésser-ne director. Cobrava poc, però mentre els deixessin anar a Llafranc quan feia bon temps, el senyor Dalmau deia que valia més allò que tots els diners que li podia donar el domini. Li costà morir-se al senyor Dalmau, però podeu assegurar que es morí pels seus propis mals i que el Priorat no tingué art ni part en la seva defunció. Abans del senyor Dalmau vetllava les coses de Palafrugell el senyor Ted Mari el qual hi aprengué el català i amb això ja es considerà pagat. Novament els papers dels reis van fallar i el rei Joan va oferir el poble al Governador de Catalunya. Però allà van sortir nosaltres. El Priorat de Santa Anna era el Priorat de Santa Anna! Palafrugell com a poble no era res llavors, però era nostre per rei Joan que fos qui digués al contrari. El rei Joan era tossut, i deia que un rei té raó encara que s'equivoqui. Els nostres canonges digueren i recordaren al rei Joan que el que un rei fa un altre rei no ho pot desfer. El Governador de Catalunya sostenia que ell no en volia saber res de coses passades, que un rei li havia donat un poble i que el poble era seu, i que ja havia decidit anar-hi a passar els estius que eren en el millor lloc que es podien passar. Però també els hi volia passar els estius, el Priorat. I entaulà plet. I gros. A dalt de tot. Palafrugell figurà en una pila de papers tant en despatxos reials com en escritoris eclesiàstics. Fou quan Ferran el Catòlic es feu càrrec de tot el país que el Priorat va veure la porta oberta i, "Som catòlics o no som catòlics" van dir els nostres consellers als consellers del rei. I el rei ens donà la raó. Palafrugell era nostre.

- I d'abans de Palaz Frugello, què se'n sap, Mossen Joan?

- Això és més propi de Bards contestar-ho que en les coses hi solen posar més pa que formatge, que pas d'un pobre delegat de Santa

Anna. Però és segur que molt abans de la primera transacció de Ramon Borrell ja s'hi havia acostat gent per aci. Sempre hi ha hagut bon clima, i abans que el poble fos poble, s'han trobat rastres de visitants que si sabéssim qui eren és ben segur que cada vegada que passéssim davant aquests rastres ens hi hauriem de treure el barret. A Fitor, aquella muntanya que fa de teló de fons de la vila, és ple de dolmens. Qui els feu? La gent que hi ha a Fitor ara, no. Foren gent a l'alçada dels que feren les inscripcions a coves famoses i multiseulars. El que passa és que als dolmens de Fitor les inscripcions s'han perdut amb el temps i ara són coneguts amb noms d'avui: "La Roca de la Gla", "Els Tres Peus", "La Vinya Gran", "Serra de Calç", "Tres Cacles"...Els de Fitor es miraven la mar de lluny. Era massa mar per a ells. Però tens un dolmen ben a la vora de Llafranc. Aquests ja s'hi acostaren més a l'agguà. O sigui que la meravella que avui ens té el cor robat ja l'hi tenia als que foren milenis abans que nosaltres. Després de la gent dels dolmens n'hi hagué d'altra que es deixà portar per la boniquesa del lloc, i tens a la muntanya de la Guarda els restes d'un poblat pre-romà. La bellesa del rodal s'escampà pel món, i veles gregues fondejaren a Llafranc i hi feren estada. Amb els grecs, la poca gent que hi trobaren, s'hi entengué bé. Escanviaren el vi, el vi vermell de la vinya costera, amb la malvasia grega. Els indigens donaven coral de Begur als grecs i aquests ànfores per a posar oli i greix. Després dels grecs vingueren els romans, i aquests ja vingueren per feina. Al no trobar terreny adequat per a fer ponts, carreteres i aqueductes, passaren a la costa uns estius i, com a gent superior feren pagar l'estiuieg a la gent del poble. Els tractes amb els romans foren més aviat tibants, i com que els romans eren ciutadans de guerra i espasa,

les baixes eren totes locals. Eren guerrers de cuirasses llampants i qualsevol s'hi atrevia amb aquelles cuirasses i amb la gent que les portava. Algú ignorat, bon mandroner, mallorquí ell, sembla que s'hi tornà quan els romans mudaren de lloc. Escamots armats registraren tot el rodal i justos pagaren per pecadors. I, quan tornaven a marxar, el mandroner misteriós feu tres blancs magnífics a la colla. Nou desembarc romà i nova expedició de càstig. El mandroner no fou trobat. Quan marxaven per darrera vegada el mandroner originà un gran trenc al cap del timoner de la barca que sortí darrera, i que era el que oferia més blanc per a ésser més a prop del tirador. Els romans s'ho deixaren córrer....

- Mossen Joan, això és ben bé de Bard...

- Que surtí algú i ho contradeixí...Allò que és segur que no ens contradirà ningú és que un nou rei surt a la història de Palafrugell, Pere el Cerimoniós, el qual ens vengué a cap preu ja jurisdicció criminal i de llavors el Priorat n'és amo absolut. I fou quan el poble creixé que vingueren els problemes que volia el senyor Frugell. Els pirates feren incursions al poble. La gent es queixà al Priorat i el Priorat, si bé tenia canonges de renom amb sermons i plets, no en tenia que sobresortissin amb espases i trabucs. Es decidí voltar el poble de muralles. Però les muralles s'havien de pagar. El Priorat digué que si els pirates eren els que donaven malestar al poble, que era el poble qui, per a no tenir-ne de malestar havia de pagar l'alçada de muralles. El poble, amb molt bon encert digué que si ell era del Prior, era el Prior qui havia de pagar. "Ja ho arreglarem" va dir el Priorat, "però que es comencin les muralles". I les problemes també foren al discutir qui es quedava dintre i qui fora del cercle murallat.

Si s'havien de murallar tots els focs que formaven la vila, hi havia muralla per estona. Aquestes discussions tenien lloc pels voltants de l'any 1445, i encara devegades es discuteixen ara. Els que restaren fora muralles passaren anys que no es deien res amb els de dins i durant generacions no es registrà a l'església cap casori d'un ciutadà fora muralla amb una ciutadana dintre-muralla. I el cost de la muralla, com sabeu, encara penja, com pengen els de la torre i la capella de la muntanya de la Guarda... Fora els pirates, tots els que han vingut al poble hi han vingut pels voltants que té, aquests voltants que si jo pogués em passaria els dies mirant-los des de Sant Sebastià de la Guarda. I el Priorat ho sap que tenim aquests voltants i ara no es desfaria del poble per res del món. L'hauries de posar a les teves cançons Joan, la boniquesa del món que es veu des de la muntanya de la Guarda.

- És massa boniquesa perquè en parlin els meus versos... Però mossen Joan ja en tinc una mitja cançó feta.

- Per què no la dieu?

- Hi falta un acompanyament... Si vostè me'l volgués fer... No es tracta de res més que de : trum-lai-la, trum-lai-la...

L'últim part a la taverna és:

- Ara van a l'església a cantar una cançó del Bard. Aprofitant que no hi ha ningú, el Bard cantarà i el Notari tocarà l'harmònim!

- Entrem-hi?

El que portà aquell part tingué raó. El Notari i Joan Fornells entren a l'església sense concurrents en aquell moment. Hi ha poca llum. Pugen al cor. L'harmònim fa uns compassos, i la veu poderosa de Joan Fornells diu:

Sortirem baixant la tarda,
 si el garbí no és massa viu,
 vora l'Illa i Cap de Planes
 cap al mar de Sant Feliu.
 Tot passant veurem Calella
 reduïda a tres teulats,
 i el ventall de coloraines
 de Cap Roig a n'els Forcats.
 I si el vent duu mala espina
 i la vela fa repic,
 calarem a Cap de Frares
 a la senya de Son Ric.
 A Llafranc la sorra brilla
 si la rosadeta vol.
 A Llafranc dia per dia
 la gavina hi para el vol.
 La curculia de la platja
 li dibuixa un traç molt fi.
 A Llafranc hi cau la gràcia
 d'un sol nou cada matí.
 Al damunt d'una mar lliure
 veus l'altar del bon mirar.
 Cap n'hem vist com a la Guarda
 que s'hi pugui comparar.
 Hem trobat hermoses gales,
 les més altes que s'escau,
 més enlloc aquestes cales
 i un cel blau amb aquest blau.

Mai hem vist brodat de roca
d'un encant com el d'ací,
ni la llum quan el sol toca
la pineda i el camí.

A la Guarda mar i riba
tal altesa s'hi desclou
que a lloar-la no s'arriba.

Es millor mirar i prou...

Perxò prec a qui podria
quan arribi el meu passar,
aquest món que tant volia
una mica cada dia

que me'l deixin contemplar!

Hi ha uns murmuris als bancs de l'església. El Notari baixa del cor tan corrents com pot i és just a veure sortir del seu centre de sermons a sis tavernaris amb l'ateu Puig al davant.

- Aquests és probable que no els torni veure ací fins que els hi vinguin a enterrar.

Les parlades entre Mossen Joan i el Bard seguiren bé llevat d'una en la que sortí un casori. Quan tingué lloc aquesta Joan Fornells trencà el plat bonic al Notari i hi tornaren a haver distàncies. Haurien de tenir lloc epissodis contundents perquè les distàncies s'escursessin.

...i s'han d'acabar de pagar les muralles, entre altres coses. Uns diuen que es van murallar massa cases i altres massa poques, i com que fou, diuen, una obra mal feta, no volen acabar de pagar. La gent benestant diu que s'havien només de murallar les cases llurs, i que havien d'ésser més altes. Per altra banda el Priorat, com que les muralles havien de guardar recaptos i delmes, també era

del parer de fer-les com més altes millor. Es veu que es van fer tan altes i llargues com quartos es pensàven que hi hauria, i ara en falten de quartos. I tothom mira de pagar com més poc millor, i molts, de no pagar. I els delmes...els delmes d'ací són delmes que no hi són tots. Un delme vol dir, pertot, una desena part. Ací no passem d'una trentena. I ara encara hi ha el conflicte de la capella dedicada a Sant Sebastià. Encara se'n deu una bona part. No hi creuen, en general, amb la capella.

- Però vostè no els hi conta la història de Sant Sebastià?

- Només la saben les dones que venen a l'església. Si volen poden saber de memòria que el Sant era un oficial de la guàrdia pretoriana, que es convertí ell i que feu convertir a molta gent important. Que això va coure molt a Dioclesià i el feu assetejar...

- Però no morí de l'assejetament. Sembla que algun arquero, o ja anava a favor del Sant, o apuntà malament, i se'n sortí. I es presenta de nou davant Dioclesià, i aquesta vegada l'emperador el feu matar a cops de pal.

- Carai, Bard...! De tota manera encara que faci sortir això sermonejat, em penso que poca cosa en treuré...S'hauria de trobar la manera...

- Jo no m'hi vull ficar amb les coses dels sermons, però si com suposo conta a la gent el gest de Sant Martí, soldat romà molt caritatiu que compartí un dia d'hivern de fred molt cru, els seus vestits amb un captaire, que es convertí i arribà a bisbe de Tours, perquè la gent rica vegi que és bo de tant en tant fer arribar quelcom a la que no n'és, i perquè creguin amb Sant Martí, per què no prova de dir que Sant Sebastià donarà un cop de mà a la gent de mar en casos de temporal...

- I a n'els de terra?

- A n'els de terra, doncs a n'els de terra, si Sant Sebastià pot fer capejat temporals, també deuria poder aminorar bolcs i treure les cuques de les cols, per exemple...No ho sé....

La suggerència del Bard feu pensar al Notari, tant, que aprofità la primera oportunitat per a replantejar l'afer dels comptes atrasats i fer-hi sortir el Sant pel mig.

- Diners, diners...I si no pesquem?

- I si la pedra ens mata el blat, la vinya i tot plegat? I si la malura ens malbarata els camps?

- Veureu, veureu...Vosaltres sabeu qui és Sant Sebastià?

- No.

- Heu de saber que de Sants n'hi ha molts, i que n'hi ha que són més Sants que els altres. I n'hi ha que poden intercedir més que altres en determinades coses. Sant Sebastià és un d'aquests.

Vosaltres, quan trobeu un temporal mar endins, què feu?

- Quan veiem mal temps ens quedem a casa.

- I si el mal temps us ve quan sou fora de casa?

- Doncs mal-de-caps.

- I si es passa de tenir mal-de-caps?

- Miri, se'n tenen més com més mal temps fa.

- I no sabeu que Sant Sebastià us pot donar un bon cop de mà, a vosaltres, mariners, enmig d'un temporal, i a vosaltres en terra si una malura se us posa en hortes i sembrats?

- I si és tan bon Sant no ho podria fer de franc tot això?

- Que hi treballes tu, de franc, veí Busquets?

- Entre una cosa i l'altre es pot ben dir que sí. Però Mossen Joan què n'ha de fer, dels diners, Sant Sebastià...?

- Es que aquests diners no són perquè el Sant els vingui a recollir. Són per acabar de pagar la capella i per a destinar-ne una

part a les obres eclesiàstiques. Que no ho saps, veí Busquets, que els diners que l'església recull serveixen, entre altres coses per a lliberar captius? Captius d'aquests que agafen els moros i els pirates. Et penses que els donarien de franc els captius? S'han de pagar.

- S'ha de pagar sempre, vaja.

- No pagues per anar a comprar una americana?

- No en porto.

- Unes calces...

- Quan sóc al camp, me les trec!

- Tu ets un banya-ricard, Busquets. Però aquesta no és una qüestió teva. És una qüestió del poble. Ja ho sé que a gust no hi paga tothom, però s'ha de pagar. I penseu que per ara només ho demano...I el senyor Prior donarà facilitats.

- I si ho i pagant tenim temporals i les cuques ens maten els horts?

- És que tu vols saber més coses de Sants que jo?

- Pagarem, ja ho veig. Ara, Mossen Joan, entre comprar un pa o pagar per a la capella i no menjar pa, vostè què faria?

- Una llesca de pa a la rectoria la trobaràs sempre. I repeteixo que el senyor Prior donarà facilitats.

- Però és que els que cobren no en tenen mai prou, Mossen Joan!
 Per ara tot el que s'ha pagat, no ha estat pagat en va. Segons he sabut, anys endarrera quan venien els pirates al poble, feien ceu i net, que dieu vosaltres. Fer batre el poble contra aquella gent era una mala solució perquè vosaltres, o els que palafrugellen-caren abans de vosaltres eren pacífics, cridaners, però pacífics. I per evitar que els pirates fessin de les seves, es feren les mu-

ralles que per alguna cosa han servit. I pels disbarats que han estalviat al poble haurien resultat barates si s'haguéssin acabat de pagar...

- Mossen Joan, que sempre hem d'acabar igual! Es un poble pobre, aquest.

- Es que vosaltres us penseu que jo els quartos us els demano per a mi. Veniu a la rectoria i us dono tots els que trobeu... Què dieu, Busquets?

- Deia que els deu tenir ben amagats!

- Si tots fossin com vos, què hauria de dir jo, al senyor Prior? No creieu que Sant Sebastià us pot ajudar?

- Si ens ajuda a pagar, en faig dels seus.

- Proposa-t'ho i t'ajudarà...

La conversa que trencà el plat bonic al Notari tingué lloc entre ell i el Bard pocs dies després.

- Doncs sí, Joan, jo tinc una neboda, Marieta, que les vostres filles ja coneixen, i fa un temps que em vine preguntant si seguirà bé la tradició de casa nostra. A casa tots hem estat al servei de l'església. Els homes, capellans, les dones, majordones. A nosaltres ja de menuts se'ns veia diferents dels altres nois. Ja en feiem la cara d'anar per a capellans. I les noies a cap edat per la manera de mirar i de caminar pel carrer la gent havia de dir: "Aquesta noia sera majordona". Però fins ara les noies de casa eren especials, eren majordones en potència. I Marieta ha sortit, no ho sé, ha sortit d'una altra marca. Amb tota franquesa, la veig massa guapa per ésser una majordona com cal. I em vine preguntant, com us deia, què en faig jo dels 18 anys d'aquesta neboda.

- Càsi'ls!

- Es que al poble, i jo conec a tothom, no veig ningú que faci per a ella.

- I per què no hi fan?

- Mireu, ací només hi ha dues o tres cases de les que en podriem dir benestants. Llevat d'aquestes, la resta també la coneixeu vos: coralers, pagesos, un ferrer, un parell de botigues...res. Veni-veniatis, sabeu? Vull dir que els espolseu i no cau res. I els benestants, els benestant casen els fills amb dones de dot sabut. I jo, que sempre faig el ploricó dient que sóc pobre com una rata, no puc pas sortir ara dient que la meva neboda és una neboda amb dot.

- Mossen Joan, el casar filles o nebodes no és pas qüestió de dot únicament.

- Es molt, Joan, és molt. Tots hi pensem amb el dot. Vos quan actueu passeu la barretina.

- Jo passo la barretina per a viure. Els nois, quan els hi arribi l'hora de casar-se es casaran amb qui vulguin o amb qui els vulgui a ells.

- Però vos preferiren casar un fill bé que casar-lo malament.

- Jo, si el meu fill tingués dot, el deixaria casar amb qui no en tingués, de la mateixa manera que si no en té no em faria res que es casés amb una noia que en tingués.

- Es que val més tenir-ne dos, de dots, que un de sol o que cap.

- Es que potser esperant el dot, Mossen Joan, la seva neboda quedarà soltera. I les dones solteres, si no han nascut, com diu vostè, per a ésser majordones, amb el temps van agafant un mal geni que no se les pot tenir.

- Si, si...

- I si ara la gent se la mira, si passa massa temps i ella es passa

quan passi semblarà que no passa ningú. I quan una dona passa i no se'n fa cas...

- Sí, això ho dieu en les vostres cançons, en les que haurieu de cantar només davant de gent lliure de lleves. Però quina solució tinc jo?

- Si vostè el què vol és casar la neboda i casar-la bé si ja té dot...

- Això del dot és un dir-vos-ho a vos, Joan. No cal que en feu us, sabeu. Ho dic de cara a la gent que es podria arribar a pensar que el dot de la neboda l'han pagat ells fent caritat per a les ànimes, que ja seria un dot ben petit...

- Doncs jo deia que si vol casar la neboda bé, encara que tingui un dot petit...

- Es que no ho és pas el dot del què els veïns han donat per a les ànimes, Joan. Es un dot passable, tirant a bo...

- Millor que millor. Si vostè vol casar una neboda que està bé de dot, i la vol casar bé, jo tinc un fill que em penso que faria un gran casat.

- Joan Fornells! Alto, alto ací. L'amistat és una cosa i el casori n'és una altra!

- Si la neboda va ben dotada, no cal que hi vagi el nuvi.

- Però, però tu et penses que jo puc casar la meua neboda amb el fill d'un home que tot el patrimoni que té és dir versos i cançons pels carrers, i encara que moltes no les hauria de dir?!

- Jo dec dir, Notari, que si una noia mereix un príncep, un noi, i sobretot un noi com el meu, mereix una princesa, i la seva neboda encara no hi ha arribat...

- S'ha acabat, Joan Fornells! I aquells sis pirates també hagués-sin marxat igual sense la teua intervenció i la de la teua filla

despullada que és ben segur que feu pecar tant als pirates com a n'els que no n'eren al passejar-se per la platja sense roba. I ara veig clar moltes coses. Ja aquella passejada impúdica...

- Impúdica, però decissiva.

-...ja aquella passejada impúdica era per a solfejar el dot de la neboda pel teu fill, com ho ha estat la teva amabilitat d'aquest darrer temps, i el dir-me com havia de presentar Sant Sebastià als feligresos...! Aixó són coses de les teves cançons que al poble ja no les diràs més. I potser enlloc més. Si el Priorat de Santa Anna ha pogut damunt una decissió reial més podrà, si jo vull, damunt un trota-mons que no sap on caure mort de gana. A fora! I la meva neboda, de dot, no en té ni en tindrà!

-Un Bard, segons quines coses no les contesta. Arreveure, Notari.

El Notari agafa una cosa que al poble era coneguda per un cabrot. Però era un cabrot fenomenal. A la rectoria feia temps que no s'hi havien sentit crits com aquells. De moment, i sense deixar de cridar prohibeix a Marieta de sortir amb les noies del Bard i de rebre-les a casa seva.

-...Res. Tu acabaries fins i tot fent de saltimbanqui. A casa, i de casa a l'església. Estariem frescos! Aquest desvergonyat el què cercava era casar el noi!

El Notari ha de passar tres dies fora cridat pel prior. Abans de marxar crida a les dones.

- I res de sortir de casa. A missa i prou! M'enteneu bé?

Consternació general entre les dones. Marieta, feta una Magdalena, s'abraça a Francisca. A Francisca el Notari li fa una por de no dir. Sap que quan les coses van malament fa sortir l'infern

dies seguits. I quan el Notari fa sortir l'infern a la rectoria, allà sí que dóna la impressió que d'un moment a l'altre s'hi ha de calar foc. I la pobra dona es converteix en dues Francisques: una, la dominada per l'infern del Notari; l'altra, eternida per aquells divuit anys de Marieta que poden fer mala fi, que poden passar en va. Es la nit dels dubtes de Francisca, aquella. En lloc de dormir, dubtà. Quan decidia que la seva obligació era creure son germà, li semblava sentir els plors de Marieta que dormia a la cambra del costat. I llavors pensava: "Potser no hi aniré, a l'infern, per una vegada de no creure a Mossen Joan". I veié que pensava més vegades això darrer que creure al Notari. Quan s'aixecà ja hâaixecà amb els comptes fets. Trobà Marieta encara amb els ulls molls.

- No ploris més, Marieta. Potser les noies del Bard no en saben res de tot allò, i vinguin...

I hi van anar. Elles no en devien saber res de la prohibició notarial perquè entraren rioleres com sempre,, Rosalía, la "miss" de la colla, Alba, la dels ulls negres i Brunilda la que sempre canta i balla, actu o no la Companyia. Ni Francisca ni la neboda digueren res de les ordres rebudes, i quan les noies s'assabentaren que el Notari seria tres dies fora, conviden a les dues a passar-los junts. La cara de Marieta passa de la nit al dia. Francisca veu tanta alegria als ulls de la neboda que, decididament, es juga les amenasses infernals que puguin venir si el Notari sap que l'han desobeït.

- Tenim una cabana vora la mar, damunt una platja amb una font que és una meravella. Passarem tres dies cantant... Oi que dirà que sí, Francisca?

Abans que la fins llavors millor majordona del país pugui dir que sí, les noies del Bard es posen a picar de mans i a sardanejar

voltant la vella senyora...

Foren, en veritat, uns dies de felicitat tal com Marieta es pensava que serien. Tenia Ventura a prop i ja no volia res més. La cabana és pel mig del pins. A baix hi ha la mar. El temps és bo i l'aigua té aquells dies que sembla que ni respira, amb un blau tendre, tirant a blanc. A garbí hi ha la muntanya de la Guarda plena de pins fins gairebé tocant a l'aigua. Tot allò li ajuda a trobar més bonic tenir Ventura al costat. Al món hi ha llocs perquè la gent hi prengui les aigües, altres perquè hi trobi alta societat, senyores escotades o perquè s'hi facin congressos de diputats. Aquell era un lloc que el degueren fer expressament per anar-hi a festejar. La mar, quan té la bona, és un dels llocs on s'hi festeja més bé. S'hi festeja en calma, torçant el coll i mirant-se molt. Eren les coses que debien fer Ventura i Marieta, perquè Estrella deia al Bard:

- Joan, Ventura i Marieta es miren molt.

- Molt?

- Molt. I es miren de la mateixa manera que ens miràvem tu i jo ja fa molts anys.

-Però hi ha un Notari pel mig.

- Què saben els Notaris d'aquestes coses...El mirar de Marieta em recorda el meu, Joan...

Cap-al-tard, les noies tornen a Francisca i Marieta al poble. Encara resten dos dies, es pensa en els dos bàndols. Però ha arribat el tercer dia i el temps sembla que el bufin. Han cantat a la porta de la cabana i, segons el Bard, ha estat l'actuació més bona que han fet d'ençà que van pel món. Dessota la cabana hi ha la font de la platja. Les noies hi van a cercar aigua amb una gerra que porten graciosament al muscle. Tot es troba bonic, cantar, sal-

tar per la sorra, portar aigua de la font, mirar els camins que algú amb aigua més blanca fa per la mar...

Hi ha un caminet entre els pins que va seguint la costa, ni alta ni baixa, a mida per a tenir la mar a tocar. Una parella el segueix i troba que és el camí de la felicitat. Fosqueja.

- Marieta - crida Francisca-, hem de marxar.

- Una mica més, Francisca...

- Es fa tard i arribarem a casa fosc.

- Una mica més, Francisca...

- Us acompanyarem tots el poble, ne temeu.

Passa "aquella mica més" que demanava Marieta. Al món, durant "aquella mica més" passen una infinitat de coses, i a la platja de la font també, però aquells dos festejadors novells no veuen altre món que aquell caminet que passen. I triguen a sentir els crits de les noies del Bard.

- Marieta! Ventura! Veniu!

- Ens deuen cridar per a marxar...

- Esperem una mica més.

- Marieta! Ventura!!!

- Ens criden d'una manera rara...Anem-hi.

A poques passes de la cabana troben les noies amb cara d'esverades.

- Un home, un home ferit a la platja! Ara hi han els pares i Francisca. Ves-hi, Ventura...

Ventura baixa corrents a la platja. Les noies es queden arran la porta de la cabana, agafades de mans, tremoloses, mirant el camí que baixa a la platja. Passen unes estones de silenci angoixós. Se senten murmuris i veus que s'acosten. Ara és la veu del Bard que diu: "No tingueu por. Esteu entre amics..." El Bard i Ventura porten un home ferit. Francisca li aguanta un mocador al cap. Estrella en por-

ta un altre ja vermell de sang. Entren el ferit a la cabana. Es un home jove, desconegut.

- Es mort?

- No, respira.

- Qui l'ha trobat?

- Alba que ha baixat per aigua a la font. La mar l'ha deixat a la platja.

El posen damunt d'un llit. El ferit fa unes respirades a fons. Vol dir quelcom, però la veu no surt.

- Pobret - diu Rosalia-, qui deu haver estat...?

L'home es remou nerviós. Francisca i Ventura li tenen les mans agafades. Estrella li va rentant una gran ferida al cap.

- Pirates...- diu.

- Pirata...- comenten les noies.

- No, no pirata...-gemega el ferit.

- Deu haver tingut una lluita amb pirates - diu el Bard.

- I què en farem d'aquest home? - pregunta Marieta.

- Esperem. La ferida és una senyora ferida, però sembla que se'n pot sortir.

- Nosaltres ens n'anem al poble. Podriem avisar gent...és clar sense que ho sàpiga el Notari...- diu Francisca.

- De moment no digueu res. Esperem a demà. Aneu-vos-en, vosaltres. Les noies us acompanyaran, i millor que també vingui Ventura.

I el Bard recomana que no passin pel caminet de la costa. Es fa el camí de retorn en silenci. Ventura i Marieta caminen agafats de la mà. La noia no ten res amb Ventura a prop. I li ho diu. I ell està content de saber que Marieta vora d'ell se sent segura. Les noies del Bard no diuen res. Francisca fa el camí, o rondinant per aquell episodi impensat o dient oracions pensant amb el Notari.

Rosalia ha vetllat el ferit tota la nit. De tant en tant aquest deia coses que la noia no entenia.

- Es la febre - diu el Bard -. Quan hagi descansat estarà molt millor.

-Es que devegades m'ha semblat que diu algun mot com nosaltres.

El ferit dorm tot el dia. Cap-al-tard obra els ulls i mira al seu voltant. Diu uns mots que ningú no enten.

- Calma, calma...- li diu el Bard. I n'hi recomana també fent l'ofici del mut.

- Jo, no pirata...

- Be, bé, ja ens ho aniràs explicant. Ara, repòs, calma...

Dirant el dia fan companyia al ferit Alba i Brunilda. Cada vegada que ell obra els ulls, veu unes cares distintes, i totes maques. Rosalia és l'infermera de nit. Com que a l'home l'han fet dormir tot el dia, es passa la nit mirant-se Rosalia, i és en va que aquesta tan dolçament que sap li vagi dient que ha de dormir.

- Dormir, a dormir...

- Dormir, demà! - respon aquell hoste imprevist.

- Ferida molt gran...Vol repòs...a dormir...

- Dormir demà! - diu ell a cada invitació de Rosalia perquè descansi.

Com que veu que no hi més remei, Rosalia es deixa mirar i accepta que l'hoste vagi dient coses. Ell es posa la mà al pit i fa:

- Jo, Sayyid...Sayyid Thabit. I tu?

- Jo, Rosalia.

- I home gran...?

- Mon pare, Joan.

- I noies...?, Noies, tres...noies quatre?

- Nosaltres, tres. Jo, Rosalia, l'altra Alba i l'altra Brunilda.
- Més...
- No n'hi ha més...Ah, sí Marieta!

Ell recorda que quan el portaren de la platja en veié quatre, de nois.

- Marietta...i més,Mariettes grans...
- La mare, Estrella i la tia de Marieta, Francisca.
- Mal entenc...mal entenc.
- Demà entendràs millor... Ara dorm.

Era tossut el ferit. Quan li parlaven de dormir feia sempre la mateixa sortida:

- Dormir demà.

El Bard sent part de la conversa i va a veure què succeeix.
El ferit el saluda,

- Home gran...Joan!
- Amic, la ferida no és per a passar la nit conversant. Dorm.
- Dormir demà! Pirates, jinn...noies...Rosalía, Olba, Branelda, Marietta, kismet, kismet...

Com que el Bard veu que aquell home no vol dormir, diu a Rosalia que se'n vagi que ell acabarà de vetllar. Cara de pena al llit del senyor Thabit.

- Rosalia, sí...!
- Je la veuràs demà. Ara has de creure.
- Rosalia, kismet...

El Bard que havia estat home de llibres coneix aquella nit la història de Thabit. Aquest parla una mena de dialecte morisc i de tant en tant hi barreja algun mot del País que havia après d'uns mariners catalans i per haver estat alguna vegada a Barcelona a vendre-hi draps de preu. Segons contà el Bard l'endemà a la fami-

lia, aquell home es diu Zaid Thabit, i és un senyor molt principal de la ciutat d'Alger. Uns pirates desconeguts li assaltaren la nau l'hi saquejaren i li malferiren la tripulació. Aquells pirates són diables "jinn", i les noies que ha vist aprop, bones fades "kismet". Ell pogué fer-se escapol malgrat rebre un cop de sabre contundentíssim, i pogué arribar nedant fins a la platja d'on l'hem recollit. Segons el Bard, el qual deia que l'havia entès de tot, Thabit tenia un casal als afores d'Alger amb guàrdia particular...

-,...i un home de la seva posició quan se li salva la vida, els que l'hi salven la tenen assegurada. Ara diu que no té res per a pagar les coses que hem fet per ell, però que un dia, n'estic ben segur, ens farà arribar el seu reconeixement...

Han passat uns dies. Les noies del Bard han convertit la petita cabana i els voltants en un, segons Thabit, autèntic paradís. Han enriquit el seu petit vocabulari de mots del país i ja sap nom de flors, d'ocells, d'estris de cuina i de peixos. L'home és feliç i apura tan com pot la propera donada d'alta a càrrec de Joan Fornells. Una tarda, aprofitant l'absència del Notari el qual havia anat a demanar diners a la gent de Llofriu i Montràs on també manava el Priorat, Francisca i Marieta visitaren el petit campament, i Thabit estigué content de no dir al veure el quart àngel que li faltava. Rebé les nou-vingudes amb un veritable discurs que va dir, amb les ganes de dir coses, amb la seva llengua. Set, dels seus oients quedaren a dir igual, però el Bard que ja havia començat els primers moments que l'entenia de tot, i l'entenia a la seva manera, va traduir:

-....I ara ha dit que valeu més vosaltres quatre que totes les dones que ell té a casa seva, i això que són dones escollides!

Això va provocar les rialles de les noies amb gran contentament de Thabit el qual va declarar que les dones de casa seva no reien mai.

Aquell dia la Companyia actuà en honor de Thabit i l'home va dir que poder passar aquells dies, bé valia el cop de sabre que va rebre dels pirates.

Thabit havia portat més d'una vegada carregaments de draps de preu a Marsella, i segons traduïa el Bard, hi havia una mena de pactes amb els pirates oficials i les seves naus no eren molestades mitjançant el pagament d'una petita contribució. Els pirates que l'havien escomès eren, es veu, pirates independents i no volgueren saber res de tractes i acords amb altres pirates, i van dir que tals acords si persistissin no farien altra cosa que rebentar l'ofici. Thabit havia estat també a Barcelona on tenia coneixences, i quan el Bard li donà l'alta anunciant-li que el cap li havia quedat com si cop de sabre no hagués rebut, demanà a Joan Fornells si al poble més proper podria trobar una barca fins a Barcelona i que allà pagaria amb escreix el lloguer de la nau. El Bard pensà amb el Notari, i com que allò res tenia a veure amb la renyida ocasionada temps endarrera per la proposta que ell feu a Mossèn Joan, un dia es presentà acompanyat de Thabit, a la casa rectoral. Contà l'odissea del seu acompanyat, recalcà més que del compte la posició social del mateix, d'un casal existent als afores d'Alger n'hi posà dos...és a dir feu un gran inventari de les propietats de Thabit per tal d'impressionar el delegat del Prior de Santa Anna. Aquest sabia que si el Bard se'l deixava dir no hi havia gaire coses a fer, però aquell dia tenia un bon dia i es va deixar anar convencent, sobretot quan Thabit va donar els noms de dos o tres compradors barcelonins als quals havia noliejat les seves naus. Allò no era cap cançó del Bard, pensà el Notari. I quan aquest va dir que el lloguer de la barca seria un lloguer mai no vist, el Notari prometé que es trobaria la barca adequada. I s'esdevingué que mentre

els tres homes lligaven caps, comparegué Marieta, i Thabit, al veure-la, no sabia acabar les reverències que li dedicà. Marieta en vermellí de molta vermellor, i el Bard hagué de posar en joc tota la seva parpagalia per a esvair tot mal pensament que el Notari pogués tenir, que ja n'havia començat a tenir, davant les reverències del foraster, uns mots que digué a Marieta i la vermellor extraordinària d'aquesta.

- Diu, Mossen Joan, que Marieta és la criatura més formosa que mai hagi vist, i que si vostè és són pare, deu ser el pare més feliç del món...

El Notari en cregué una part de les coses que traduí el Bard. Ja es veurà.

La qüestió de la barca no fou problema. Tota una senyora barca fou aparellada a Palamós, amb una tripulació de quatre homes, i a Thabit l'acomiadaren a la platja el Notari amb dos agutzils, la totalitat de la gent del Bard, i Francisca i Marieta a les quals el Notari donà permís seguint un pressentiment que la vermellor de galtes de Marieta davant les reverències de Thabit li encomanà. Aquella vermellor no se li mogué del cap durant dies al Notari. Ell quan no veia una cosa clara sempre pensava malament. I una noia no s'envermelleja davant un foraster sense més ni més. Ell no sabia el per què, de moment, però l'havia de saber. Ell havia passat uns dies fora del poble...I en aquell acomiadament el Notari era tot ulls. Tothom feia adéus a Thabit, i també Marieta, però el Notari beneí els seus mals pensars al veure que la noia feia adéu al foraster sense deixar de mirar-se Ventura, aquell Ventura de qui el Bard n'havia dit que era mereixedor d'una princesa i que faria un gran marit per a Marieta. I quan Mossen Joan s'emballava, no se'n solia callar cap. I:

- Marieta! - va dir -. El que marxa és el de la barca!

I veié que les galtes de Marieta s'envermellien poderosament per segona vegada.

Quina arribà a casa, cridà a Francisca i començà a preguntar a fons. Francisca es defensà heroicament, fins a tal punt que el Notari estigué a punt de creure que potser si havia fet mals pensaments respecte els enrojolament de Marieta. Però abans de donar-se, va treure la seva arma secreta: &infern. I va veure que Francisca començava a tontollar.

- Saps que és, Francisca, cremar sempre més? Cremar-te, algun cop ho has fet a la cuina, però ha estat una cremada parcial. Saps què vol dir cremar tota tu, i sempre més...?

¿ Es cremar molt això, Mossen Joan...

- Jo vaig deixar dit que les noies del Bard no vinguéssin més a casa i que Marieta no hi sortís. Han vingut quan jo he estat fora?

- Mossen Joan, si les noies del Bard haguéssin vingut, qui és que cremaria?

- Qui hagués mentit.

- Així ni Marieta ni les noies cremarien?

- Francisca, tu has deixat de complir unes ordres meves. Les noies del Bard han vingut mentre jo he passat dies fora!

- Jo no he mentit Mossen Joan. Mai m'he havies preguntat si havien vingut o no les noies del Bard... Mossen Joan, hi ha infern si dic la veritat?

- No.

-Doncs no hi ha infern. Jo vaig deixar entrar les noies de Bard que no tenien culpa de res. I vam anar a la platja del Cap Roig. I Marieta va cantar i ballar amb les noies. I jo...jo vaig fer el segon en més d'una cançó...I érem allà quan Thabit arribà més mort que viu a la platja. I el ferit ~~va~~ veure Marieta junt amb les noies de Joan Fornells...Això és la veritat crua i nua. I suposo que amb

la veritat no hi ha infern per a ningú. I menys per Marieta. I si hi ha culpa, és meua. I encara n'hauriem de parlar. Jo ja fa temps que més aviat sordejo i és possible que les teves ordres les hagués enteses malament, i tampoc n'hi ha per a cremar massa per haver escoltat malament.

- Francisca, una cosa és que alguna vegada, quan jo no he estat bé hegis arribat a fer un sermó per mi, i l'altra que les coses del cremar les arreglis a la teua manera!

- Ja sé que les coses del foc són questions teves, però si ho hem de dir tot, sàpigues que per si ho havia entès malament ens vam confessar amb Mossen Josep.

- I què us va dir, ell?

- Mossèn Joan, secret de confessió...

Sí, Thabit era cert que tenia gent coneguda a Barcelona, i la prova fou que quan la barca tornà a Palamós, el lloguer fou pagat molt llargament, i els regals plogueren per a la gent del Bard i també Marieta fou obsequiada com només ho poden fer els senyors de turbà verd. Les relacions Notari-Bard no milloraren però tampoc empitjoraren, i Mossèn Joan de vegades arribà a pensar que era una cosa a considerar que el Bard comptés amb un aliat tan poderós com Thabit. De cara a Marieta? El Notari no pensava mai en veu alta, era dels que es guardava els pensaments per a ell tot sol.

El poble passa una temporada de pànic. Els pirates s'han ensenyorit de la mar, i llurs incursions pels poblets de la costa es fan cada dia més nombroses. Es parla ja de fer torres de protecció als masos dels voltants. Els dubtes en fer-les o no fer-les és qui les ha de pagar. La gent diu que amb torres no n'hi ha prou, que

calen armes. Els pirates, diuen, es guanyen la vida armats, i la gent dels masos i dels poblats, desarmats i, és clar, cada pirata a l'hora de les batalles fa la feina com quatre dels que no ho eren o no ho eren tant. De tot això se'n parla a la taverna i a la rectoria. Els que es troben a la rectoria ja en són partidaris de posar un petit arsenal al poble, àdhuc de pagar-lo, però que les armes no vagin a parar a mans dels de la taverna que podria molt ben ésser que un dia les fessin servir per a coses que res tindrien a veure amb els pirates. Els que fan congrés a la taverna sostenen que si s'han de portar armes pels partidaris de la rectoria, quan vinguin pirates s'ha batrien ells. I diuen també que els de la rectoria les armes les volen potser per a quelcom més que per a matar pirates.

- Com s'arregla això, Mossèn Joan?

El Notari, malgrat que la clientela habitual de la taverna no és la seva, vol estar bé amb tot el cens, ja que ell és dels que creu que mudar de parer és cosa de savis. Ell ja ha fet més d'un sermó per a veure si resta partidaris a la taverna, però no ha reeixit. Tampoc pot fer sortir massa el foc en els sermons anti-tavernaris, primer perquè la gent que hi va és gent honesta que hi va convençuda de no fer cap mal a ningú, i segonament perquè el taverner paga contribució. I era el que el Notari deia en una reunió a la rectoria:

- Alguna cosa hi deuen trobar que hi vagin. Potser per a poder jutjar com cal s'hi hauria d'anar i ni jo ni penso cap de vostès hi hem estat mai. Dic això perquè hi ha coses que no les entenc. Tota la gent que hi va té vi a casa seva, i el va a beure a la taverna. Si es troben amb altres tavernaris...

- I hi van a jugar, Mossen Joan, hi van a jugar!
- Alguna vegada n'he parlat amb algun d'ells d'això. Fora de la taverna, naturalment. I els he recordat que es pot anar a la taverna, però que jugar és un vici dolent, i que tot un rei, el rei Alfons XI va prohibir el joc entre cavallers. I saben què em van contestar...? Que ells no n'eren de cavallers. I que amb reis que no eren els seus no hi volien saber res ni tenien perquè fer-ne cas. I si he volgut aclarir per què van a la taverna, he quedat igual. M'han dit que a la taverna tenen uns gots especials, de més bon agafar que els de casa i que el vi hi és però que molt més bo. També he parlat amb llurs mullers, també. Les hi he consellat que tinguessin gots com els de les tavernes. Les dones m'han respost que llavors beuriem a casa i a la taverna. I després, han dit algunes, a casa no poden pas parlar de les coses que parlen a la taverna. Tampoc hi poden cantar, a casa, han seguit dient. Total, que les dones estan convençudes que per a la majoria dels seus homes anar a la taverna és com un ofici i que res, que o han d'anar a la taverna a passar-ho bé, o a casa a passar-ho malament.
- Jo crec que seria un disbarat molt disbarat armar una gent que beu i juga.
- És que si venen pirates en quantitat si no hi ajuda pas tothom, malament rai!
- Bé, doncs, jo repeteixo, com s'arregla això Mossen Joan?
- Jo, com saben tots vostès, sóc home de pau tant com hi hagi pau. Ara, davant d'un pirata armat, sóc home d'armes. I no per a ganes d'armar-me, sinó perquè si a un pirata armat li vas amb bones paraules no tindràs temps de dir-ne gaires. Per tant, sempre parlant com a gent que pot tenir pirates a casa a qualsevol moment, jo sóc partidari d'armar a tothom. Si, a tothom. Si només tenen armes la gent de rectoria, els pirates per pocs que siguin, trobaran més gent de-

sarmada que amb armes. I vagin a saber, vagin a saber si la gent de la taverna al veure qui és que té les armes, si no es decantaran amb els pirates...

- Ja hi havia pensat jo amb això.

- Doncs havia pensat bé, senyor Prunedz, havia pensat bé.

- Bé, comprarem les armes, però jo no en vull comprar per a gent que no és de la meua confiança. I la taverna ja sabem que no en voldrà comprar d'armes.

- Les que no pugui comprar ella les comprarà el Consell.

- Tant per tant que el Consell les compri totes.

- Si ens hem d'agafar les coses així, que vinguin els pirates!

- Es que jo estic pensant que si ens gastem els diners comprant armes, i els pirates són molts ens haurem gastat els diners en va.

- Sempre aquesta mania amb els diners, fotre!

- Veuràs, mania, mania...un dia per les muralles, l'altre per a la torre, l'altre per a la capella, ara per una escopeta...

- Doncs què vols, que un dia t'entrin els pirates al poble i et deixin sense res?!

- Mira potser llavors acabariem el patir d'una vegada, ja t'ho diré, jo.

- Així no anirem enlloc, i ens passarem el temps discutint i estriculejant. Ens hem de defensar contra els pirates, si o no? Els que pensin que sí que aixequin el braç.

- Sembla que li costa d'alçar el braç, senyor Jorana.!

- Què vol que li digui, em fa mala espina, no sé perquè. Ara, si tothom l'alça, doncs l'alçarem...

Hi hagué, a la fi, aixecada general de braç amb una sola excepció: la del veí Marquès.

- Què passa, veí Marquès?

- Aquest acord és un acord de gent partidaria de butlles i penitè-

cies, més partidària de butlles que de penitències. I l'altra, de gent, la que no és partidària de butlles ni de penitències?

- La de la taverna, vaja.

- Es va dir que hi hauria un Consell que representaria al poble. Hi falta algú a n'aquest acord i en el Consell tant hi ha d'haver la gent del senyor Pruneda com la del veí Puig. I tinguem en compte que la gent del veí Puig és més nombrosa que la del senyor Pruneda... encara, ja ho sabem, que al Consell dominin els partidaris del senyor Pruneda.

L'agutzil primer porta dos clients de la taverna als quals es dona compte de la decisió d'amar al poble davant la freqüència de les incursions pirates al poblats de la costa.

-...i s'ha acordat que el Consell proporcionï les armes a la gent que no en pot comprar...

-Així només tindran armes els pobres.

- No, davant la por de pirates la gent de diners se les compraran ells, les armes.

- I contra quins pirates s'ha d'anar, Mossen Joan?

- No comencem, Maleca, no comencem! Contra els pirates oficials. I si no hi ha pirates, no hi ha armes.

- D'acord. I les armes, on seran?

- Se n'ha de parlar.

- Els rics les deuran tenir a casa seva, no?

- Si les paguem les volem a casa.

- I les nostres?

- Es podrien deixar a la torre del Consell.

- A l'abast de tothom?

- Jo crec que allà on estarien més bé seria a la rectoria.

- Es que la la rectoria no hi entra pas tothom.

- No voldreu pas tenir-les a la taverna!
- Veurà-, on va més gent, a la rectoria o a la taverna? A vostè allò que li fa por és que tinguem més armes nosaltres que vostès.
- Ben net que sí!
- Prou! Ni amb Consell ni sense ens entendrem mai si es deixa dir a la gent.
- Si no ens deixen dir, perquè hi és el Consell?
- Digueu el què volgheu però es ben vist que la cosa ha d'acabar manant algú. Les armes que ha de pagar el Consell, a la Rectoria, i només es donaran amb recepta meva si s'acosten pirates. I s'acabarà la sessió.

Darrera moltes portes del poble hi han escopetes penjades, i abans d'anar al camp o a la vinya els camperols han de sentir:

- I l'escopeta?!
- Ah, si...

I surten a treballar amb l'escopeta a coll. Però els pirates no destorben, per ara, la llarga monotonia del rodal. Reben els petits ports de la costa assaltats, robats i violats per pirates oficialment turcs o berberiscs i, extraoficialment per pirates de nacionalitats diverses. En tenien tots els països que donaven a la mar, de pirates. Quan les coses no anaven prou bé, la gent es feia pirata ja associant-se a pirates ja consagrats, o fent-se pirates independents. Hi havia pirata que se'n feia només pel gust de què ningú li fes ombra a la mar. Malgrat això s'havia de viure i si trobava un vaixell al pas se li demanava botí. Si el capità en portava i el donava amb bones paraules, el botí canviava de vaixell enmig de reverències. Si algun capità el volia defensar el botí, i els pirates eren més, el botí mudava igualment de vaixell i el del defensor restava sense botí i sense capità.

Altres pirates exercien l'ofici a fons. S'acostaven a barques portant al pal la bandera d'elles, i quan hi eren a prop, feien sortir la bandera del cap de mort i dues tibies, i els pocs atacats que restaven en parlaven tota la vida d'aquella trobada amb els pirates. Quan eren molts era quan es veien en cor d'atacar els poblets de les costes i era quan rebia tothom i els disbarats no tenien fi. Si l'atac el feien pirates combinats tots volien ser més pirates que els altres, l'agosarament s'encomanava i es portaven a cap a l'engròs tots els articles de la seva constitució. Llurs lleis els permetien treballar prescindint de remobdiments davant principis morals, religiosos, econòmics, familiars, amorosos, artístics, industrials, humorístics, sexuals i polítics, entre altres. Les piratades tenien tothom espantat, de clergues a noies de quinze anys, passant per botiguers, dones públiques i hortolans. Els pirates d'esquerra tenien preferència per les esglésies i gent d'es-cut a la porta, ja que a Alger es valoraven molt vasos sagrats, coronas, quadres, joies i aixovars de seda sobretot si s'hi podien afegir les núvies. Però esglésies i palaus, per a defensar uns tresors consagrats i altres tresors amb cames ben fetes i les sedes que les tapaven, tenien una mica l'aspecte de fortalises, amb espitlleres i marlets, talaies i torricons. I de vegades es deia missa amb un tabuc arran de trona, i els feligresos entraven a l'església amb el devocionari a la mà i l'escopeta a l'esquena. De vegades s'havien de fer servir les dues coses...

Les dones eren el botí més cercat pels pirates de tota mena, i ben pocs vaixells s'atrevien a portar senyores a bord per llargues que fossin les travesies.

- Aguantau-vos!...- es deia a l'enrolar mariners quan aquests a més de la soldada demanaven que se'ls permetés tenir senyora a la nau.

Els pirates no són cosa d'ara. Fa segles i segles que existeixen. Es pot dir, sense por d'erra-se massa, que ja daten de l'era quaternària, ço és, que començaren a haver-n'hi amb els primers homes. I sembla que hi ha pirates per anys, amb els procediments dels admirats contemporanis de Cro-Magnon, dels de l'actual Barba-rossa, o dels que el progrés els hi posi a l'abast segles a venir. Són, es veu, un mal necessari com la migranya, l'àlgebra, l'adulteri, la política i les sogres... Com en tot, hi ha pirates i pirates hi ha. Hi ha el pirate de dretes, de casa bona, que pirateja mudat i dient "Bon dia" abans de posar-se a treballar. Aquest sol tenir assalariats, es mira les coses de lluny, els altres li fan la feina i, pirate de bon calaix, té bo a les altures, és consideradíssim, i oficialment és navegant. Algun cop es descobreixen les seves activitats, però com que hi sol haver mig govern pel mig s'hi tira terra al damunt. Caldrien moltes revolucions per la eliminació de tots els pirates de dretes, i la gent tampoc en fa tantes de revolucions... Hi ha després els pirates de centre. Aquests són uns caga-dubtes i, si bé treballen unes vagdes per les dretes altres ho fan per les esquerres, però no saben per quin costat decidir-se, i sovint acaben posant-se malament amb dretes i esquerres. La falta de conviccions els ha fet perdre operacions que els pirates de dretes o d'esquerres no haguéssin perdut mai. Els de centre les plantegen bé les operacions, però passen temps i més temps discutint-les, i tenen molta gent que diu massa vegades: "Voleu dir que anem bé?!" I així no es pot ésser un pirate com cal. També, també hi ha pirates d'esquerra. Aquests solen tenir capitans amb cames de fusta, van mal armats, mal navegats i mal avinguts. Són uns pirates que si no treballen no mengen, i és clar, per a portar pa a taula en res troben cortines i ho envensten tot peti qui peti. Els pirates de dretes són gent que no ho semblen pi-

rates, són gent de gramàtica, de compliments i de càrrecs. Ja s'ha dit que per a penjar un pirata de dretes cal una revolució, o que sigui penjat per un altre pirata. Els pirates de centre són pirates de mig taló, de forat a la mitja, i d'anar fent. No són prou pirates per a tenir càrrecs de compromís, i les amistats no van més amunt de sergents de tropa i algun regidor de Consell. Se n'ha penjat més d'un sense necessitat de cap revolució. Els pirates d'esquerra, com que piratejant s'hi guanyen la vida, són els que reben més sovint. Són gent de taverna i paraulota, llengua-llargs i desafaires, i algun cop el botí que han fet en un poble l'han deixat, de franc, en un altre. Aquests molt sovint s'han jugat la pell per un parell de pollastres o per unes calces de vellut. Es trist ser pirata pobre. Molts pirates d'esquerra han estat penjats per ganes de penjar-los.

El feu dels grans pirates fou durant anys, Alger. Era una mena de caserna general contra la qual no pogueren lligues d'almiralls, reis i emperadors. Els pirates, que devegades es batien ferotgement ells amb ells per apoderar-se del mateix botí, quan es veien atacats per un enemic comú feien la unió sagrada dels pirates fent entornar amb les velas entre canes a les armades atacants fossin les que fossin. A plena mar, alguna vegada la superioritat o la traça de vaixells no pirates els feu plegar drap, però a Alger, jugant al seu camp, eren invencibles. I es decidí, davant la inutilitat de les anades a Alger a suprimir pirates, que si hi havia un país que en fos, doncs que hi sigués. I la gent que pogué es dedicà a armar-se a les cases i pobles llurs.

Al poble, els tocadors de corn davant l'arribada de pirates passen una gran temporada de calma. Poden fer, sense destorb bèl·lic, nanes, gambines i cortines de llobins. A la rectoria hi ha un modest arsenal que es va conservant verge cent per cent.

Devegades un element de taverna s'atura davant la casa rectoral.

Si la porta és oberta, fa de la porta estant:

- Mossen Joan, encara ens guarda les escopetes?

El Notari, segons el dia que té, surt fent la mitja rialla o amb cara d'haver-s'hi posat malament el dinar.

- Per altres coses m'agradaria que us acostéssiu a la rectoria!

- Es que jo tinc por que a l'hora de fer-les servir aquestes escopetes no tirin...I haver de venir a la rectoria per a veure les escopetes...!Si les tinguéssim a la taverna com que hi som cada dia...

- Si les voleu venir a veure cada setmana, les tindrè a la sagristia.

- Amb sermó o sense?

- Tanta por us fan els sermons?

- No, però si el dia que vinguéssim a veure les armes vostè fes un sermó parlant de que quan et fotin una bufetada has de parar l'altra, si ens el creiéssim no sabriem què fer-ne de les armes a les mans!

- Es que també la vostra vinguda podria coincidir un dia que parlés de quan el Mestre va fer servir un fuet!

- Llavors per a no saber el dia que hauriem de venir, val més que les armes siguin a la rectoria...! I potser, qui sap, potser els pirates passin sempre de llarg.

- Que Deu t'escolti, veí Llorens.

I hi passaren una temporada, de llarg. La por era que quan un estol pirata anava contra un nucli urbà, sempre hi havia pirates independents que feia el què podien pel seu compte.. Però no calia amoinar-se, deia el poble, per coses que no passaven. Sempre, es clar, hi havien els que predicaven males anyades i que acabaven les converses relatives a la calma que es respirava dient:

- Qui ho sap. No us en fieu d'aquesta tranquil·litat, que potser demà...

- Bah!, home bah!, sempre prediques el que no creus!

- ...demà o demà-passat.

- Si, o el mes que ve o l'any seixanta!

- Ja ho veureu, ja ho veureu...

Però la gent vivia en calma, que és una bona manera de viure. Entre les muralles i l'arsenal de la rectoria, la gent pensava que els pirates altra feina tenien que anar a envestir un poble armat, mural·lat i que els pirates devien saber molt bé que les coses que se'n podien endur no valien una batalla per petita que fos. De tant en tant es feia un petit mercat davant la muralla de l'església. S'hi veien alguns carros forasters que anaven al poble a vendre fruita, bestiar i eines pel camp. Els dies de bona concurrència s'hi podien comptar una vin-i-cinquena de carros. Cada carro tenia anella reservada a la muralla on s'hi fermaven cavalls o bous. El mercat es feia sense treure la mercaderia dels carros per si aconteixements imprèvistos provoquessin una sortida ràpida. A més dels carros hi havia petites parades de venedors locals els quals mercaven una mica de tot, de capdells de fil a espartenyas, de forces d'allis a anguents de serp... Un delegat del Notari passava a cobrar l'impost de l'anella i el de la venda a la menuda. No es podia començar a vendre que no es pagués l'impost. Aquests dies de mercat eren aprofitats per la companyia del Bard, i el Notari petava de dents veient que feia més diners el Bard amb la seva actuació que ell amb l'impost de l'anella.

- Aquí no hi ha més solució que o apujar els impostos o fer que el Bard pagui contribució per les seves funcions. -deia el Notari. Però Joan Fornells no era de bon convèncer a l'hora de pagar, i quan el Notari li digué que per a actuar hauria de pagar drets, Jo-

an li contestà amb tots els respectes que ell actuava de muralles enfora, i que si volia cobrar drets els pagaria a gust si el deixés actuar a la plaça de l'església...No hi hagué avinença una vegada més entre Mossen Joan i el Bard Joan Fornells.

El Notari s'ha absentat algunes vegades i abans de sortir ha tornat a posar l'infern davant Francisca si Marieta passava d'anar de la rectoria a l'església. Però a l'església no s'hi pot privar l'entrada a ningú, i les noies del Bard hi entren i, a la sortida, passen unes estones juntes amb Marieta i la neboda del Notari riu de nou. I fan un pacte. Un pacte que hi entra Ventura. A missa de set, a càrrec del vicari Mossen Josep, la concurrència no va gaire més enllà de bancs, ciris i confessionaris, però hi ha Marieta, i Ventura. A la sortida, a la petita i solitaria plaça, tenen temps de mirar-se una estona llarga. I de parlar una estona curta. Mossen Josep, que semblava que mirava a terra cada vegada que deia coses en llatí als dos únics concurrents a missa de set, i que devia saber moltes coses i endevinar-ne d'altres, ja troba que crema bé aquella llàntia, però vol que cremi millor i la despenja i la torna a penjar no sap quantes vegades. Fins que pensa que a la plaça ja s'ho hauran dit tot o gairebé tot...

- Demà Mossen Joan se'n va.

- Nosaltres som a la platja del Cap Roig...Podriem...

- La tia ha promès com cada vegada que l'oncle se'n va, que no em deixaria sortir de casa.

- La senyora Francisca ho ha promès. I tu?

- Jo no, però...

Mossen Josep és a la porta de l'església. I li sembla que aquella llàntia no ha quedat prou ben penjada. No fos cas que caigués al cap d'alguna feligresa de pes. I torna a ficar-se església endins a vetllar per la integritat de la gent de reclinatori.

- Mossen Josep ens ha vist! - diu Marieta

- A la platja de Cap Roig no ens veurà ningú...Us hi esperem!

Marieta se'n va corrents camí de la rectoria. Ventura resta mirant com si se li pengués el sol. Mossen Josep prova si pot sortir de l'església sense compromís. Sí, ho pot fer. I ho fa. Al passar al costat de Ventura se li escapa sense voler:

- La fe remou muntanyes.

- Ah, si remoguéis Notaris...!

Marieta no vol que per la seva culpa Francisca es cremi, i li diu que ella se n'anirà amb les noies del Bard sense el seu permís.

-...i tu li pots dir a Mossen Joan que jo he marxat sense que tu en sabéssis res.

Francisca es va donant compte que el que sent Marieta per Ventura és allò que ella ha sentit a dir que és amor, i que és una cosa contra la qual no hi ha res a fer, ni les amenaces de foc etern de Mossen Joan. I cremar per cremar, cremarem amb la noia contenta, pensa Francisca. I potser si Marieta troba la felicitat que tanta gent busca i no troba, potser no cremem tant com ens pensem...

Aquella anada a la platja del Cap Roig fou, per a tots els con-fabulats, un gran dia. Si allò era pecat, Mossen Joan en tenia un molt mal concepte dels pecats, pensava Francisca al veure aquell viure de mel de Marieta i Ventura. No potser, no potser que per això hagi de cremar algú, s'anava dient aquella altíssima majordona. Aquell dia anà curt, curtíssim d'hores.

- Ja és hora de marxar, Ventura...

- Una mica més.

Es consulta Francisca.

- Ja cremarem igual, ara...

Rosalía va a la font a cercar una gerra d'aigua.

- Jo també vinc, - diu Marieta.

Baixen corrents, joves, a la font de la platja. De la porta de la cabana se senten rialles. Mentres la gerra s'omple, les noies es fiquen de peus a l'aigua que les fa riure i xisclar. A la cabana hi ha somriures. De cop, un crit esfereïdor fa tremolar la nit. El Bard i Ventura es llencen caminet avall... Uns homes s'emporten una de les noies dalt d'una barca, i un tercer lluita amb l'altra la qual amb una mà a la boca no pot fer altra cosa que obrir molt els ulls amb tota la por que pot. Ventura es llença damunt la parella i la noia es desfà de l'abraç. Es Marieta.

- Rosalia! Rosalia...- crida-. Se l'emporten, Ventura!!!

Però la barca ja se'n va mar endins, i els crits de la pobra Rosalia se senten cada vegada més lluny...

El rapte de Rosalia fou molt sentit al poble, però la gent no podia passar de sentir una gran pena per la noia i un gran odi envers els raptors. Algú proposà anar a cercar armes a la rectoria i llençar-se mar enllà a la recerca de la noia. Però quan la nova arribà al poble ja era l'endemà del fet i la barca pirata qui sap per quines mars navegava.

Joan Fornells acusà molt el cop. Rosalia era Rosalia i, per a ell, la millor Rosalia del món. Passa moltes estones, solitari, a la platja del Cap Roig mirant-se la mar. Tothom li respecta aquella silenciós. Només de tant en tant Estrella s'hi acosta i prenent-li aquella mà amb la que tantes vegades hi havien fet camí junts,

- Qui sap, Joan, qui sap...

El pobre Bard també vol animar Estrella.

- Sí, qui sap, Estrella...

I vora la mar del drama anà pensant una cançó que no va cantar mai.

L'estelada era molt clara
tot fent gales a la nit.
Tot de cop al seny esvara
l'agudesesa d'aquell crit.
Es un crit que fa basarda,
que remou de bat a bat,
que més fibla quan s'esguarda
quina boca l'ha llençat.
Ai quin crit la nit partia,
ai quin xiscle més punyent.
Tot el mar el repetia
perquè el senti molta gent...
A la font les dos baixaven
pel revolts del caminet
amb la gerra que gronxaven
ben portada al costat dret.
Mentre el doll la gerra omplena
van al mar, que quan les veu
s'allargassa per l'arena
per besar-lis cada neu...
De la sombra amb traïdoria
d'on s'esperen vigilants,
uns estranys amb bogeria
afalconen els infants.
Rosalía és atrapada
d'un que malda estret de dents,
i fugint de l'abraçada
pel sorral se'n va corrents.
Elle són tres, sense temença
de la platja en soletat.

Rosalia per defensa
soà té el crit desesperat.
Marieta galta roja,
que la por et fa emmudir
d'una sombra maldant boja
al davant del bell botí,
més algú que res atura,
sense espera ni temor
et deslliure, criatura,
i els dos braços de Ventura
et retroben per l'amor....
De la pobra Rosalia,
sols el xiscle que ja es perd
d'una barca que sortia
ben remada a mar obert...
Els seus peus damunt la sorra
his restaven pels esguards,
i l'onada no els esborra
fins al cap de dos dimarts.
A la font, encara la gerra
recull l'aigua de cristall.
L'aigua cau brillant per terra
i se'n va pel rec avall...
Amb silenci s'emmiralla
lluna nova al mar callat.
Passa el vent i també calla
com si res hagués passat.
Rosalia, tan volguda,
alegría del meu món,
quina mà tan mal vinguda

et robava de la font...

Rosalia enamoraire,

com seran ja mes cançons

si pel cor d'aquest cantaire

hi ha una pena sense fons.

Rosalia, nina blava,

majorala del mirar,

a la mar sovint anava

i plorós me la mirava

per si veia't retornar...

De llavors, cada any, pel dia

d'aquest fet que em treu delit,

a la platja s'hi sentia

amb la veu de Rosalia

la basarda d'aquell crit.

Sí, a la rectoria començà sortint l'infern de les grans solen-
nitats, aquell infern que deixava la pobra Francisca sense paraula
i sentint literalment pudor de socarrim. Però aquella vegada Fran-
cisca s'hi tornà:

- Hi haurà tant infern com vulguis, Mossen Joan, però havent-hi ha-
gut o no desobediència, si no hagués estat la intervenció de Ventura
Marieta seria avui amb els pirates. I jo, tan pecadora com vul-
guis, m'hauria mancat temps per anar a casa del Bard...

- I qui és que t'ha dit que jo no hi vagi? A mi l'infern em pot
venir sovint al pensament, i que la gent no vulgui pagar em pot
treure de mare, però a casa el Bard hi vaig sense necessitat que
m'ho tingui de recordar ningú. I potser hi vagi a dir més coses de
les que tu hi haguéssis dit, ja veus.

- Mossen Joan, tu de coses de l'infern les saps totes, però de fa

un temps hi han coses de Marieta i de Ventura ...

- Francisca, que jo sé exactament qui va a missa de set!

- Mossen Josep! I jo que em pensava...

- Pensaves bé. Quan jo li vaig preguntar qui anava a missa de set, em va dir que hi anava tan poca gent i que l'església era tan fosca que la concurrència no es veia bé. Amb això ja vaig saber qui era, de feia uns dies, la parròquia de missa de set. I encara sé més coses. Sé que al mateix temps que la rectoria ho sabia la taverna qui anava a missa de set. Sí, la taverna. En sé més coses que no us penseu de coses del poble. Ne oblidis que En Puig em porta la vinya... Sé que a la taverna els coralers van parlar d'armar una barca per a veure si trobaven Rosalia. Algú sostenia que els robadors podrien estar amagats en alguna cala esperant altres barques, o que potser s'haurien amagat confiant que si algú sortís perseguint-los ho faria a mar oberta... Aquell coraler no pogué convèncer a més de quatre disposats a córrer el perill d'anar a presentar batalla, si la trobaven, a la nau pirata. I quatre eren molt pocs... però ja és quelcom que en sortissin quatre.

El Notari se'n va a la cabana del Bard el qual després del trist episodi de Rosalia, s'havia traslladat a la platja de la Guarda. Pel camí va pensant que una cosa és tenir idees distintes respecte al matrimoni i l'altra anar a reconèixer que degut a la intervenció de Ventura, Marieta seguiria essent a la rectoria. Ell amb el Bard podria seguir guardant distàncies en qüestions matrimonials, però amb Ventura tenia el deure de regradar-lo malgrat que el perill que corria Marieta vingué d'haver-lo desobeït. Ell no hi pensava amb pirates quan deia a Francisca que Marieta no es mogué de casa quan ell fos fora del poble. Pensava amb altres coses, i precisament amb Ventura quan vetava la sortida de les dones de la rectoria...

Mossen Joan pensa fer cara seriosa davant el Bard, mantenir les seves idees respecte als casoris, i anar de dret a regraciar Ventura pel seu comportament. Però a l'arribar a la cabana de la platja de la Guarda, veu un Bard desconegut. Aquell home que deia versos i cançons com segur les haurien dit els mateixos lleons si les haguessin pogut dir, era desconegut. El trobà a la porta de la cabana mirant la mar amb la mirada perduda, i únicament es mirà la presència del Notari una segona per a tornar a fixar els ulls a l'horitzó. Mossen Joan quedà desarmat i pensà, en un moment, què li hauria succeït a n'ell si se li haguessin emportat Marieta. S'acostà al Bard i:

- Joan Fornells, ací no esteu segurs. Pugeu al poble. Les noies poden viure a la rectoria, i vos i Estrella ja ho arreglarem...

- Mossen Joan, que hi vingun ells. Jo ja no em mouré més de vora mar esperant...- digué el Bard amb una veu que res tenia a veure amb la poderosa i vibrant de quan actuava en públic.

- Jo l'he sentida molt la desaparició de Rosalia, com ho ha sentit tothom, però potser es pugui fer quelcom. Jo he intervingut en diverses lliberacions de captius. Rosalia és tan bonica que segur que la tindran un temps guardada per a senyors de gran bossa. Potser amb temps i diners ens en sortim. El vostre fill m'ha tornat Marieta i jo remouré cel i terra per a veure si us puc tornar Rosalia. Ja sabeu que sóc un home tossut. Sapiguen a més que el Priorat i l'Església del Sant Sepulcre són la mateixa cosa, i els del Sant Sepulcre, no us vull esperar massa però us ho haig de dir, hi tenen allò que es diu la mà trencada a lliberar captius... No us deixeu abatre per la dissort Joan, per mal que diguen de la gent de rectoria de vegades n'endevinem alguna...

El Notari, una vegada llançat no tenia aturador. Estirà corde-

tes de velles amistats, recordà favors a priors i abats, suplicà a bisbes i canonges... Se li diu que abans de fer intervenir els del Sant Sepulcre, que s'espeir ja que hi ha prevista una anada del propi emperador contra els pirates d'Argèlia. Hi ha un pacte amb el famós Barbarossa el qual deuria ajudar l'emperador contra França (França no s'ho sap acabar que l'emperador Carles senyoregi en tantes terres) i netejar la mar de pirates. A canvi de l'ajuda de Barbarossa es reposaria el famós corsari al tron de Tunis d'on se l'havia tret sis anys abans. Barbarossa no ho entenia prou bé tot això i se li digué que eren coses de la política. Algú xerrà el pacte al soldà, sembla que fou el capità Rincon al servei llavors de França, i aquest que tenia Barbarossa al seu servei el feu desdir del pacte el qual a Barbarossa ja no li venia massa de bé de portar a cap.

Però l'emperador, per alguna cosa n'era, tenia entre cella i cella anar a Alger i desfèr la pirateria que hi dominava i des d'on s'assolaven les costes mediterrànies. Gent de mar insistí prop de l'emperador dient que era un mal temps per anar a Alger, que era temporada de temporals freqüents i que per bona cosa que fos netejar Alger de pirates, més bona cosa era no haver d'heuresse-les amb la meteorologia mal disposada ja que la lluita podria ser doble, amb els pirates i amb els temporals. No se sap a qui havia dit que aniria a Alger l'emperador, el cas és que aguantà la paraula donada i no feu cas dels homes del temps de llavors. Si deixava Alger net de pirates el món parlaria sempre més d'ell. I d'ací no el feu baixar ningú de cavall.

El Notari reportà totes aquestes noves i Ventura demà el permís patern per acompanyar l'emperador a Alger. Sortí de Palamós, on l'emperador solia donar consells al príncep Felip, i com Thabit temps endarrera, li fou fet un brillant acomiadament. La taverna

no volgué ser menys que la rectoria i fent adéu a Ventura hi havia la tripulació de dues taules. Estrella conseguí que el Bard deixés per unes hores el seu mirador de la platja de la Guarda, i la ja reduïda companyia es reuní per a acomiadar el fins fa poc timbaler del grup. La rectoria també era a primera fila i, per a demostrar que comptava com els demés quan convenia, el Notari aconseguí, a més de portar a Palamós les dues dones, l'assistència de quatre partidaris de novenes. A Ventura l'abraça tothom. I molts ulls esperen el pas del noi davant Marieta. La taverna, interiorment, vota que hi haurà abraçada. La rectoria dubta, tem... Ventura abraça Mossèn Joan. Qui veç després és Marieta. Uns respirs s'aguanten. És la noia qui s'avança.

- Marieta...- diu entre dents el Notari.

Però és Francisca qui salva la situació. L'abraç de Marieta a Ventura és curt i dos ulls ploren. Quan la taverna es disposava a aplaudir interiorment, Francisca, treient suaument la noia dels braços del jove, s'hi abraça ella com si es tractés d'un fill seu. El Notari no tingué; temps de passar de "Marieta..." Ara és Francisca qui, mirant-se són germà, li diu igualment a mitja veu com el seu "Marieta", petonejant Ventura:

- Ho faig jo per ella, Mossèn Joan!

Ventura sortí de Palamós rumb a Barcelona d'on naus diverses van a l'encontre de l'emperador que sortia de Gènova en gran esquadra a deixar Alger lliure de pirates. I l'esquadra es planta davant la ciutat el 20.d'octubre de 1541 segons s'anotà en el quadern de bitàcola. Feia algun dia que la brúixola no anava a l'hora. Es veu venir mal temps.

- Ho diem a l'emperador? - pregunta algú.

- Tapeu-la la brúixula! - es respon -. Sobretot si veieu venir l'emperador. Una de les coses que no es poden contrair són els em-

peradors, i si el nostre vol prescindir del temps, doncs se'n prescindeix.

Els pirates d'Alger, al veure tantes veles, s'espanten cosa de no dir, però espantats i tots fan la famosa unió davant l'enemic comú: pirates de dretes, de centre, d'esquerres i pirates independents, es posen incondicionalment sota la direcció de ~~Cairedi~~ ^{Cairedi} Barbarossa. Fins es posaren sota la direcció del gran ~~Cairedi~~ ^{Cairedi} la gent no pirata o que almenys no se sabia que en fes o en fos. Aquell 20 d'octubre fou un dia que molta gent passà repassos per alt. A l'esquadra es preprava el desembarc. A la ciutat s'esperava.

- Tenim esquadra per a prendre tres ciutats com aquesta, si aquesta que es veu és Alger! - diu gent uniformada mirant-se la ciutat amb grans ulleres.

- Si només es tracta de veure per on desembarcarem... Es veuen moltes muralles voltant la ciutat, però hi ha el port on no s'hi veuen massa vaixells.

- Es! deuen tenir amagats en altres llocs. No crec que uns pirates com aquests no tinguin altres vaixells que els pocs que es veuen al Port... Qui és que ha de donar l'ordre?

- Ara hi ha reunió a la nau de l'emperador. Repetiu les ordres. Tothom als remes, tothom preparat. I que ningú es mogui dels seus llocs. Avui no es dina. L'ordre de desembarc la donarà la nau capitana posant la bandera de combat. Tingueu gent que no tregui la vista d'aqueixa nau. No passi que donguin l'ordre i no ens n'adonem!

A la ciutat hi ha gent que es mou darrera les muralles. Es col·loca personal darrera marlets i espitlleres. Hi ha ciutadans que espera ordres dalt de vaixells dissimulats en cales amagades.

Aquella por del començament que tenien els pirates rasos al veure tantes veles ha anat passat a mida que llurs capitans tocaven la moral.

- Fins ara no se n'ha sortit ningú de prendre-nos la ciutat i això que, com sabeu, ho han provat de cardenals a almiralls d'anomenada. Tampoc podran fer-ho aquestes veles que teniu davant. No tingueu por, tant com siguen pirates units. Es necessitaria una esquadra enterament pirata per a vencer-nos i, si bé a n'aquesta que veieu n'hi ha potser més d'un, són pirates que no són d'Alà, que no valen. I no us amoïni que hi hagi un emperador entre l'enemic, si es posa a tret, una canonada tant tomba a un cuiner com a un emperador. Ells tenen un emperador que és un nouvingut, el nostre Caireddí és un pirata de tota la vida, fill i germà de grans pirates. I només es tracta que cada vegada que ells ens en matin un nosaltres ens hi matem dos!

Uns pirates aplaudeixen. Un d'ells diu a un company de marlet:

- Aquest farà carrera.

- Sí?

- U!, saber fer un bon discurs abans d'una batalla és el tot en aquest ofici!.

Cayreddí té astròleg. Ell sap que en ténen tots els cabdills d'anomenada i ell es considera amb dret a tanta anomenada com qualsevol rei, príncep o negaduc. El d'ara l'estrena. L'anterior, Analuc, quan perdé Tunís li havia dit que guanyaria, i Analuc perdé quelcom més que Tunís. Quan llogà l'astròleg nou li va dir que ell volia la veritat fos quina fos, tant en batalles, com en dones o bens de fortuna. Abdallà, que així es presentà el nou astròleg, digué que les batalles sempre es poden guanyar, i, si es fan amb la convicció de guanyar-les, no es poden perdre. Perxò, deis, la nostra

obligació és dir a qui ens paga qué guanyarà sempre. *Cairédi* replicà:

- I si l'astròleg enemic diu la mateixa cosa al seu senyor?

- Llavors són els astres que decideixen, i un dels dos astròlegs si no és home lleuger, segur que farà mala fi. Jo quan veig els astres favorables hi pot pujar de peus amb les meves prediccions. Si abans d'una batalla no ho veig clar, em limito a dir que es pot guanyar, i de vegades es guanya i, és clar, el mèrit en aquests casos és més nostre que dels astres.

- I si et demano questions econòmiques?

- Un pirata actua per a enriquir-se. I tu, *Cairédi*, tinc entès que ets més pirata que els altres...

- A casa és ple de dones. Jo passo molt temps fora. Quantes m'han de fer mal pensar?

- Jo et puc predir els anys que faràs, qui intentarà ocupar el teu lloc, quin serà el teu darrer combat i les baixes que hi faràs, quin corsari tindrà títol nobiliari a Anglaterra, com morirà l'emperador Carles, i qui, retirat tu a Constantinoble -que serà on et retiraràs, possibilitarà que amb el temps ací hi lluin les banderes franceses, tot això i cent coses més et puc anticipar perquè tot això els astres ho porten escrit, només cal saber-ho llegir bé. Ara, de quina dona t'has de mal fiar o de bon fiar, ací els astres han fallat sempre. Els astres han influït i influeixen damunt generals, emperadors, guerres, festes majors, morts, vagues generals, comptes-corrents, referèndums i temporals, però quan hi ha dones pel mig, deixen de ser aquesta mena de calendaris regulars que són sempre i, o les dones fan les coses al revés de com els astres les prediuen, o els astres,, aquests elements que volten per l'espai amb tanta serietat regulant-ne la vida, en qüestió de dones sofreixen el desequilibri d'alguna matèria vital i prediuen malament. I qual-

sevol astròleg que et digui al contrari ment, o no coneix bé ni els astres ni les dore s...

Cairedí, ~~dom s~~, aquell 20 d'octubre te Abdalà al costat i pregunta:

- Què?

- No podem perdre.

- Recorda que Analuc em va dir la mateixa cosa a Tunis, i ja saps quina fi va fer Analuc. No vull punyetes, jo, i ara hi ha moltes veles en mar i la del propi emperador. L'emperador si es pensés perdre no hauria vingut. I hi ha emperadors que preferirien perdre un braç que perdre una batalla.

- Mira la mar, Cairedí.

- Només hi veig veles dels altres.

- Mira't bé la mar...mira aquest bellugueig que no és el de sempre. Hi ha batalles que es guanyen sense canonades.

- No em vinguis amb orgues Abdalà, que els astròlegs la sabeu molt llarga i em costeu molta diners.

- Jo sóc un astròleg car, ja ho sé, però sóc un astròleg bo. Mira't bé la mar, Cairedí. Els homes de les veles que blanquegen davant Alger no l'han mirada bé. Tenim les llunes tardorals al damunt. I amb les llunes, els temporals...Deixa que desembarquin i no podran embarcar.

- Abdalà què t'hi va l'astrologia!

- Cairedí, que ho veig clar com l'aigua sense ni consultar els astres. Sóc fill de toarecs i em sé el país de dalt a baix, i me'n sé ventades i tempestes...Els homes de les veles s'han errat. Deixa que desembarquin i si l'emperador és dels que ho fa us podreu amidar les barbes. Veuràs que la teva és molta més barba que la seva, i te'l podràs quedar amb barba i tot...

Els aconselladors de l'Emperador i Abdalà s'emportaren un èxit. Aquella anada a Alger fou un disbarat. Les llunes tardorals llençaren damunt la ciutat i extraradis els temporals més temporals que es recordaven. Potser feren curt els que aconsellaren a l'emperador que s'acostava mal temps. I així com hi havia la batalla del segle, el descobriment del segle, el casori del segle i la cançó del segle, aquell fou, de llarg, el temporal del segle. Almenys així ho digueren tots els que el scfriren.. El desembarc es feu perquè ho manà l'emperador, i quan molts desembarcadors es miraven ells amb ells amb cara de no acabar-s'ho de creure, - Són ordres de l'emperador...!- es deia amb la boca plena d'aigua. I es desembarcava, que ho havia dit l'emperador.

Entre els desembarcats hi ha Ventura que és dels que diu que s'ha de creure les ordres imperials. Un temporal és un temporal i fa por a molta gent la qual no té altre objectiu que el temporal no el toqui, però Ventura en té un altre d'objectiu el qual, per a ell, està molt damunt d'un temporal per temporal que sigui. Ell s'embarcà i desembarcà pensant amb trobar Rosalía. Allò volia dir moltes coses apart de retrobar la volguda germana. Volia dir que el Notari podia riure's d'un modest aprenent de Bard, ara d'un home que li salvà la neboda de caure en mans pirates, i que anà a lliurar Rosalía a Alger amb l'emperador...El noi ho veu tot clar. Amb temporal o sense ja és prop d'Alger. Allà algú hi té Rosalía, i ell l'ha de trobar perquè és de llei que la trobi, i perquè a Alger hi ha l'amic Thabit que quelcom deurà fer per a tornar Rosalía als braços del Bard. I Ventura no vol acceptar pessimismes, n'està segur que ha de trobar i recobrar Rosalía. Va pel món amb la fe dels grans conveçuts: descobridors, poetes, anarquistes, malalts, polítics, tenedors de llibres, canonges, enamorats, tiradors d'os, vice-presidents, enamorats i segons

entrenadors...

La població pirata, malgrat pensí que un desembarc amb aquell temporal és una bogeria, sap que hi ha un desembarc i té dos espants, el del temporal i el del desembarc. I, de moment, amb els dos espants a dins no deixa aixoplucs ni refugis.

- Han desembarcat! - diu Cairebí a l'astròleg.

- No aniran gaire lluny, senyor. Amb aquests ruixats i aquest vent no hi ha desembarcs que hi valguin. Calma't, senyor, i jo et dic que ja pots cantar victòria abans d'haver guanyat!

Hi ha molta gent la qual, bota el domini pirata té la vida a l'encant i, entre aquests hi han els astròlegs quan prediuen un sí i els astres s'entesten en fer sortir un no, però Abdalà aquella vegada com que l'havia endevinada demanà, i obtingué, un notable augment de soldada. Pensà i molt ben pensat que el dia que s'errés, o s'erressin els astres, valdria més que si passés la cosa pitjor pogués deixar un bon passament als familiars més propers. I va d'un lloc a l'altre dient a la gent espantada:

- Aquesta vegada el temporal va a favor nostre. Nosaltres només ens mullarem. Ells, a més de mullar-se, amb la mar que s'està posant, es mullaran i perderan més de mitja esquadra. Visca Cairebí!

I Abdalà resultà un bon astròleg. Al temporal de pluja en seguí un temporal a la mar i l'esquadra no sap cap a on girar-se. Hi ha unes barques tombades a la platja on hi cerquen refugi alguns desembarcats.

- Potser parará...! - diu algú que vol fer mèrits prop de l'emperador.

Però el temporal del tot del costat d'Abdalà, enlloc de parar va a més cada vegada com si ho fes esperant que els que manaven l'esquadra es donessin. Trigaren a fer-ho, però a la fi com que el tem-

poral anava creixent prescindint que entre els temporalejats hi hagués tot un emperador, un manador de pes, havent-se d'aguantar amb totes dues mans al fer la reverència degut al perillós bellugueig de la nau,

- Em veig amb l'obligació de dir, senyor, que potser sí que parará aquest temps, però que quan pari ja no hi serem a temps...!

- Tothom és testimoni que no ens fan fugir els pirates, sinó el temporal...

I l'esquadra que pogué, deixà, reduïda i mal parada, aquell a mig fer assalt contra la ciutat dels pirates. Aquests, que al no sentir canonades de tant en tant miraven a l'aigua,

- Sortiu! Fugen! - començaren a dir a grans crits.

Bo i mullant-se els pirates celebren la victòria amb crits i disparant les escopetes a l'aire. Uns s'atreveixen a anar fins a la platja precedits pel mateix Cairedí en persona. Les barques que poden es fan a la mar. A moltes les onades les tornen en terra molt mal tornades. Algú al veure venir els pirates vol fugir nedant. Hi ha de tot entre els desembarcats. Hi ha qui espera a peu dret amb l'espasa a punt. Hi ha qui diu a grans crits,

- Senyors pirates, que a mi m'han fet baixar a terra per força...! Hi ha qui espera de genollons amb el cap arran de sorra i les mans darrera el clatell, a punt de rebre. Hi ha qui no diu ni fa res amb l'esperança de "qui saps..." L'escamot de Barbarossa passa de llarg, com si no hi fossin, a molts dels desembarcats. Es veu que cerquen gent de grau.

- Ha desembarcat, l'emperador? On és l'emperador?

Silenci. Cairedí s'enfada:

- Si no teniu llengua, no en tindreu de debó! - diu amb un gran sabre a la mà esquerra.

Algú que coneix actuacions del capítol pirata - al llevant es

dedicà, es va dir, a tallar orelles de gent que volia fer el sord-, vetllant per la seva integritat física, respon:

- L'emperador ho va manar que desembarquéssim.

- I ell?

- Va dir que el desembarc es fes de deu en deu barques lleugeres. Que ell vindria més tard...però el temporal anà en augment i ja no li fou possible passar de la nau capitana a les barques de desembarc. I no es volgué que el rei amb més terres del món es negués sense pena ni glòria.

- Així no ha desembarcat.

- No.

- I per què us feu desembarcar a vosaltres?

- Nosaltres no les discutim les ordres de l'emperador.

- I ara, què fareu?

- Doncs cridar visca l'emperador.

- També tinc pirates addictes, jo. Si no fos així cada setmana hi hauria nou capità...és clar, jo sóc quelcom més que un capità de pirates. En aquestes mars Solimà i Cairedí. I poca cosa més. I encara a n'el famós turc em senyor de Requesens li feu plegar veles, cosa que, aquesta vegada, no ha pogut fer amb mi tot un emperador propietari de més de mig món. Aquests addictes al vostre rei li costaren molts quartos si us vol redimir. Ja he fet més d'un tracte jo amb la gent de l'Ordre de la Mercè. I espero fer-n'hi més. Sé que la va fundar un rei de molta anomenada, el que ens prengué Mallorca, i dos predicadors de les vostres camandules que devien predicar molt bé perquè a Roma els feren Sants...Si paguen bé podreu tornar a cridar visca l'emperador de prop. Ara, penseu que tot s'apuja, que mobilitzar tota gent que s'ha mobilitzat per a fer front al vostre atac ha costat molts quartos, i això ens obligarà a apujar el preu dels captius. I mentres es facin els tractes

els de bon braç ens faren molt favor remant en naus i galeres.

Ventura i quatre desembarcats han fugit platja amunt. Prop de les muralles hi ha un cobert que els lliura de la pluja. D'aquell refugi senten els crits de joia dels pirates quan han vist que l'esquadra, baldada pel temporal, posa timó a garbí. S'obren les portes de les muralles i en surten uns escamots en direcció a la platja. Els cinc porten dos dies dins aquell refugi. Encara plou i no és gaire convidador sortir al defora, però la gana origina determinacions. Uns diuen que és preferible convertir-se en captius, que un dia o altre poden ser alliberats, que morir-se de gana en un refugi voltat de sorra.

- Ja no podem tornar a casa, ara. I aquesta gent ens deuren tractar menys malament si ens hi presentem que pas si ens troben ací amagats...

Tot allò era veritat, però Ventura és portador de més alts destins. Deixadir i es manté neutral. Just quan surten del refugi, quatre genets que venen de les muralles els descobreixen.

- Som cinc. Fugim en cinc direccions. Algú tindrà sort potser, d'escapar! - diu Ventura.

Si allò no fallava, un tindria l'oportunitat d'entrar a la ciutat. Fou Ventura el sortós. Ell ^{ho}considera natural. Eren els primers passos per a trobar Rosalia i posar-se en mot alt lloc davant el Notari, guardador de Marieta. Es fica per la porta de la muralla deixant de córrer, com si hi entrés i sortís cada dia. Sent el soroll de gentada que s'acosta cridant i disparant armes de foc en senyal d'alegria per la defecció de la gent de l'emperador. Es fica per carrers estrets. De tant en tant veu una dona amb vel a la cara. Una d'elles, per damunt del vel deixa veure uns ulls enlluernadors. A Ventura fins i tot li sembla que se li

pica l'ullet, però ell no ha pas anat a Alger a respondre a una picada d'ullet. I segueix carrer avall. No s'adona que la picadora d'ullet el segueix. Hi ha una petita plaça amb poca gent. Amunt, blanqueja una mesquita, alta i tornejada. Un iman es disposa, de les altures, a convidar els creients a fer oració. L'argelina que picà l'ullet a Ventura es fica a una botiga de la plaça. Al cap de poc, i quan l'iman obria l'acte, en surt un element amb aparença de tenir més ossos que del compte, i es posa vora Ventura. La gent de la plaça es va posant de genolls i de mans a terra.

- Ara pla! - se li escapa a Ventura.

- Més cap a la dreta...La Meca és més cap a la dreta!- sent que se li diu de molt prop seu.

De moment Ventura es posa més cap a la dreta, però de cop es dona compte que es troba a Alger i es mira de cua d'ull l'autor de l'avis. Es efectivament l'home amb més ossos vistos que mai hagués contemplat Ventura. El vell es posa el dit al nas en senyal de silenci, senyal que millor seria que es fes amb el dit posat a la boca ja que amb el nas ben poc soroll, en temps normal, s'hi pot fer. Ventura creu. Com pot va mirant la gent de la plaça i en veu d'armada. Es veu que els pirates d'Alger ni reverenciant Alà es treu l'escopeta del damunt. Es clar feia poc que es pensaven haver-la de fer servir. De totes les maneres, el Profeta, i era el Profeta, s'hi passà mitja vida amb les armes a coll i fent-les servir.. L'home no es mou fins que ho van fent els altres clients de l'iman. L'home dels ossos va unes passes davant d'ell i es fica a la botiga de la qual havia sortit. Al davant hi ha una taula amb fruits, verdura, carn rostida i pa. Ventura és portador d'altres empreses, però acusa els dies sense menjar. Ofereix al venedor una moneda i senyala el pa i la carn. El venedor es queda mi-

rant la moneda i pregunta coses a Ventura que aquest no enten. Perill. Però Ventura és fill de Joan Fornells, i es senyala les orelles i arronça les espatlles. Oficialment és sord. El venedor entre botiga endins i en surt acompanyat d'aquell col·leccionista d'ossos que Ventura ha vist a la plaça, el mateix que li digué amb català pur: "Més cap a la dreta". I esperant a la porta l'argelina de la picada d'ullet. El noi no sap què fer. Pensa en fugir. El vell dels ossos li deu endevinar el pensament, perquè:

- Calma, amic, calma. No temeu, entreu a casa.

- Però...

- Entreu, si us plau.

Entren a la botiga. Hi ha de tot, de fanals de vaixell a peces de seda, d'estris de pescar a canons vells, de collarets de perles a rulls de corda, d'utensilis de cuina a cadirons daurats, d'estores perses a sabres de tota mena, de sandàlies a cotes de malla, de botes de vi a llibres de pell, de quadres a veles, de brúixoles a calces de dona, és a dir, de tot.

- Ja us explicaré qui sóc - diu el vell -, ara digueu-me què hi heu vingut a fer a Alger....Per endavant de la manera que aneu vestit la gent veurà totsegutí que sou foraster i, la cosa més alarmant, que sou es pensarà dels del desembarc.

Ventura fe un cop de cor i diu:

- Zaid Thabit.

- Carai! - fa el vell.

- Carai?

- Sí, carai. Ja sabeu qui és Zaid Thabit?

- Primer aclarim coses - diu Ventura.

- Sí, vols saber qui sóc jo, potser perquè tinc tanta ossos, i perquè t'he fet entrar...Si ets un dels del fracassat desembarc, com suposem, de la manera que vas vestit corres perill. La meua neboda

aquesta que està darrera aquests ulls que veus, al veure't ja va suposar d'on venies, i va intentar que la seguissis...sí, a la seva manera, ja ho sé, i t'hagués portat aquí. Aniràs entenent més tot això quan sàpignes que nosaltres som jueus, nats a Xàtiva, i que quan podem ajudar algú del país que havia estat el nostre ho fem. Ho entens, ara? Esther, la meva neboda, m'ha dit que li semblava que havia vist un desembarcat sol pels carrers de la ciutat, i que s'acostava a n'aquesta plaça. Es quan jo he sortit i aprofitant que els homes de la plaça feien l'oració de la tarda, t'he dit uns mots...

El vell era Mestre Jaume un jueu d'afecció al qual arribà a Alger quan els jueus de debó foren foragitats d'Espanya. Hi arribà amb ben poques coses, però tornà a començar per baix i, amb paciència de jueu, comprant, venent i deixant diners arribà a tenir un calaix de primera fila.

-...Jo no vaig néixer jueu, en sóc d'ofici. A Xàtiva em vaig prendre com boig de la jueva més bonica que mai s'hagi vist. Per a fer-li dir que sí se'm va exigir que em fes jueu. Ella es mereixia allò i molt més. Just quan m'havia passat ens van treure del país, i amb ella vaig venir a Alger com hagués anat a la fi del món. Jo, degut als dejunis dels primers dies encara no m'he refet, però ella, ara la veuràs. Malgrat portar-nos pocs anys, i jo en tinc molts, encara és maquíssima i, almenys per a mi, la més maca de la ciutat...Ada, Ada, vine...

Ada baixa a la botiga i Ventura la veu tal com Mestre Jaume havia dit que era.

- No t'haguéssis fet jueu, per ella?

- M'hagués fet del partit que ella hagués estat.

- Ui, me l'han solfejada molt a la meva Ada. Em deien el jueu de la dona guapa!

- Jaume, Jaume, que tot això ja ha passat...

- I la gent que ha vingut a la botiga amb l'excusa de comprar per a contemplar la meva Ada! No se sabien acabar que un home tan carregat d'ossos com jo tingués una dona, per a ell tot sol, com la meva.

- Jaume, que abans dels dejunis tu no estaves pas tan malament!

- La bellesa d'Ada tenia sempre la botiga plena de gent. Aquesta és la veritat. Ara som uns jueus rics. N'hi ha d'altres a Alger i ens protegim. A n'els jueus pobres els donem consells. I a mi me'n van donar durant molt temps... Ara ja saps més o menys qui som i per què intentem ajudar-te.

Ventura es decideix a contar el per què de la seva anada a Alger, diu de què ve la seva coneixença amb Thabit, i que si bé ell es va embarcar amb l'emperador, aquell hi anava per una cosa a Alger i ell per una altra: per Rosalia.

- De moment - diu Mestre Jaume - al carrer no hi estàs massa bé. Si els pirates d'esquerra et trobessin, fent tan poc que l'emperador els volia suprimir, ho passaries malament. No anem amb presses. Jo conec el teu amic Thabit. És client meu i de vegades ell mateix ha vingut a la botiga. És dels que porten turbà verd, que són els senyors principals d'Alger. Viu als afores de la ciutat i és comerciant molt considerat, com tots els comerciants rics. Potser hi hagi sort. Jo mai em dono abans d'hora. Sóc tossut i quan vull una cosa m'hi bato a fons. Qui m'havia dir ^{de} que una dona com Ada m'havia de dir que sí? És clar que em vaig haver de fer jueu, però sóc un jueu d'ofici. Si Rosalia és maca com dius potser encara hi serem a temps. Els que venen dones són molt regaters, sobretot si són maques. No les venen tan depressa, no. Se les fan pagar. Abans aquí quan arribava un foraster es presentava dient que era pirata i ja tenia la residència assegurada. Ara fent tan poc que el vostre

emperador volia mudar les afeccions dels argelins, la millor cosa és que no parlem de pirates. Et ve stirem de jueu, direm que ets parent meu i podràs transitar per la ciutat primer i anar a veure Thabit més tard. Jo coneix la gent que ven captius. Alguna vegada hi he acompanyat gent de l'Ordre de la Mercè. Tu de moment reposa, calmat, i deixa'm fer a mi. Els de l'Ordre van més aviat curts de quartos, tenen molt bones paraules però els venedors volen diners no bones paraules...

El mercat de presoners era molt visitat. Uns hi anaven a comprar i altres, com a tots els mercats, a mirar, sobretot en el mercat on es venien dones que les ensenyaven per a moure les ganxes dels compradors, al natural. Com que l'atac de l'esquadra de l'emperador Carles ja havia passat, ben aviat els pirates desferen l'aliança i es disposaren a anar cadascun a les seves coses, i la ciutat ja tenia l'aspecte de sempre.

Tal com havia dit Mestre Jaume, Thabit era un comerciant a l'engròs el qual veia moltes reverències al seu pas, i era respectat fins pels pirates d'esquerra. El mateix Barbarossa tenia dit als seus homes que deixessin transitar en pau les barques de Thabit. Foren pirates independents els que algun cop aturaren primer i assaltaren després els vaixells de l'amic Zaid. Tenia guàrdia i harem propi, i fa algun dia que pensa que les dones que l'ajuden a viure bé són sempre les mateixes. S'han de renovar, pensa. Se'n vendrà algunes i en comprarà d'altres. Les que ara té les troba massa grasses. Fan massa bona vida, i la seva humanitat se'n sent de només menjar, posar-se i treure vels, i passar el temps de l'un a l'altre coixí, per bons que aquests siguin. Tot això deforma siluetes i posa greix allà on no n'hi havia, i origina mal humor a les dones que es tradueix en fer compliments amb mala cara. I això que Thabit prohibí, de feia temps, que hi hagués bàscules a palau...

I un dia baixa a la ciutat disposat a donar al seu serrall una injecció de joventut que el faci quedar bé quan l'ensenyi a visites de compromís.

La venda de captius es fa d'acord amb les possibilitats de compra dels assistents. Quan els venedors saben que hi ha compradors de bona bossa porten a mercat les reserves de qualitat. Quan la concurrència és normal es porten a plaça les mitjanies les quals es poden adquirir a preus més aviat raonables. Thabit és dels que més d'una vegada havia dit per a proveir de noies del conjunt:

- Poseu-me-n'hi quatre. I, si saben ballar, doblo preus!

Però com a bon comerciant discuteix preus i, si convé:

- Si me les doneu més barates us en compro ~~da~~u!

Ben poca gent ho podia fer això, i el mercat quan sap que hi han homes com Thabit messicant arriben a oferir les existències a crit pelat.

Thabit ressegueix el mercat central sense acostar-s'hi massa. Sap que si és descobert els preus pujaran. I tot rodant rodant, es troba amb Mestre Jaume.

- També, Mestre Jaume? Pensava que vos ereu dels que amb una en tenieu prou? O és que veniu a mirar només...?

- Zaid, Alà és gran!

- Ja ho sé, però vos no en sòu.

- Si convé en seré. Hem de parlar, Zaid.

- Negoci? Que teniu quelcom nou a la botiga?

- No... Escolta...

I Mestre Jaume conta a Thabit la història de Ventura.

- Gran Déu! Si no la trobo jo no la trobarà ningú. On és Ventura?

- A casa. Però no fem passeres encara. Primer haurien de trobar Rosalia...

- Jo ja fa estona que volto, i només he mirat les noies per damunt.

Avui som dijous, al Mercat Nou avui és dia de bones ofertes. Anem-hi, Mestre Jaume.

De lluny se sent la veu d'un venedor.

- I aquesta si no és amb molta plata no hi ha tracte. Mireu-se-la bé. I és per a domar encara. Fa dies que la tenim i no hi ha ningú que es vegi en cor de pagar el què val... Es de les terres de l'emperador que ens volia borrar del mapa. Mireu-se-la bé! Val més ella sola que totes les del Mercat Central juntes! Mireu-se-la bé!!

- Es Rosalia, com si ho veiés! - diu Thabit.

- Deixa'm actuar a mi - respon Mestre Jaume-. Si és Rosalia i et reconeix podrien sorgir problemes.

- Mestre Jaume, arriba on sigui i, si cal, doble l'import del que en dongui més! Tot el què té Thabit per aquesta noia!

S'acosten més al grup dels que volten el Mercat Nou. Damunt una taula hi ha diverses noies. Unes, com que no hi ha més remei, somriuen i fan postures perquè els possibles compradors les n'hi facin cas. Una, la que fou es veu objecte de la propaganda anterior, es mirala gent amb cara de repte. Fer que el públic pogués veure les cames de la noia costà dues baixes entre els ofertants. Si, és Rosalia. Thabit la reconeix i li sembla que fa quatre dies que la tenia al costat guarint-li la ferida i ensenyant-li a dir el nom de les coses amb la seva llengua, tan gentil en llavis de la noia.

- Es ella, Mestre Jaume. Es ella! Oferiu el què volgueu!

Mestre Jaume s'acosta més a la taula-expo. Alguns assistents el reconeixen i li deixen pas.

- Alça, Mestre... Si les volen per a cuinar, aquestes no serveixen! Potser les volen per a fer bonic...? perquè per altra cosa no serà, no?

Rosalia es mira el nou vingut i dirigeix contra ell tot l'enuig que sent.

- I vos, no us en doneu vergonya a n'aquesta edat a venir a comprar noies!

Mestre Jaume inicia un somriure i sense alçar la veu diu:

- No temis Rosàlia...I no moguis aquest posat de cara. Som amics. No facis cap demostració. Tinc bones noves per a tu. No tinguis por. Ells diuen que Alà és gran. Potser sí...

Dit això s'acosta més a la noia davant les rialles de molts presents. Rosàlia no sap com fer-ho per a obrir més els ulls. Mestre Jaume, en bereber, demana al venedor que li permeti fer fer uns giravolts a la formosa captiva. I, mentres amb una actuació perfecta la mira i remira li va contant la trobada de Ventura i la de Thabit. Rosàlia, malgrat l'avís del vell plora a tot plorar. Els espectadors -Alà torna a ésser gran-, ho atribueixen a la pena que té la noia d'anar a parar a mans d'aquell carregament d'ossos que por a a coll Mestre Jaume.

- Demanes o ofereixo? - diu aquest al venedor de noies.

- Aquesta és per a mi! - se sent de la tercera fila. Es un agent de Barbarossa el qual es deia que mai en tenia prou de dones.

- O per a mi! - no es pot estar ja de dir Zaid Thabit.

- O per a mi! - xiscla Mestre Jaume

Els presents al Mercat Nou pensen que veuran venda i espectacle.

Uns possibles delegats dels venedors fan una oferta inicial per a deixar entès que es tracta de mercaderia cara:

- Cinquanta monedes d'or! - diuen.

- Meva per cent! - crida Thabit, desafiador.

La gent està a punt d'iniciar un aplaudiment. Rosàlia ha reconegut Thabit malgrat el turbà verd que porta i les sedes que el vesteixen, i davant l'astoració dels espectadors s'abraça a Mestre Jaume.

El venedor no té temps d'organitzar la subhasta, ja que Mestre Jaume,

- Meva per cent-cinquanta! - diu, amb Rosàlia als braços.

- Això és pujar per ganes de fer-ho, per encarir el producte...!
Però espereu-vos -diu el ~~que~~ compra per Barbarossa-. Ja sabeu amb qui us jugueu els quartos?

I se'n va segurament a cercar instruccions. El venedor ten la reacció del vell pirata, però també Thabit fa la seva por quan de fer por es tracta. Mestre Jaume intervé de nou i ho fa amb pressa en evitació que Cairedí actui més com a pirata que com a comprador.

- Una subhasta és una subhasta i no es pot parar si un oferent va curt de butxaca. La noia és meva per dues-centes monedes d'or. I si algú puja més que ho faci ara sinó és meva!

El venedor pensa que dues-centes monedes d'or són dues-centes monedes d'or, i que mai s'havia fet una puja com aquella en tan poc temps. Si no es decideix aviat pot venir Barbarossa i emportar-se la noia a franc.

- Teva, Mestre Jaume. I que Alà ens ajudi a tots.

Els assistents a la subhasta piquen de mans sorollosament. Mestre Jaume s'obre pas enmig de la gentada portant Rosalía del braç.

Alguns espectadors dediquen frases a la parella. Ben o mal traduccions de l'argelí eren aquestes:

- Carai, Mestre Jaume, això és pagar capgirella a preu d'or!
poca
- Massa barca per aquest temporal!
- Si Alà no ho arregla pas...!
- No pateixis noia. T'ha comprat per a fer bonic.
- Mestre Jaume, que no te l'acabaràs!

Enmig de les festives o no expressions dels argelins espectadors de la subhasta, Thabit s'acosta als homenatjats i diu a Rosalía:

- No tinguis por. Ací Zaid Thabit és Zaid Thabit. Per si no ho sabíes, Alà és més gran que vosaltres no us penseu. Demà ens vauem a casa Mestre Jaume...

Tothom volia dir coses a cop quan Rosalia trobà Ventura a casa de Mestre Jaume.

- Rosalia, estàs bé?

- I el pare, i la mare i Marieta?!

Si, Rosalia estava bé. La seva bellesa fou el seu salvaconduit.

- No la toqueu que la podreu fer malbé! - havia sentit a dir moltes vegades...

Quan fou raptada de la platja de Cap Roig fou portada a una barca major enmig d'un florejat carregament de noies en estat de merèixer. Però ella era, sense cap mena de dubte, la que més coses mereixia. Fins i tot alguna de les noies del carregament havia confesat al veure la radiant humanitat de Rosalia:

- D'aquesta sí que en donaran molts diners!

- Un bon carregament, capità, no? Suposo que aquesta vegada partirem quartos llargs - deia el pilot a la primera autoritat de la barca.

- Jo ja en començo a estar tip de recollir dones pels altres. I aquesta vegada n'he vist una...

- També l'he vista jo, capità, però aqueixa ens valdrà més diners que totes les altres plegades.

El capità segueix com si no hagués sentit al pilot.

-...n'he vist una que podria ser com el premi de tota una vida procurant dona a la gent de diners.

- Jo havia dit que també l'havia vista, si és que és la darrera morena que hem entrat, i que també a mi m'havia encomanat ganes de quedàr-me-la.

Ja l'havia sentida ja, el capità la primera intervenció del pilot perquè:

- Devegades la gent s'oblida que un capità en mar, és un capità. I un capità mana, i ja no seria capità si no manés, i mana damunt la nau, damunt la tripulació i damunt la càrrega sigui quina sigui.

El pilot, però, amb dones pel mig es tornà replicador.

- Aquesta càrrega és especial, capità, i és de tots.

- La meua part d'aquesta càrrega és aquesta morena que dius. Us cedeixo tot el què treurem de totes les altres.

- A tots ens faria pecar fort aquesta morena, però serà la més cara de totes i el que es tregui del seu rescat entra a la part.

El capità, de moment, ho vol arreglar amb bones paraules.

- Mira, pilot, no cridem. Aquesta morena no se'm mou del cap d'ençà que és a bord. I vull que sàpigues que per budells que no valien res he fet els més grans disbarats que es poden fer, jo. I per aquesta estic disposat a fer els que calgui de disbarats. Però no en fem encara. Jo la llibero de la meua fortuna personal i podeu afegir el que jo us pagui per ella al benefici que feu venent totes les altres. És una proposta raonable, per a no cridar, pilot. I si vols que cridem menys, te la pago a tu i ningú n'ha de saber res...

- Això no és jugar net, capità. A mi i a molts, aquesta morena ens té tan esverats com a tu i, per a no disposar de prou efectiu no la podem lliberar nosaltres. A més això és desfer el tractes!

- No cridis, pilot. No n'han de fer res els altres d'una qüestió personal. Jo no puc privar que aquesta morena t'agradi, però sí que et puc privar de cridar. I amb crits o sense aquesta morena serà la meua morena!

- Ja en parlarem. També n'he fets jo de disbarats per una dona. I potser més que tu. Però aquesta dona serà d'algú que la pagarà molt més que tu. D'algú per el qual ha estat robada.

- Qui en privarà que aquesta noia sigui meva?

- Jo, la tripulació, el dret marítim!

- No cridis, et dic. O és que per una dona vols organitzar un moti?!

- Per aquesta sí! Quan ens vam enrolar vam quedar que les captures monetàries o en espècies serien a partir, i que el botí humà en seria partidori el producte.

- Doncs ara veuràs la fi que fa qui vol revoltar la tripulació a plena mar! - diu el capità disposat a defensar la seva afirmació amb un gran sabre a la mà.

El pilot salta a coberta i a grans crits diu que el capità es des-
deix del tracte i que se'n vol emportar dones per a usos particu-
lars. I si no fossin els pactes tots les hi voldrien per a usos
particulars aquest carregament de dones que porten!

Sí, s'organitzà un veritable moti a bord amb motiu de les ganes que
un capità i un pilot tenien de Rosalia. Podia ben bé estar orgullós
el Bard de tenir una filla com aquella. El moti fou guanyat per
la tripulació, i es descapitanà al capità. En nom dels mariners
un diu:

- Qui ens assegura, pilot, que tu aguantaràs els pactes. Nosaltres
ja hem començat a amotinar-nos i si hi hem de tornar...

- Estigueu tranquils. Jo compliré els pactes. Ara, mentiria si
no us digués que sento pena per aquesta noia que tots sabeu les ma-
teixes coses que sentia el deposit capità i que sentiu tots els
que l'heu vista. I si hagués d'anar per a mi, jo la faria capitana.
Però jo sóc pilot de lleis m'he compromès a portar un carregament
de port a port i d'entregar-lo als receptors i ho faré. I en a-
quest carregament hi figura aquesta noia que de moment ha deixat
un capità sense feina, i a la qual si jo la pogués comprar ho faria
a gust encara que em quedés sense res. Però la llei és la llei fins

per a nosaltres què en som fora. Repeteixo, però, que encara que jo vagi amb la llei a la mà, com que em conec en qüestió de faldir lles, considero oportú que es dobli la guàrdia del departament de les dones, i que no se'n tregui cap, ni per ordre meua, fins arribar a destí...

Es posà una guàrdia especial al departament femení i fou d'ençà de llavors que Rosalia sentí una pila de vegades: "No la toqueu que la farieu malbé!..."

L'endemà d'aquella notable subhasta, Zaid Thabit es presentà a casa Mestre Jaume.

- Mestre Jaume, és possible que la gent de Barbarossa us faci una visita. Vos no us deixeu espantar si venen. Digueu que vau comprar per ordre meua. Si Barbarossa és Barbarossa jo encara sóc Zaid Thabit. I, per a evitar coses, Rosalia i Ventura vindran uns dies a casa fins que les coses es posin a punt per a sortir cap el seu país...I teniu, les dues-centes monedes.

Som al palau de Zaid Thabit. Ell i els dos germans passen dos dies parlant del temps que Zaid passà a la cabana del Bard. Thabit apren més mots de la llengua dels que el salvaren a la platja del Cap Roig. L'home diu que Rosalia és la millor mestressa que ha trobat, i que si vol plantar una escola a Alger ell hi anirà sempre més...Rien. Entra un servent.

- Sidi, gent a cavall que s'acosta. Crec que és el propi Barbarossa!

- Està bé, que vingui. Altres vegades ha vingut. Feu-lo passar quan arribi. I vosaltres, amics, deixeu-me sol uns moments amb l'amic Cairedí.

Durant una estona els compliments van i venen amb Alà pel

mig. Cadascun sap que l'altre coneix de què s'ha de parlar. Thabit, com a comerciant és diplomàtic. Cairedí, com a pirata major, si fos a plena mar o a casa seva ja hauria parlat sense embuts. Ara és a casa de Thabit, un dels primers calaixos d'Alger, amb el qual ha fet negocis alguna vegada, i va fent temps, esperant. Ja s'ha parlat del darrer temporal, dels disgust que se'n degué emportar l'emperador Carles; de la moral dels defensors de la ciutat al veure que els elements havien anat a favor seu; de l'estat dels carrers de la ciutat i de la conveniència que hi hagués un consistori, encara que fos pirate si la majoria dels ciutadans n'eren, per a cuidar-se de l'estat dels carrers i també de que les tavernes tanquessin a hores raonables, de que no s'apugessin els preus de les coses que es venen a plaça, de que els núvis poguessin veure les núvies a temps abans de casar-se...

- I també s'hauria de parlar de la llibertat d'ensenyament....

- I d'ofici...

- I que un pogués escollir el sabater que volgués...

- I llibertat política.

- I de senyora.

- I de comprar-ne i vendre'n...

- Mira, Cairedí, em sembla que no has pas vingut per a parlar de tot això. I fins ara ens hem respectat. Tu al teus negocis i jo als meus.

- Doncs anem al gra, Thabit. Això no és qüestió de negoci. És qüestió de dones. La meua gent m'ha vingut a avisar i ha fet tard. Però tot es pot arreglar. M'han dit que Mestre Jaume havia comprat per a tu, i la noia no és a la botiga del jueu. La deus tenir tu. I fora compliments, la vull.

- Jo també, i ja és meua.

- Thabit, jo sóc un bon amic i un mal enemic. I tinc gent al defo-

que s'esperen.

- Esperaran en va. Aquesta noia és meva, i és ben comprada.

- Tot el que es compra es pot vendre.

- Pas aquesta noia.

- Thabit, que tu ja en tens moltes de dones.

- Més en tens tu.

- Però jo amb l'ofici que tinc hi puc estar poc temps. Tu hi pots estar sempre amb les que tens a casa.

- Muda d'ofici.

- No sé fer res més que el que faig, i el que faig el faig bé. I això ho ha de tenir present tothom. Quan convé sóc un home pacífic que passa el temps que pot amb noies a la falda, però quan convé sóc Barbarossa, el pirata, ho sents Thabit?

- Però en aquest país hi ha lleis, Cairedí...Jo he comprat i he comprat legalment. Si no hi haguéssin lleis tot seria dels mateixos, dels que no en volen de lleis.

- Jo me les faig, les lleis! Mira, Thabit, parlant no faré res perquè jo em guanyo la vida fent altres coses que parlar. Te la compro pel doble del que n'has pagat.

- No venc.

- Pensa que fins ara he fet fer els ulls grossos quan les meves naus han trobat les teves...

- Sortiré en naus armades.

- No vols diners, ni et faig por?

- De diners no me'n manquen, i de por, el pare m'ensenyà a no tenir-ne i no en tinc.

- Thabit, no me la deixaries veure aquesta noia?

- Veure i prou, si no ha de passar d'això...

Zaid fa venir Rosalía. Barbarossa resta sense alè.

- Carai, Thabit... Això és millor del què em pensava... Demana!
- No té preu... Què en demanaries tu si fos teva?
- Ni hi hauria pas prous diners en tot Alger...
- Escolta, Cairedí... Tu has de tenir més de setanta anys.
- Setanta-quatre de fets.
- I a setanta-quatre anys...
- Jo amb una dona com aquesta a casa seria com si en tingués quaranta-set.
- Seria, Cairedí, seria... Mira, aquesta noia la guardaven per l'emperador. Tu, o el temporal...
- Jo i el temporal! O no sóc ningú, ja?!
- Tu i el temporal heu donat un gran disgust a l'emperador. Podem aliar-nos i donar-n'hi un altre.
- Thabit, no juguem!
- No juguem, Cairedí. Aquesta noia havia d'anar a casa l'emperador.
- Però com quedem. No fan propaganda ells, dient que només en poden tenir una, de dona?
- Oficialment, sí, però tots fan el què poden i com que són emperadors, poden molt i de vegades hi han filles naturals, saps? I com que aquesta filles naturals tenen part de sang reial, amb el temps arriben a tenir les millors places del país... Doncs el segon disgust a l'emperador li donarem nosaltres. Aquesta noia no serà per a ell! Què et sembla?
- Thabit, tu ets negociant i entens amb tractes i en relacions públiques, i jo sóc un pirata i només entenc en accions directes. Quelcun em diu que m'estàs fotent!.
- Cairedí, jo 'aid Thabit, senyor de Biskra, et juro en nom d'Alà de Mahoma el seu Profeta i de la Pedra Negra de la Meca, que aquesta noia no serà mai de l'emperador!
- Si és així.... però no m'en vaig convençut, Thabit. Potser sí que

en qüestió de dones el cor m'enganya, però mira, pensava tenir-la perquè la gent es pensés que la feia servir... Però a Mestre Jaume, a Mestre Jaume...

- Mestre Jaume, ja ho saps, et respecta i, en canvi de l'emperador no en vol ni sentir-ne parlar. Deixa'l en pau a Mestre Jaume, Cairedí.

- Una espantada ningú li treurà del damunt. I que Alà et guardi de mal, Thabit.

- I que ell et mostri sempre el veritable camí.

- I el de les teves naus quan trobin les meves!

- La mar és gran, Cairedí, i Alà hi deixa camins per a tots. Alà ho pot tot...

- Però aquesta vegada ha fet el sord a donar-me la dona que jo volia.

- Alà, Cairedí, sap quan ha de fer el sord i quan no l'ha de fer.

- Thabit, ja t'he dit que parlant no ens entendriem. Tu trobes sortides per a tot, parlant. I jo me'n vaig pensant que amb aquesta dona algú m'ha fotut. Tu, Alà o qui sigui.

- Alà no ha volgut que fos per l'emperador.

- No ho sé, no ho sé, no me'n vaig massa convençut...

I no se n'hi anà de convençut Barbarossa. Ell pensava jubilar-se dintre poc i anar a Constantinopla a passar en pau els anys que li restessin. I hi volia anar amb un fleret de noies per a alegrar-li aquella jubilació. I aquella que li havia escamotejat Thabit hauria pogut ser una d'elles. No podia ésser que Alà, que tantes vegades li havia donat la mà ara no s'hagués recordat d'ell amb aquella captiva. És clar que Alà també es podia haver recordat de Thabit. Al cap i la fi Alà s'havia de recordar de molta gent, però ell havia suprimit molta més cristians que Thabit, i això hau-

ria de comptar a l'hora de fer concessions. I bé valien aquella captiva els cristians suprimits per ell. Els grans magnats turcs haguéssin quedat amb la boca oberta quan l'haguéssin vist arribar amb aquell carregament de noies encapçalat per la captiva que Alà havia volgut concedir a Thabit. Potser era el premi d'haver venut robes als cristians a preus abusius...però de totes maneres qui, a les altures, hagués disposat que Thabit li hagués guanyat la mà ho disposà malament. Potser a dalt de tot donaren les ordres bé i els que les havien d'executar les entengueren malament. Potser Alà no en tenia la culpa de tot plegat....Així anava pensant Cairedí Barbarossa, i, de cop, pensà que tota la culpa era de Mestre Jaume, el jueu de la botiga...I se n'hi anà amb la seva gent. L'home de la parada del davant la botiga, dona la veu:

- Mestre, Barbarossa...!

- Què hi farem!

- Mestre Jaume - diu de "bon dia" Barbarossa -, tens la botiga més proveïda de la ciutat.

- Ho diuen.

- I qui et penses que sóc, jo?

- Cairedí...Cairedí Barbarossa...

- Cairedí Barbarossa, i què més!

- Doncs...ciutadà principal d'Alger...

- No. Pirata! Pirata, sents?

- Sí, però pirata principal també.

- I saps amb què ens guanyem la vida, els pirates?

- Tothom se la guanya com pot, senyor.

- Robant, matant i violent!

- Però una cosa és fer tot això en plena mar i amb gent que s'hi torna, o desvetllant la població de les costes de l'emperador que sol dormir més que del compte, i l'altra és actuar a casa de l'ho-

me més vell de la ciutat el qual si se li prenen coses no pot fer altra cosa que somriure.

- Ho, si entre l'un i l'altre, aquests dies si us deixo dir no faré base!

- Sempre ets el darrer de dir, senyor.

- M'han dit que havies comprat una noia a molt bon preu. Què: n'has fet?

- Jo sóc home de negocis. Me l'he venuda.

- A Zaid Thabit, ja ho sé.

- Me l'ha pagada bé.

- Més te li hagués pagada jo.

- Es que jo, francament, Cairedí, no em pensava que a la teva edat..

- No n'ha de fer ningú res de la meua edat. Tinc la que vull. I perquè ho sàpigues amb les noies de casa encara m'hi defenso!

- Ningú ho diria, Cairellá.

- Ho dic jo i n'hi ha prou! I a mi el que me la fa me la paga!

- Senyor...Cobra. Si avui em toca pagar, altres dies a n'aquesta casa se t'han fet anticips, se t'han comprat joies i sedes...

- Es aigua passada tot això. Hi havia una noia que la volia per a mi i tu l'has venuda a Thabit. Es com si me l'haguéssis presa, i jo no puc permetre que em prenguin res. Sóc jo que prenc coses als altres. I jo em tinc de cobrar aquest mal...

En aquest moment entra la muller de Mestre Jaume, la bonica jueva per la qual l'home ho deixà tot. Té com ell més enllà de la tercera edat, però encara conserva quelcom de mal dir que deixa veure com devien ser moltes de les coses que enlluernaren a Mestre Jaume.

- Senyor - diu la dona -, si heu de fer mal fort al meu marit, feu-me'l a mi també. Hem passat tota una vida junts i junts hem d'arribar a cap en bé o en mal.

- No són coses de dones, això, encara que hi hagi una dona pel mig. I ja que has vingut, en va un home amb una sola dona!

- L'amor és un, senyor. I el meu home, que és el meu amor, és tot per a mi. Si ell tingués més dones l'hauria de repartir l'amor, i ara és tot meu.

- Romanços! Deu tenir molt poc amor el teu home que només en pugui portar a una sola dona. Jo no sé què fer-ne de tan amor com tinc. Però a casa les dones no s'h2 han acabat mai. Jo puc comprar les que vull, de dones.

- Però és amor comprat, senyor, el vostre, i el d'elles amor de por. El meu per Mestre Jaume és amor veritable, que no es ven ni es compra.

- Amb això aneu errats. El profeta ja sabia quina tecla tocava amb la qüestió dones. Jo m'enamora d'una casa i la compro, d'unes sabates i me les compro, d'una barca i la compro, de set dones i les compro, o, essent com sóc pirata prenc tot allò que m'enamora. I ja està.

- L'amor no es compra ni es roba. L'amor és distint de tot, i tant en pot tenir el ric com el pobre.

- Els pobres?! Els pobres no compten. Hi ha cap rei pobre, i cap pirata pobre, i cap soldà, i cap banquer, i cap bisbe, i cap marquès...Es que els pobres fan pujar la borsa, el preu de l'or? I si s'haguessin de refiar dels pobres què serien farmacèutics i metges, confiters i pentinadores...?

- Però els pobres es poden enamorar. I, si no fossin els pobres què mouria els remes de les vostres naus?

- Només faltaria que m'hagués de remar jo!

- I els vostres soldats, senyor, i els vostres servents...?

- Per això sóc ric, per a tenir soldats i servents. I dones! I

perquè sóc ric no puc permetre, per ric i per pirata, que algú m'agafi, pagant, la noia que jo volia. I per això he vingut.

- Es que aquesta noia ha estat adjudicada legalment. I l'ha comprada un home ric.

- Es que jo a més de ser ric, sóc pirata, carai! Es això que no voleu entendre. I si tu per diners l'has venuda a Thabit, per diners li pots comprar. I ara els diners seran meus. Jo en pago el doble del que n'ha pagat Thabit! Potser he dit massa, el doble... Tinc de treballar molt i jugar-me la pell cada vegada jo per a fer diners, i tot s'apuja...Porter dones a casa és a rissim avui. I a més de posar-les pa a taula les has de fer anar mudades i gastar-te una fortuna en roba encara que a mi m'agraden més sense... Sempre he trobat que són mals-a-guanyats quartos els que et gastes per a mudar les dones. Només s'haurien de vestir quan els anys no els permetessin anar sense res amb el cap ben alt...Però m'heu fet xerrar més que del compte, i jo xerrant no he arreglat mai res...Què et penses que en pot demanar Thabit d'aqueixa noia?

- Thabit no vendrà.

- Ja ho sé. Però de moment jo volia pagar el doble del que en va pagar ell, perquè sabia que no vendria... Però algú me l'ha de pagar la jugada que m'heu fet entre tu i Thabit. I he vingut a passar comptes. Si com a home ric puc acceptar que Thabit ha comprat a preu alt una cosa que jo volia, no ho puc acceptar com a Barbarossa que sóc. Algú ha de rebre, Mestre Jaume...

- Senyor, no fa gaire vau venir a demanar un anticip per armar galeres per anar a eliminar gent dels terrenys de l'emperador Carles...Havieu vingut també un dia a que us posés preu a un botí de draps de valor, i un altre dia...

- Bé, sóc pirata o no sóc pirata, jo! A veure si al final hauré de demanar excuses a un botiguer. A un jueu! Si un rei us va treu-

re del vostre país, jo us puc treure d'aquest. Turquia és molt lluny i quan ho sabrien ja serieu fora. Després, fem moltes coses que Turquia no sap. Si t'haguéssis d'escoltar al soldà no podries fer un pas sense demanar permís. Quan a mi em van treure de Tunis, saps què ven dir a Turquia? No? Doncs a Turquia van dir que m'espavillés, que ells prou feina tenien. I va ser llavors que em vaig dedicar a espantar i altres coses a tota la gent dels que m'havien agafat Tunis. Allà on sabia que hi havien anat els turcs a fer mal, allà hi anava jo a fer més mal que ells. Em van raspallar molt temps a Turquia pensant que algun dia em podia declarar independent. Ara ací tenim una mena d'autonomia, però en realitat fem les coses de la manera que volem. L'ordre públic és nostre com n'és l'administració local. En quan a l'idioma no sentiràs ningú que parli turc ací. Que hi parlin ells! Ací d'un pardal en direm sempre un pardal. Per què n'hem de dir pardal en turc? Acabariem que no sabriem que és un pardal. Igual que l'ensenyament. Oficialment a les escoles s'ha d'ensenyar el turc. Els treballs que tenen els mestres per a ensenyar amb la seva llengua als pocs elements que van a estudi. Només faltaria que haguéssin d'ensenyar a sumar en turc. Quan els nois sortís-sim d'estudi no servirien per a res. Sí, podrien anar a sumar a Constantinopla... En fi, Mestre Jaume, qui em paga els danys i perjudicis que m'ha ocasionat que tu hakis venut una noia a Thabit, la qual jo la volia per a mi?!

- Senyor, la noia va passar per la botiga, i jo la vig revendre. Es com si hagués venut, aquest fanal, aquest bergantí o aquesta manteleta...

- Mestre Jaume, tu saps que xerrar no és el meu fort, i com que tu ets botiguer i és el teu, em vols portar a jugar al teu camp.

- No. Escolta, Cairedí. Aquesta noia és molt maca...

- Maquíssima!

- Jo ho dic perquè l'he massicada. I pot portar conflictes on vagi si hi ha altres dones. I n'hagués pogut portar a casa teva. Les altres n'haguéssin estat geloses essent tan ben dotada.

- Què sabeu vosaltres d'aquestes coses. Es la falla de no tenir més que una dona a casa. Les altres, si aquesta hagués vingut a casa, es desferien en multiplicar moxaines i compliments, o sigui, que la vinguda de la noia que n'has venut a Thabit, no hauria fet altra cosa que augmentar la quantitat d'amor que les demés en porten, i el que hi hauria sortit guanyant hagués estat jo. Es per això que demano danys i perjudicis!

- Senyor també hauria pogut passar que delegats de l'Ordre de la Mercè l'haguéssin comprada aqueixa noia.

- Pas si l'hagués tinguda jo. Jo només venc les passades de noia. Només envull de joves, jo.

- I quan deixen de ser-ne?

- Les venc i, si no me les volen, les llenço i en poso d'altres al seu lloc. L'amor, el meu amor, es manté amb la joventut de les dones que tinc. El meu amor vol renovació constant. Jo necessito quan vinc de batalles que a casa les noies em facin compliments i carantoines. I això vol gent jove.

- I quan la joventut, que Alà us mantingui molts anys, us manqui a vos?

- Això és una de les coses que jo li recrimino. Jo crec que un califa, que és una mena de ministre d'Alà ací, que un rei que valgui o un pirata major, n'haurien de tenir més d'una de joventut. Per què un botiguer ha de poder viure tant com jo? Jo he suprimit molta gent a la meua vida. Tots els suprimits, cert, ja no fa-

ran els meus d'anys. Però per més que en supprimeixi, encara que els suprimits siguin enemics d'Alà i del seu Profeta, no m'arreglen el meu problema. Jo quan corro en mig de bales, bombes, canonades, braços trencats i paraules gruixudes, no hi penso mai en morir, i perxò batallo tan sovint. Devegades he llençat un botí a l'aigua...Ara, quan s'acaba la lluita, quan sóc a casa sol, llavors, llavors és quan penso amb l'acabament, i devegades ni les noies me'n poden fer oblidar...

- L'acabament amb la dona estimada al costat, no fa mai por.

- Torneu-hi amb l'orgue de la sola dona! També me les estimo jo a les dones de casa. La cosa fotuda és que elles són joves i jo ja fa temps que no en sóc...I al paradís promès hi arribaré ja vell, i que en faig jo, ja vell, d'un paradís ple de noies de disset anys!

- Tot depén, senyor, del Paradís que un és partidari.

-- No, si a darrera hora em voldreu convertir! I sóc Barbarossa, jo, què dimoni! Avui, xerrant, tinc la de perdre, es veu. Ja no m'enutjo com abans, però el dia que m'enutgi de debó i em recordi tres vegades de la noia que te m'has venut a Thabit, tremola Mestre Jaume! Aquesta botiga, tu, i aquesta dona que et vol seguir pertot fareu la fi que haviu d'haver fet avui...Avui no he passat de xerrar, però bo i no passant de xerrar, la teva por has passat oi Mestre Jaume?

- Sempre m'has espantat, Cairedí, tant si vens en so de guerra com en so de pau. I si t'haig de dir la veritat també n'estava d'espantat quan venia aqueixa noia a Thabit.

- I tu, dona?

- Jo si el meu home està content estic contenta i si està espantat estic espantada.

- Ja veieu, devegades, amb què es fa feliç un pirata. Sabent que encara espanta la gent.
- Que Alà et conservi l'estat d'avui, Cairedí.
- Mestre Jaume, que no et passi l'espant que a dalt, quan es tracta de pirates, devegades han de fer els ulls grossos...

Al poble, entre-tant, el calendari segueix el camí de cada dia. No hi ha alteracions visibles. La taverna i la rectoria tenen els mateixos adeptes. El mercat de fora muralles s'ha fet més important, i les dones de casa es comencen a queixar - no acabaran mai més de fer-ho-, que no es pot anar a plaça, sobretot a comprar. El Bard no ha actuat més al poble d'ençà del drama de Rosalia i de l'enrolada de Ventura a l'esquadra de l'emperador. Com que s'ha de viure, actua als poblets dels voltants. No és el Bard de temps endarrerera, i alguna vegada a mitja funció el record del rapte de Rosalia ha estat tan fort que el Bard ha deixat uns versos a mig dir. Estrella ha salvat la situació acabant-los ella.

Això arribà a orelles tant de la rectoria com de la taverna. El veí Puig, que porta la vinya del Notari, és entrevistat a la taverna.

- I què diu Mossen Joan?
- Aquesta vegada em penso que va de debó. Ell, que per a ell no ha demanat mai res, ha fet bellugar a tot l'estat major de la crosta. I es belluguen, i fan actuar uns delegats que tenen a les terres on hi ha captius, però alliberar presoners és cosa llarga i vol paciència i quartos.
- Vaja, ja acabarà demanant-nos-en!
- No, i ho sé per ell. És especial Mossen Joan. Ell demana quar -

tos per a les coses que sap que la gent no en vol donar: la capella de la Guarda, el que falta pagar de les muralles... Però diu que demanar quartos per a coses que la gent val, com seria per a alliberar els fills del Bard i que segur que tothom, qui més qui menys en donaria, no val cap mèrit... Diu que aviat n'haurà de demanar per a fer un campanar nou. Que serà la seva batalla fins que es mori de vell. Perquè "sé, diu, que si s'ha de fer amb els diners que em donarà la gent de la vila, aquest campanar no el veurà ningú mai més acabat". Jo me'l creurè o no me'l creurè al Notari, però dóna gust sentir-lo. És un home que té més fe que nosaltres sed. I diu, amb tota la serietat del món, que a més de la gent de l'Ordre de la Mercè, ell compta amb els Sants de la vila: Sant Martí, Sant Sebastià i Santa Margarida. No us hi podeu pas ficar amb aquests tres Sants davant del Notari. Diu que ens donen molts cops de mà encara que nosaltres no els hi complenem les bacinets...

- Puig, aquests tractes amb el Notari de abran fent-te anar a misa de set! Que deu ser la cosa que busca, que hi vagis tu i que hi anem tots nosaltres.

- Jo al Notari li porto la vinya i em llimito a contar-vos les coses que li sento a dir, o part perquè algunes no les acabo d'entendre prou bé. Ell ja sap els punts que calço, jo, i quan vam fer els tractes amb la vinya els vam fer molt clars. El que jo li portés la vinya no volia pas dir que havia de cobrar amb pare-nostres, m'enteneu? A mi em paga religiosament, com a religiós que és, diu, i llestos. Ara a mi m'agrada sentir-lo mentre el senti a la vinya. Jo a l'església encara no li he sentit mai... Però m'agrada sentir-lo encara que parli de coses de Sants. Diu que pels dies dels tres del poble s'hauria de fer festa...

- Amb això voto per Mossèn Joan. Ara, nosaltres, la festa a la taverna!

- A la rectoria hi han problemes.

- No, si a darrera hora hi vindrem a fer sermons ací.

- Deixeu dir, homes!

- Ja sabeu que la de casa hi va a l'església com moltes dels que no hi anem. Doncs diu que no és la primera vegada que passant pel costat de Marieta, que no se'n mou mai de l'església, ha sentit que deia al final de demanar les coses de sempre: "I que torni Ventura!". La de casa es va acostar a la noia i de baix en baix li va dir:

- No tant fort, Marieta, que tothom ho senti!

I la noia, sabeu què va contestar?

- Què?

- Si ho senten els de dalt també ho poden sentir els de baix, que demano que torni Ventura.

Era veritat que Marieta acabava les oracions fossin les que fossin demanant la tornada de Ventura, i que ho deia en veu alta, i que el Notari era dels que la sentia. El Notari era com era i aquell "torna Ventura" repetit se li ficà tant al pensament, que un dia de rosari l'acabà dient: "I que torni Ventura!". "I que torni Ventura" va contestar la general en pes.

A la taverna es comentà molt aquest acabament de rosari. Es comentà tant que un dissabte de gran concurrència algú parlant de la vinguada a menys del Bard, trobà aquesta contesta:

- Fins Mossen Joan dient rosaris en parla de la tornada dels fills del Bard. I si nosaltres, que ja se sap som gent de paraulasses, descreguts, ordinaris, vaja, però si nosaltres ho i essent to això i potser més i tot, fessim quelcom pel Bard?

¿ Què?

- En Puig, que a la vinya té converses amb el Notari, diu que el Notari és amic amb gent la qual, pagant, allibera presoners que han

caigut en mans dels morcs o dels turcs. Per què, si el Notari ha dit que per això no ens en vol demanar de diners, segons ens ha contat en Puig, no fem un cop i n'hi portem... No ho sé, pocs o molts, els que puguem!

Hi ha com un minut de silenci. Allò és nou. Finalment ara al poble només hi havia un demanador de diners: El Notari. Ara ja en demana algú més. Algú tus. Un de més enllà s'afanya a demanar beguda per si s'ha de pagar de debó i no hi és a temps.

- Podrem donar molt poc nosaltres...- se sent a la fi.
- Per poc que donguem farem quedar malament al Notari.
- Mira que per a fer quedar malament al Notari s'hagi de pagar!
- Podem ajudar a fer venir els fills del Bard...

Una gorra de mariner, negra, enlluentida i suada, és posada damunt una taula. S'hi posen monedes. Una fortuna, fent comparacions. Aquella gent era gent de taverna, però era controlada a casa almenys econòmicament es veu, perquè:

- Sí, mira, jo diré que he jugat i he perdut.
- Doncs a mi avui m'ha tocat convidar.
- Fa quatre dies que tinc aquesta butxaca foradada!
- Ens han pagat tot el peix a preu de surell...
- Són uns cagats! Jo diré que he donat tot el que tenia perquè tornessin els fills del Bard. Segur que no em creurà, però jo ho diré.

Surt una petita comissió de la taverna. Es planta davant la rectoria. Truca. Surt Francisca a obrir.

- Mossèn Joan?
- Sí, què li volen?
- Hi és o no hi és?
- Sí...
- Doncs, que surti.

Corredissa de Francisca rectoria endins. Davant la cara d'espantada que fa, el Notari diu:

- Francisca, dona, que ací encara mai s'ha fet res a cap capellà! Que passin.

- No volen passar. Diuen que surtis tu. Jo...no ho sé, tinc por...

- Doncs ja surto. Per, jo, de què, ni de qui!

- No us quedeu al carrer. La rectoria autèntica comença a n'aquella porta on hi han els papers. Segur que hi han les fes de baptisme de tots plegats, i les actes de matrimoni de més de dos.

I aquesta entrada és neutral. Passeu. Seieu. En aquesta rectoria no ens hem menjat mai a ningú. Paraula.

La comissió es mira ella amb ella. Mossen Joan es veu valent, ara, pensa la comissió. Quan sàpiga el motiu de la nostra visita quedarà amb la cua entre cames... I la comissió entra. I s'asseu voltant una taula.

- Vosaltres direu, amics.

- Amics?

- Preferiu coneguts? Doncs vosaltres direu, coneguts.

- Mossen Joan -fa el conegut veí Avellí- nosaltres serem uns emparentats amb algun dimoni, uns menja-capellans i unes ovelles perdudes, encara que en el nostre cas seria millor dir uns marrans perduts, però per aquells dels seus que compren captius, la taverna ha fet això per ajudar a que tornin els fills del Bard. Es tot el que hem pogut recollir un dissabte de ple...Som pobres, Mossen Joan encara que anem a la taverna...

I el veí Avellí deixà damunt la taula la gorra de mariner.

- Però...espereu-vos...la gorra!

- Es l'aportació de l'amo. No tenia diners i hi ha posat la gorra.

Aquell dia al poble en passaren de mal explicar. El Notari es ficà als departaments oficials de la rectoria fregant-se els ulls, i diposità la gorra damunt un reclinatori, com si fos un tresor.

-- La taverna, la taverna dona aquests diners per ajudar a que tornin els fills de Joan Fornells. I no cap dels que han vingut va a missa...-diu Mossen Joan agenollat davant la famosa gorra negra de mariner.

De cop, es desenterneix i surt com un llampec. No, ell no hi va entrar a la taverna. Esperà que en sortís un parroquià i li pregà que fes sortir al taverner.

- Mossen Joan, ja pot entrar!

- No busquis brega, Tomàs...! Té - li diu donant-li uns diners -. Que beguin tots. I si vols dius que paga la casa que mai ho deu haver fet!

Tomàs sabia que si deia que pagava la casa no el creuria ningú. I li faltà temps per a dir que la rectoria pagava una ronda...

Naus de Zaid Thabit porten draps de casa de senyora a Barcelona. Una d'elles duu, segons Thabit, el millor carregament de la seva història: Rosalia. El poderós Argelí voldria que la travessia durés sempre més. Ell ja sabia que Alà, encara que pogués originar temporals, en segons quines coses que se li demanaven feia veure que no les sentia. I malgrat això Thabit ho havia demanat més d'una vegada que aquella travessia durés sempre més. I es veu que Alà devia tenir altres coses a fer perquè la travessia durà els dies que durava sempre. Rosalia estava al punt per enamorar a qui se la mirés, i Thabit ja feia dies que pensava que per aquella noia estava disposat a fer-ho tot. Fins li havia passat pel pensament, encara

que no hagués de ser més que un cop, de fer-se pirata i quedar-se Rosalia.. No, a Alger no n'hi havien de noies com Rosalia, i això que a la ciutat hi figuraven dos harems d'anomenada: el de Cairedí Barbarossa, i el de Zaid Thabit. Moltes noies ho tenien a gran honor, elles i familiars, que hom les escollís per a formar part dels dos serralls, i s'havia sentit més d'un cop a determinats pares declarar:

- Uí, la noia de casa té la vida assegurada. Ja fa tres mesos que treballa amb les noies de Zaid Thabit.
- Home, la de casa potser no ha tingut tanta sort, però la tinc a la secretaria de Cairedí...Potser a casa de Thabit paguen més bé però com que Cairedí, és un dir entre nos, ja ha pensat en la jubilació, doncs les noies fan molts dies de festa, saps...A més a més, quan sortin de l'harem seguiran cobrant. El primer en establir aquest servei ha estat Cairedí. Per a tapar potser abusos que sol fer en el seu especial ofici...

Un barca lleugera deixa Rosalia i Ventura a la platja de la Guarda. Era un dia d'aquells que Joan Fornells es passava hores i hores mirant la mar.

Aviat ho sap tothom. El tocador de corn de torn executa una veritable simfonia. El poble ja sap que allò no té res a veure amb entrada de pirates, que es tracta de quelcom extraordinari, i es baixa a la platja en tòtum. Al poble, darrera les muralles només hi han quedat el botiguer Madrenes que mai ningú l'ha vist fora de la botiga, el coix Canela que ha promès guardar la taverna de Tomàs, i la dona del menescal Fina que ha tingut l'acudit d'anar de part en aquells moments.

Hi ha pressentiments i tothom vol ser el primer d'arribar-hi. La rectoria s'emporta el primer premi. Mossen Joan és el primer de veure una sardana en mig la platja formada per la totalitat de la companyia del Bard amb el turbà verd de Thabit. I,
- Sant Sebastià! - diu la rectoria.

- I Alà, què?! - respon Thabit

En aquell mateix moment, molta milla mar enllà, l'aparador d'ossos de Mestre Jaume deia:

- Sant diner!

- Una mica tota - digué la taverna dels talons de Mossen Joan.

La tornada dels dos captius porta abraçades. S'abraça tothom. Marieta no té aturador ni prous braços per abraçar a Ventura.

La tornada enceta problemes. I precisament aquell abraç il·limitat de Marieta.

- Marieta! Que Rosalia també ha arribat! - frena el Notari.

La tornada porta armisticis.

- Han tornat! Han tornat! - va repetint Joan Fornells -. Els de vostè, els de Thabit i els de qui sigui, però han tornat, Mossen Joan!

I el Bard i el primer puntal de la rectoria s'abracen com si fes anys que no s'haguessin vist.

A Rosalia l'abraça tot el poble. La noia era de tan bon abraçar que hi hagué abracador que repetí. Només un no gosava fer-ho: Andreu, el baster, el qual calladament feia temps que volia fer per la noia totes les coses que també volia fer el mateix Thabit. Ell tenia dues coses al món: l'ofici i Rosalia. Arribar a ser el millor baster del món perquè Rosalia pogués dir que s'hi havia casat.

- Andreu, tu també, home! - diu Rosalia al veure l'home aturat

i no gosant voltar per uns segons aquella humanitat sensacional. Però era ella, ella mateixa que el convidava. Andreu no hagués deixat de complir aquella convidada encara que li hagués anat perdre l'ofici de baster que era la cosa que estimava més del món. Fou, després del de Marieta a Ventura, el millor abraç del dia el d'Andreu a Rosalia. I aquesta el va acusar. Va veure que era distint dels altres aquell abraç. I hi va veure a l'Andreu diferent dels altres. I recordà sí, que alguna vegada passant per davant de cal baster aquest se la mirava com si hagués sortit el sol...I la filla del Bard i el baster del poble s'abraçaren ja altres vegades. Fins que acabaren abraçant-se sempre més. Rosalia omplenà de cants el barri seriós de dins la vila, i Andreu, de debó, s'anà convertint, dia a dia amb el millor baster del món.

Sí, portà problemes la tornada de Rosalia i Ventura. Thabit se'n va al cap d'uns dies amb més Rosalia a dins que mai. El Notari té de nou Ventura a missa de set. Ell ja n'estava content de la tornada de Ventura, però n'estava amb reserves. Encara que el noi hagués guanyat punts amb la seva gesta a la Platja del Cap Roig, el Notari creia que no n'hi havia prou amb allò per a emportar-se Marieta de la casa rectoral. I deixava passar temps pensant que aquest al final aniria a favor seu. D'altra part també el deixava passar Marieta el temps perquè la rectoria veiés que malgrat restriccions de sortides Ventura seguia presidint-li dia i nit cor, pensament, mirades, oracions i passeres. I ja es defensava sense mirar a terra quan el Notari li raonava que si bé el deute envers Ventura era molt per haver-le tret de les mans d'uns pirates, no era pas obligació pagar aquell deute amb un matrimoni. Els homes de l'Ordre de la Mercè, argumentava Mossen Joan, n'alliberen molt sovint de dones, i segueixen molters...

- Es que jo, Mossen Joan, a Ventura ja me l'estimava molt abans

de la batalla de la platja de Cap Roig.

- Mira, si Francisca hagués fet la seva obligació, ni tu t'haguéssis enaiguat de Ventura ni haguéssis anat a la platja de Cap Roig cap vegada ni, al no haver-hi anat, Ventura t'hagués hagut de treure de mans d'uns pirates.

- Mossen Joan, si la tia Francisca ha fet quelcom ben fet en la seva vida ha estat això que tu li retreus.

- Marieta, tant tu com ella, perquè som de família, us oblideu de qui sóc jo. I de que no és la mateixa cosa desobeir a un sabater que a un home que la seva missió és salvar ànimes i fer present la condemnaió als que segueixen camins contraris a la salvació.

- Mossen Joan, jo sense Ventura, seré una ànima perduda. I en quan a la tia Francisca, cada vegada que tu en demanis la condemnaió jo en demanaré cent vegades la salvació...

Només el Bard estava content sense trampa. I ja tornava a ser el Bard de sempre. Li tornà l'alegria de viure, i era posseïdor de nou, d'aquella gram veu que quan actuava muralles endins feia tremolar tots els vidres del poble. I ja té una cançó nova per la tornada de Rosalia i Ventura:

Puix Llafranc fou l'arribada,
sempre més t'he de cantar
platja dolça, enamorada
de la mar, i de l'onada
que de lluny et ve a trobar.
Sempre meá tindràs el toc
del sorral de l'alegria
que em tornava si fos poc
a Ventura i Rosalia
un matí de vent xaloc.

L'aigua que ve dels enllàs
 és blaveta de color.
 El mar blau, l'onada no.
 Quan manyaga o no desfà's
 a la sorra que grogueja,
 aquesta aigua que et festeja
 de què és feta, d'on és treta?
 Es fa d'aire amb llum d'albada,
 o de gotes de rosada,
 o qui ho sap ~~per~~ de què és feta?
 Tu que fas de festa gesta
 per trobar ponent encès
 o pel caire d'una aresta,
 vols festa més festa festa
 que mirar llafranc com és?
 Sorra neta i aigua clara.
 En les nits de lluna plena
 s'ha vist més d'una sirena
 que s'hi renta bé la cara.
 Dalt la penya hi ha l'ermita,
 mig ermita mig hostal.
 Tota nau és molt petita
 contemplada d'allà dalt.
 Al rempent l'ona no salta.
 Es la nit i tot dormia
 dorm que dorm fins que sortia
 un sol gros vermell de galta
 que donava amb llum bon dia.
 I tot brilla i tot remou's
 i amb la llum que fa camí

veus Llafranc amb colors nous
 estrenats cada matí.
 A Llafranc farem l'anada
 i cent gràcies cantarem.
 I per més que hi fem estada,
 quan som fora l'enyorem
 i més fort cada vegada!

Un dels problemes grossos que portà la tornada de Rosalia i Ventura ja el mig coneixem, fou el que es plantejà Zaid Thabit. Que se n'havia anat drogat del tot per Rosalia ho provà que al cap d'uns mesos del seu retorn a Alger, just quan feia poc que uns pirates turcs bombardejaren Palamós perquè Palamós s'hi havia tornat, l'assaltaren i no deixaren gall ni gallina, Thabit es presentà a la Platja Gran. El Bard li contà la trista passada que els turcs feren i dels palamosins que cremaren vius. Del possible hi anaren dues-centes persones, però quan arribaren a Palamós només tingueren temps d'escoltar les misèries que contaven els pocs palamosins que els turcs, que sempre han tingut fama, pirates o no, de fer les guerres bé, deixaren vius.

- Els turcs són molt turcs, Joan Fornells. Si haguéssin estat homes de Barbarossa qui sap, potser amb diners s'haurien posat a la raó. Ara els turcs... Si no es fa un va-i-tot un dia tenim turcs a la mar per temps... Joan Fornells, hem de parlar.

- Sempre serà un plaer parlar amb tu. I més ara que veig que has fet uns grans progressos parlant.

- Tot aquest temps he tingut mestre Jaume a casa ensenyant-me a parlar la vostra llengua. Joan Fornells vinc a parlar de Rosalia.

- Parlem-ne, Thabit. Però avui ella no hi és. Es al poble, avui. Es dimecres i és el dia que ella hi puja a veure Marieta i a festejar.

- A festejar? I això què és? Mestre Jaume no me'n va parlar mai de festejar!
- Home, és natural. L'home degué pensar, molt ben pensat, que no eren coses ni de tu ni d'ell.
- Bé, però quina cosa és festejar? Que no la pugui fer Mestre Jaume, hi passo, però jo, Zaid Thabit...
- Mira, Thabit, festejar és com t'ho diré jo, fer manetes...
- Fer manetes? Joan, parlem seriosament, home!
- Veuràs, vosaltres a l'hora de pensar en casar-vos, què feu?
- Mira, normalment es fan els tractes amb la dona o dones darrera una cortina, llavors et presenten la dona velada, i no la veus sense vel, i sense res, és clar, fins el mateix dia del casori.
- Així no saps què hi ha darrera del vel?
- No.
- Així no podeu saber què és festejar. Festejar és rondar una noia, fer mans i mànegues perquè t'escolti. I mirar sempre que aquesta noia sigui la més maca. Hi ha el festejador convençut, arriscat, decidit, i el festejador passiu, aturat, a veure venir. Aquest generalment s'han de quedar amb la que no volen els altres. El festejador nat sempre escolleix la noia més bonica, i no para fins que pot arribar a agafar la noia pel braç i dir-li coses a l'orella. No has vist mai els coloms com festegen? S'estarrufen cosa de no dir perquè la coloma que solfegen els vegi més grans del que realment són. El festejador nat també s'estarrufa a la seva manera perquè la noia en faci cas. L'estarrufada humana en aquests casos solen ser llogades de cavalls si no se'n tenen de pròpis, rams de flors, serenates... El festejador nat veu totseguit de quin mal es dol la possible festejada, i sap si ha d'actuar per a obtenir victòries, amb joies, llamí, promeses o llàgrimes. O en acostumar la noia amb la seva presència veient-la cada dia. N'hi ha

que amb aquesta tècnica han obtingut notables resultats, ja que més d'una noia ha acabat dient:

- M'hi he acostumat tant que ja no podria passar sense, ara.
I una bona manera de festejar, almenys aquí, és prometre-^{les} ~~les~~ coses a les noies, no perdre's per prometre... Amor etern, bones anades a plaça, viatjar... Hi ha moltes maneres de fer dir "sí" a les noies, festejant. Tot el festeig va encaminat en això: en fer dir que sí a les noies. O de grat, o per cansament o per força. El festejador d'ací és tan ventat d'ell mateix que persegueix el "sí" com si les noies no tinguessin altre feina a fer. També hi ha festejadors normals que miren de festejar sense complicacions però tots, les vetlles dels "sis" respiren fort moltes vegades. O sigui, festejar, a casa nostra, fins que vinguin noves normes, és el próleg, el preludi, el portal dels casoris. Ho entens, Thabit?

- Així, jo, ja no puc festejar.

- No.

- Ni amb Rosalia?

- Rosalia, amic, ha donat el cor.

- Tot?

- Sí. L'ha donat a l'Andreu, el baster del poble. Serà el seu home. Festegen.

- Però sí jo, jo, ho demano ben demanat a Rosalia...

- Rosalia és donada, Thabit. Dies passats va baixar el pare d'Andreu i em va dir: Joan, el noi de casa no dorm pensant amb Rosalia...

- Tampoc dormo jo, Joan Fornells.

- Però tu...

- A mi Alà em permet de tenir les dones que vulgui.

- Ja és una bona cosa, ja, però Alà aquí, amb això, oficialment

té pocs partidaris. Ací, per ara, un home una dona.

- Però on aneu amb una dona sola?

- Uí, Thabit, n'hi ha que amb una de sola en tenen massa! No tot són Rosalies al món.

- Però veiam, Joan, aquest festejador de Rosalia què has dit que feia.

- Es baster.

- Quants vaixells té?

- No cap.

- Quantes cases?

- La que hi viu.

- Servents?

- No en té.

- Diners?

- Cada dia hi ha taula parada a cal baster.

- Joan, tant tu com Rosalia heu triat malament.

- Thabit si el baster ha caigut bé a la noia...

- Si el baster és com ha d'ésser dirà a la noia que es retira.

- Tinc entès que ací els basters són tossuts.

- I si no val per les bones i me l'emporto, Joan Fornells?

- Faries de Barbarossa?

- Es que per aquesta noia teva faria de tot jo, Joan.

- A veure, Thabit, parlem-ne... Som de dos móns distints. Tu pots tenir les dones que vols i de tant en tant et deixen renovar les existències. I com que tens diners pots tenir sempre la casa plena de dones, i quantes més en tens més respectat ets entre els teus. Ací, amb això, no us arribem enlloc. I la majoria en voldria més d'una de dona! Però una cosa és Alà i l'altra la Santíssima Trinitat. No ens podem pas passar, Thabit, per qüestió de faldilles!

- Doncs jo per Rosalia estic disposat a pasar-me. A deixar palau, dones, servents, negocis...
- Això t'honora Thabit, i m'honora a mi i a Rosalia, però i si demà en veiéssis una de millor que Rosalia i per ella ho tornessis a deixar tot seria un mal parar.
- Doncs ja em diràs la solució quina és, Joan Fornells...
- Veuràs a casa vostra existeix l'amor o no existeix?
- Parlem-ne d'això. L'amor, per a vosaltres de la dona única, què és?
- El toc sagrat que fa que, entre mil, una dona i un home s'ho trobin tot bé mutuament i es decideixin a passar la vida junts amb bé o en mal, en pobresa o en riquesa, amb salut o malalts, fins que la mort els separi. Si no hi hagués l'amor pel mig el tracte entre homes i dones seria una guerra extesa. Podria passar que sis homes volguéssin la mateixa dona, o que un home volgués a sis dones diferents...
- Veuu, això amb amor o sense, amb el vostre amor s'enten, allà ho tenim arreglat sense complicacions. L'home es queda les sis dones i tothom content.
- Però a totes sis dieu les mateixes coses?
- No. Sempre hi ha una preferida o ho ha de semblar perquè les altres facin mèrits per a convertir-s'hi. D'aquesta manera sempre es porta que dona gust. I no es van errar els que a casa nostra ens permeteren estar ben proveïts de dones. Vosaltres podeu triar les veieu pel carrer, sabeu quina veu tenen i més o menys les mides que fan...I si com dius ho i veient-les destapades hi ha casoris que no s'acaben mai, calcula el que costaria endevinar-los amb dones tapades. Perxò ens en deixen tenir forces perquè n'endevinem alguna...
- Thabit...Thabit...A les dones que tens, aquestes has dit que

les estimaries sempre?

- Jo? A cap. Jo sé el meu paper, elles saben el seu.

- Ací una dona sempre espera aquesta declaració. I quan l'ha sentida i ella ha contestat "Jo també", ja no hi ha res a fer. I, llevat de casos especials que se'n fan llibres, quan una dona i un home s'han lligat amb aquest "Jo també", ja no hi ha deslligament possible. I quan una dona nostra s'ha lligat, amb amor, a un home, ja no pot ser d'un altre home que tingui dona si és d'ací, o que en tingui moltes si és d'on ets tu, ho entens Thabit?

- Ni pagant?

- Ni pagant.

- Ni pagant molt?

- No és qüestió de diners això, Thabit...

- Així jo, si per a tenir Rosalia dono una fortuna a n'ella, una a tu i una al baster...

- No, amic, no es tracta de diners. Els diners...

- I si jo els llenço tots a l'aigua, els diners?

- L'amor, Thabit, no és una cosa material, no és qüestió d'interessos.

- Es que jo no l'acabo d'entendre aquest amor vostre. Es un amor condicionat, amb fronteres, restriccions, afegits, mimes...Dieu que una pastora pot ser per un rei...

- Sempre que el rei vulgui, veuràs. La pastora es pot enamorar d'un rei, sí, però si el rei no n'està d'enamorat...L'amor vol acord, pacte, consens...Quan això existeix per part d'una parella, l'amor no fa cas de l'estat social dels dos enamorats. En aquest cas l'amor és per damunt de tot.

- Veuràs, Joan, jo no em puc donar tan aviat. Hi ha falles en aquest amor vostre. Per què Rosalia no es pot enamorar de mi?

- Et descuides del baster.

- El baster, el baster...pot agafar el mal de la son, el baster!
 - Però és que el baster és l'enamorat de Rosalia! Si Rosalia porta amor al baster i es presenta un altre home, l'amor pel baster li privarà de portar amor al segon home sigui qui sigui. I després l'amor que Rosalia duu al baster no li permet de portar-te'n a tu que tens la casa plena de dones. Per a ella tu ja l'has donat a n'questes dones l'amor. L'amor quan és de debó no es pot partir. Ací l'amor entre home i dona és total, indivisible i indiscutible. L'amor és la mena de devoció, d'adoració, de sentiment que un general porta a les batalles, un tenor a la clau de sol, un banquer als diners, un poeta a la poesia, un astrònom a les taques del sol...

- Sí, i un cuiner als sofregits o les arrecades a l'orella! Tot això són romanços. Aquest amor vostre és restringit, retallat i literari que és el seu pecat més gros. Si Rosalia fos a Alger, el temps que faria qué seria a casa. En moltes coses potser ens avantatgem, però en qüestió de les relacions home-dones, no dic home-dona sinó home-dones, són a les beceroles. Penseu que La Meca és més moderna que Roma, i La Meca va veure clar com s'havia de resoldre el tracte entre gent de sexe distint. I fou una solució senzilla, diàfana, natural. Només es tracta de veure com resolen aquest, per a vosaltres problema, altres elements contemporanis dels humans. Salvant totes les distàncies, però valorant-ne l'exemple, quantes gallines no té un gall a la seva disposició? I del regne dels galliners, ves Joan Fornells, a altres regnes: cavalls, bous, moltons i etcétera, etcétera. Pertot les femelles a disposició del mascle són múltiples, joves i sotmeses. Només entre els que no són partidaris de la Meca es trenca aquesta gran llei natural.

- Ací, Thabit, hem dictat lleis a tot el món conegut. I enmig de les nostres lleis hi ha la que prohibeix la poligàmia. Es penat a casa nostra que un home faci anar més d'una dona.
- Doncs mira que jo he sentit molta gent vostra declarar que estaria encantada de la vida si pogués, sense contradir les lleis, tenir diverses dones a casa a la seva disposició per quan les tingués de menester. A qui faria mal això?
- Potser temps a venir els criteris dels legisladors variaran en qüestió del nombre de dones a usufructuar a casa, però per ara, ens devem a unes lleis, a unes tradicions, a uns drets. Ací som en moltes coses, diferents, i ens n'omplenem la boca d'això. Ací normalment si algú muda de dona ja no torna més amb la primera...
- Aquesta, aquesta és la gran fallavostre. El nostre sistema ens permet mudar de dona com de calces, i no per a estrenar-ne unes llençem les que portàvem. Les tornem a fer servir al cap d'un temps Igual fem amb les dones.
- Ací Thabit hi ha coses inamobibles per ara: rics i pobres, convents i casernes, malalts i farmacèutics, trabucaires, autonomistes, pagadors de contribucions i festejadors. Seria mol mal vist que una noia festegés a més d'un pretendent. Amb això, quan s'ha dit que sí s'ha dit que sí.
- En aquestes decisions hi influeix el que jo sigui d'Alà i Rosalia no?
- No, Thabit, hi ha el festeig, no hi penses tu amb el festeig!
- I si jo deixo a Alger totes les dones que hi tinc, i tota la descendència?
- Rosalia estaria molt trista si t'hagués sentit dir això.
- Però en parlo primer amb tu. Ningú en sabria res ací si jo deixo dones i mainada a Alger i m'estableixo ací. A casa es podrien pensar que he trobat pirates en alta mar... Començaria una vida no-

va, em diria un nom dels vostres...Joan, Pere, Pasqual, creuria les coses que creu Rosalia, de senyor de Biskra passaria a esclau de la teva noia gran, Joan Fornells! Déixam-ho dir a Rosalia tot això.

- Rosalia en aquests moments escolta les coses que li diu a l'orella el baster.

- Que es foti, el baster!

- Es que no té dret a estar enamorat un baster?

- També en tinc jo. I a casa, entre jo i un baster, per bon baster que fos, guanyaria jo.

- Thabit, és que Rosalia està pel baster! Home de Déu, que no ho entens això? Es que jo la vaig prometre al pare del baster. Es que ací les coses es fan així, i quan no s'hi facin malament rai. Si Rosalia m'hagués dit que el baster ni fu ni fa, doncs ja hagués dit al pare del baster que tornés un altre dia que n'aurien parlat...

- Que no potser, vaja...

- Hi ha coses que no poden ser, Thabit. Però pensa que Rosalia et vol, t'estima, però t'estima d'una manera distinta de com s'estimen als que es festeja...

- I si mai torno, me la deixaràs una mica Joan Fornells, a Rosalia...

- No hi tornem, Thabit, home!

- No, aquesta vegada vull dir per a veure-la, per a sentir-li el parlar...

- Sí, home, i tornarem a reunir la companyia i et farem una funció per a tu tot sol...

-- No, no ho entengué prou bé Thabit que Rosalia no podia ser per a ell, o no ho volgué entendre. Perdé la gana, l'esperit co-

mercial, i l'entusiasme i dinamisme amb els quals feia totes les seves coses i que el portaren a esdevenir el primer calaix d'Alger. Intentà esborrar el record de Rosalia fent obres i engrandint el seu harem. Fou debades. Adquirí gran nombre de dones als mercats de la ciutat. Cap es podia comparar amb la filla del Bard. I Thabit agafà el pitjor mal que llavors es podia agafar: el mal de la tristor. Les noies de l'harem ja ni intentaven fer-li moxaines que el deixaven igual. L'home no mudava el posat de patir de l'estomac, mirant a terra amb el rostre inexpressiu, distant, distret. I era el que les noies deien:

- Filla, jo ja no sé què fer-li més. Sempre la mateixa cara... Es que et fa perdre les ganes de tot!

Devagades algun familiar o amic li gosava dir:

- Però per què aquest posat sempre. Què et falta, Thabit?

- Rosalia! - contestava ell.

I ho va respondre anys i anys.

També portà la noia al cap una bona temporada Cairedí Barbarossa. Quan entrava jubilat a Constantinopla vers l'any 44, el propi soldà del qual Cairedí n'havia estat embaixador l'anà a rebre, i al veure-li descarregar tantes dones,

- Carai, Cairedí, quin floret de mosses. Vols dir que anem bé?

- Hi falta la més bonica, senyor. Me se la van endur a Espanya. Si tingués uns anys menys, se'n recordarien!

- Potser ho arreglem, Cairedí... Podem fer alguna expedició de càstig en honor teu. Sempre va bé cremar uns quants renegats d'aquests que només tenen una dona i permeten que tantes s'hagin de passar la vida suspirant per manca d'home. Paraula del Gran Turc que en cremarem algun...

Mentres a Alger el pobre Zaid Thabit seguia no entenent que la gent de La Meca podia col·leccionar dones, i que la de Roma era excomunicada si passava d'una, i Cairedí s'anava a jubilar a Constantinopla, al poble del senyor de les Set Torres com algú en va arribar a dir, hi ha novetats. Rosalia s'ha convertit ja amb la bastera més maca del país. Quan els diumenges va, mudada a plaça, els ulls de tots els concurrents la segueixen.

- Que em doneu dues vegades enciam, Adrià...!

Es que els dos ulls d'Adrià, botiguer, eren dels que seguien el pas de la bastera maca.

A la rectoria també hi ha hagut novetat. Hi haurà, ben segur, inferns pel pare i per la mare ja que malgrat Mossen Joan seguir dient que no amb el casori de la neboda amb Ventura, la neboda ha seguit pensant que sí. Segons es pot sentir a la taverna que segueixen discutint-ho tot, les coses anaren així:

- Jo ho sé de bona tinta. Per a no discutir més amb el Notari que quan es posa tossut no s'hi pot discutir, la noia es va presentar a l'altre capellà, amb el capellà número dos i li va dir aprofitant una absència del Notari: "Mossen Tal, jo i Ventura ens volem casar. Si no hi ha casori legal n'hi pot haver d'il·legal... Què havia de fer el pobre capellà?

- A més que és cosa sabuda que aquest capellà que dius, que tampoc n'hi ha per a no dir-ne el nom...es pot dir el nom d'un capellà i no seguir segons quins consells dona...que Mossen Josep era partidari, encara que no ho digués, del festeig dels nois i, si era partidari del festeig havia de ser partidari del casori.

- I per això els casà...

Quan tornà el Notari l'infern en ple no es mogué de la rectoria durant hores i hores.

- Però Mossen Joan, què havia de fer jo? Deixar que la parella fes caure la cara de vergonya a la rectoria i a tot el poble? - protestava Mossen Josep quan el Notari reposava per a prendre alè després d'un picat parlant de disbarats.
- Vostè es va precipitar, Mossen Josep. Vostè es va precipitar. Enlloc de casar, vostè havia de fer sortir la diplomàcia i esperar la meua tornada.
- Ja ho vaig suggerir, i se'm contestà que si s'esperava que vostè tornés ja no s'hi seria a temps. Veurà, això és com tenir la pistola al pit, Mossen Joan!
- Però els va casar ben casats?
- Jo a l'església sempre faig les coses tan bé com sé...
- Algú podria alegar manca de testimonis, no ho sé, jo...Malviatge!
- Jo vaig preferir que en sobressin, Mossen Joan perquè ningú no es pensés que aquell casori era una cosa meua...Hi eren tots els testimonis.
- Qui vol dir tots?
- Aquí hi haurà crits, ja ho sé, però ells m'ho van demanar.
- Qui són, ells?
- Doncs en Puig, en Parés, en Frigola, en Matlleria...
- La plana major de la taverna! Com es devien riure de nosaltres.
- Mai els havia vistos tan seriosos. I a més de la plana major, hi havia la taverna en pes. Les senyores Plaja no pogueren seure al seu banc. S'hagueren d'estar dretes tota la funció...

I era veritat. Com era veritat que un dels assistents deia al sortir:

- Feia vint anys que ne m'hi havien vist...i potser en passaran vint més perquè m'hi tornin a veure!

El Notari passà uns dies que quan feia sermons feia por de sentir. La gent sortia de l'església tremolant.

- Noies - comentava la filla del metge - trobo que s'ha de cremar per masses coses!

A la rectoria, aquells dies Francisca més d'una vegada hagué de dir:

- Mossen Joan, que ja ho has dit a l'església això!

No, Marieta no s'emportà ni un clau del dot que alguna vegada havia dit Mossen Joan que tenia. Però què és un dot per una noia de divuit anys enamorada? Res.

Seguien les novetats. Ventura deixà la companyia del Bard i, amb Marieta es convertiren amb els primers ermitans de Sant Sebastià de la Guarda. Tenien quatre vessanes per a treballar, i amb Marieta al costat, Ventura es convertí amb el millor ermità conegut. El Bard i Estrella hi pugen sovint a l'ermita, i els diumenges de bon temps també hi puja la gent del poble. Començava una tradició que havia de durar segles. El Sant adobà algun naufragi, bolcs i malalties, i l'ermita fou dipositària de molta cera fins que sortiren els primers ex-vots. Al poble hi havia llavors molt poca gent, però es posà de moda anar-s'hi a casar a Sant Sebastià i s'hi anà. La taverna, però, no podia pas permetre que Sant Sebastià esdevingués un feu de la gent de la crosta, i hi organitzà aplecs per les coses més diverses: encetades de vi, l'anniversari de Miquel Servet, conspiracions, postes de llarg, avarades de llaguts nous, concursos culinaris... Com que al final la qüestió era pujar a Sant Sebastià, la rectoria hi pujava en parades de la taverna, i aquesta se n'hi anava en actes de la rectoria. Empataven.

- Joan -diu Estrella al Bard -, Marieta té la cara com la tenia jo quan Rosalía s'obria pas.

- Vols dir?

- Vull dir.

- Una neta...
- Serà una net. Marieta no posa el peu com jo...
- De debó?
- Mare de Déu! Com sí ho veiés.

Tingué raó Estrella. A l'ermita, al cap de poc, s'anava en camí de tenir un ermità nou. El número u de la rectoria no hi havia pujat més a l'ermita. Els dies de festa senyalada o d'actes de missal o d'epístola, feia la feina Mossen Josep. I si algú deia al Notari que per què no se'l veia per l'ermita, el Notari contestava que pujar un home sol noranta quilos a Sant Sebastià era demanar molt. I com que era veritat que el Notari era propietari d'aquells noranta quilos, doncs la gent ja no ho tornava a preguntar per què el Notari no pujava a l'ermita.

- Mossen Joan - li diu un dia Francisca -, Marieta...
- Ja m'ho pensava.
- Què és el que et pensaves?
- Que si es va casar, doncs que és normal que tu facis d'amagat bandoles i gorres amb puntes, Francisca!
- Marieta ha tingut un fill, Mossen Joan, un fill...
- No són coses de plorar aquestes, Francisca.
- No ploro pel fill que ha tingut Marieta, ploro al dir-t'ho a tu.

La maternitat de Marieta va minant aquella fortalesa que porta a dins el Notari. És el primer fill que té la única neboda que li resta. És clar que no l'ha tingut ell aquell fill, però d'ençà que coneix l'aconteixement que se sent dominat per uns sentiments mai no sentits, plens de tendresa. Ara mateix es troba com aquella nit que pagà una ronda a la taverna. I pensa i més pensa que la seva conducta envers Marieta no és potser la que deuria haver estat. Els sermons van perdent foc. En un d'ells al fer una comparació l'acaba: ...i us heu de sentir purs com el riure d'un nou nat". És la

primera vegada que s'ha sentit aplaudir a l'església. L'autora se'n va corrents persignant-se sense parar. Es Francisca, la majordona, que d'ençà d'aquell dia es presentà a l'església amb guants tant a l'hivern com a l'estiu.

El Notari passa, d'un estat d'enterniment, a un de penitència. Però no en surt convençut de la penitència. Havia de fer quelcom més que fer de penitent. Fins que ho veu clar: pujar a l'ermita... I hi pujà.

A la taverna, que ho saben tot, es comentava...

- Sí, abans d'ahir. Era nit closa quan sortí de la rectoria. Algu de la crosta que va malament, vaig pensar jo. No, no, Mossèn Joan embolicat amb una bufanda sortí per la porta de l'oliverar. Que per què el vaig seguir? No ho sé, un pressentiment... I sí, agafà el corriol que porta a ~~la~~ l'ermita. En arribant a dalt ha passat una bona estona mirant per una finestra. A dins se sentien rialles del menut i de gent que no n'era. No es decidí a entrar. S'embolicà de nou amb la bufanda ja que havia pujat a l'ermita com si li anessin al darrera... mai em pensava que aquell home tan gros hagués pujat tan depressa. Jo no el podia seguir i això que quan surto per conills tan corro jo com el gos i, pel dir de ls gent, com els conills... Em vaig apropar a la finestra. I sabeu perquè no entrà el Notari? A dins hi havia el Bard que tenia l'ermità nou a la falda, l'alçava enlaire i li feia jocs de barba a la cara...

I un dia que el Notari sabé que el Bard era fora del poble, es presentà sep-al-tard a l'ermita. I hi entrà. Marieta li mostra el fill per tota contesta al seu pianíssim: "Es pot passar?" Té por, primer, amb aquelles unassas de prendre'l, de fer-li mal, però acaba agafant-lo. I el noi, no sols no fa les rialles que feia amb el Bard, sinó que plora a tot plorar.

Marieta, com totes les mares, defensa el fill i, de pas, fa un petit retoc a l'oncle,

- Es clar, no t'havia vist mai....!

No fou aquella la darrera pujada del Notari a l'ermita. Fins llavors no s'havia basquejat massa l'home pels membres de la família. Sí, la família era la família, però si feia temps que no havia vist els que en formaven part, doncs el Notari no s'hi capficava massa. Sí, es va morir l'avi Tonet, "Tots ens hem de morir" havia declarat Mossen Joan. Que el germà Baldomer s'havia casat malament, "S'ha de tenir paciència en aquest món, Baldomer" li havia dit quan el germà se li presentà dient-li que la seva dona n'era també d'altres. Amb això havia tingut raó perquè si el pobre Baldomer a més a més de tenir aquella dona que no tenia res seu s'ho hagués agafat malament, hagués tingut un mal passar de vida no hi ha pas cap dubte. I, amb paciència, mira, les coses són de més bon passar... Cap aconteixement familiar li havia fet perdre mai cap hora de dormir, ara, d'ençà que el petit ermità havia vingut al món a Mossen Joan li semblà que d'ençà que hi venien criatures cap hi havia vingut com aquell diminut nebot seu. Sovint trobava gent pujant a Sant Sebastià.

- I doncs, Mossen Joan sembla que caminen!- se li deia.

- Sí, no hi ha res com el caminar per a conservar la salut!

- Però per què aquest noi plora quan em veu a mi i riu quan l'agafa aquest ganàs del Bard... Què l'hi dona?

- Li canta cançons i es deixa estirar la barba. - li respon Marieta la qual de fa dies veu la transformació de son oncle.

El barber troba el Notari pel carrer.

--Que hem renyit, Mossen Joan?

- No, no, quelcom en deu haver renegut el sang i no se què m'ha

sortit a la cara. Perxò em deixo uns dies la barba, sabeu?

- Si és qüestió del sang, samarugues Mossen Joan, samarugues. I herbes. Vagi a cal herbolari, hi vagi en nom meu, i li digui que li dongui una grapat de l'herba de la feridura, i la senyora Francisca que n'hi prepari dues tomes al dia. Una en dejú i l'altra abans d'anar-se'n a dormir. Amb tres dies guarrit, Mossen Joan. Sap Es Verinós...

- En Salvi de l'Horta, home...Enlloc havia trobat aquesta mania que teniu ací de posar motius a la gent. Sí, què li va passar a n'Es Verinós...Veieu, hasta a mi em feu errar!

- Doncs a n'Es Verinós li va sortir un vesper al clatell, que allò era un vesper! El metge el va tenir entretingut una pila de dies i el vesper anant a més. Ja no tenia clatell el pobre Verinós. Fins que jo li vaig recomanar tomes de l'herba de la feridura i, just als tres dies, el clatell d'Es Verinós es podia presentar pertot, i com si vesper no hagués tingut.

- Doncs si així no passa, haurem de prendre-la aquesta herba.

- No se n'empenedirà, Mossen Joan, ja ho veurà...

A la taverna, és clar, la conversa del dia és la deixada de barba del Notari.

- Tampoc és res de l'altre món que aquest home es deixi la barba. Deixeu-lo tranquil, homes, i si es vol deixar la barba que se la deixi. Al cap i a la fi hi ha molts Sants que en porten de barba, i com que són dels seus, doncs l'home es deixa la barba per assemblear-se'ls-hi.

- Es que ara no en porta ningú de barba, al poble. L'últim que que se la va deixar va ser l'Avi Triquetes que hi va guanyar una aposta.

- Una aposta?

- Sí, es van jugar un berenar amb En Quim de Cal Carròs a veure qui portaria la barba més dies. I ja coneixieu, els grans, a la Toneta de Cal Carròs. Quan ja la barba d'En Quim feia el seu goig a la Toneta no n'hi feu, i després d'esvalotar al seu home cop i recp, un dia li va dir:

- Mira Quim, o la barba o jo. Tria!

L'Avi Triquetes per a demostrar que a casa seva qui manava era ell i que si li passava pel cap de deixar-se barba se la podia deixar, doncs se la deixà després de molts mesos d'haver cobrat l'aposta.

- Doncs a mi em balla pel cap que si el Notari es deixa la barba és perquè el Bard en porta. I jo ja sé el què em dic, que he vist el Notari a l'ermita mirant per una finestra, i a dins hi havia el Vaillet de la Marieta jugant amb la barba del Bard...Ja ho veureu.

- I si fos així, què? Què n'hem de fer nosaltres si el Notari es deixa la barba o no se la deixa. Són xafarders, punyeta!

- Si què vols fer quan no hi ha partida per a matar l'estona? Mirar les teranyines del sostre?

- No en tinguéssis més tu a casa teva, de teranyines!

- Uí, Tomàs, les de casa serveixen...Sí, per quan als menuts els hi surt sang del nas.

- Es millor julivert picat.

- A casa les teranyines les tenim més a mà que el julivert.

- Una clau grossa al clatell també va bé.

- No hi ha res com una bona clatellada, doncs. Un cop de "mort de conill", i sang estroncada...

- Pst...pst...El Notari!

- Que ve a la taverna?!

- No, ell i barba...segur que se'n va a l'ermita...

Som a l'ermita. I al mes de juny. Mirar, d'allà dalt, és anar-se deixant guanyar per un sentiment especial que encomana la contemplació del món que volta l'ermita del qual n'és altar major. Aquest sentiment especial es tradueix en segons qui per a posar els ulls en blanc i, en altres, per agafar d'una revolada una pedra i mirar de fer-la arribar a la mar la qual, allargassada a baix, ronca o canta i es riu dels homes -també es deu riure de les dones- i de les pedres que li tiren. Avui el dia ha estat clar i tot un món s'ha deixat veure de dalt l'ermita: el de més prop amb el poble de les Set Torres, bastit damunt un pla una mica decantat envers la mar, voltat de masos escampats. Quan mig-dia ha estat a tocar un fum blanc puja cel amunt recte, com tirat a fil, de moltes xemeneies a cop. Una parella de bous s'atura a la fita d'un camp. Encara que per anar d'un cap de camp a l'altre sembla que s'hi pensin els bous, també han de dinar. Al poble dina tothom, homes i bèsties. Bé o malament, però dina tothom. L'ermita és voltada de pinedes. Hi ha pins que sembla que no hi hagin estat a temps i s'han fet grans a la roca viva, això sí, recargolats i amb cara de patir, però mantinguent ençà llurs barrets de verd de cara al cel. El Notari deia que allò era un dels miracles callats que feia cada dia Sant Sebastià, malgrat que la gent no ho volgués creure. La gent, seguia dient el Notari, només creu en miracles espectaculars: caminar damunt les aigües, resuscitar morts, convertir l'aigua en vi ... (quan parlava d'aquest darrer miracle i es mirava el taverner Tomàs, aquest es veia obligat a declarar: 2 Ja n'hi poso jo d'aigua al vi, però no tanta com la gent es pensa") i li passen per alt miracles no per menys espatarrants amb menys graus de miraculositat: una flor, l'aigua, viure, llegir, la vinya, el pa... Més enllà hi han les muntanyes totes pintades de verd i, al fons de tot, més alta

que totes, la serra inflada del Canigó. Segons quin pare pujava a l'ermita, quan ensenyava les terres i mars que d'allà es contemplen al seu fill:

- Veus aquella serra del fons? On mires, babau! La de més enllà, sí, aquella...Doncs avui encara és de casa...

- Fa dies que Mossen Joan no ha pujat.

- Potser és fora...Remena molts papers ton oncle.

No aclareix Francisca la qual pujant a l'ermita i poguent tenir el petit Joan al damunt s'hi troba com al paradís segons ella. I hi ha agafat tanta afecció a pujar a fer ball-manetes amb el petit ermità que les seves funcions de majordona se n'han ressentit. Mossen Josep era un dels capellans de més bon portar de molta cleràcia, però un dia no es va poder estar de dir:

- Francisca, ja me'l menjaré aquest estofat però ens farà mal a tots...

- Mossen Josep és que jo havent-me de cuidar d'aquell menut, de vegades no tinc el cap on l'haig de tenir.

- Si és així menjarem els estofats com siguin, Francisca...

- Sí que es troba bé. No sé quina en porta de cap, però es deixa la barba. No ho diguéssiu pas, però ja fa dies que ~~el~~ vaig veure a l'església davant d'un Sant Pau que hi tenim. Jo de primer pensava que treia la pols del Sant, una no pot acudir a tot, sabeu?, però no, prenia mides de la barba del Sant i feia comparacions amb la seva. I vaig sentir com deia: "Pocs dies més i ja veuran quina cosa és portar barba!"...

A l'ermita, aquella tarda hi ha el Bard i la seva gent. El Notari ja té la barba que volia i ell i barba s'enfilen pels alegres giravolts del caminet que porta al cim de la muntanya de la Guarda. Aquell dia el camí li sembla més bonic que altres vegades. Es

va fent fosc, i uns ocells que deuen haver passat un bon dia, ho celebren amb uns cants d'alegria. El Notari se sent tan cofoi que es pensa que aquells cants es fan en honor seu i apressa el pas a compàs de les notes dels invisibles executants. El seguia algú a Mossèn Joan i hagué de caminar com si estés a punt de perdre el tren.

- Carai d'home, sembla que el bufin!

El petit Joan al veure el Notari que feu l'entrada a l'ermita tirant-se la barba endavant amb les dues mans, esclafeix amb una gran rialla i li allarga els bracets. El somriure de l'home només es podia comparar amb el que deuria fer, agafant termes d'ell, un a qui se li obrissin les portes de la glòria celestial.

Del defora, la taverna, que també havia pujat a l'ermita, sent el cant de dues veus poderoses. Les veus no tenen prou espai a la casa i se'n van mar endins. Un veler que passa les sent i contesta a cops de corn. La mar respira poc a poc, i un vent gentil mou el veixell una mica més depressa. Qui sap on era el veler quan a l'ermita encara s'hi sentia cantar. El Notari sabia totes les cançons del Bard Joan Fornells...

Palafrugell juliol de 1978

